

การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกรณีศึกษาเขตลาดกระบัง
THE EVALUATION OF STATE WELFARE CARD POLICY: A CASE STUDY OF
LADKRABANG DISTRICT

สุวรรณี แยมพราย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

การประเมินผลนโยบายยับยั้งการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ปริญญานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ปีการศึกษา 2561
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

THE EVALUATION OF STATE WELFARE CARD POLICY: A CASE STUDY OF
LADKRABANG DISTRICT

SUWANNEE YAMPRAI

A Thesis Submitted in partial Fulfillment of Requirements
for MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION (Public Administration)

Faculty of Social Sciences Srinakharinwirot University

2018

Copyright of Srinakharinwirot University

ปริญญานิพนธ์

เรื่อง

การประเมินผลนโยบายยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกรณีศึกษาเขตลาดกระบัง

ของ

สุวรรณี แยมพราย

ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร

ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์ฉัตรชัย เอกปัญญาสกุล)

คณะกรรมการสอบปากเปล่าปริญญานิพนธ์

ที่ปรึกษาหลัก

ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชาญาณ นักรัฟอน)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานูภาพ รักษ์

สุวรรณ)

กรรมการ

(อาจารย์ ดร.กัลยา แซ่ฮ้อ)

ชื่อเรื่อง	การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกรณีศึกษาเขตลาดกระบัง
ผู้วิจัย	สุวรรณี แยมพราย
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญาณ์ นักพ่อน

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน ปัญหา ผลการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตลาดกระบัง เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา วางแผน ปรับปรุงและกำหนดนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยทำการศึกษาความคิดเห็นของผู้มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตลาดกระบัง โดยการประเมินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ใน 3 ด้านได้แก่ ด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ผลการศึกษพบว่า ประชาชนในเขตลาดกระบังมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้นพบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านไม่แตกต่างกัน อายุที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการแตกต่างกัน ขณะที่มีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน อาชีพที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านแตกต่างกัน รายได้ที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน ขณะที่มีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการไม่แตกต่างกัน ขณะที่มีความเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกัน ส่วนด้านประเภทของการใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหา รัฐบาลควรประชาสัมพันธ์ สนับสนุนให้ร้านค้าในชุมชนเข้าร่วมโครงการกันมากขึ้น และ ในส่วนของสวัสดิการในบัตรซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นนั้น ควรมีการชดเชยให้แก่ผู้ถือบัตรในต่างจังหวัดได้รับประโยชน์ในรูปแบบอื่นแทน เช่น ได้รับส่วนลดในเรื่องค่าเดินทางที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น ด้านกระบวนการ ควรเปิดรับสมัครผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมโครงการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทัวถึง คลอบคลุมผู้มีรายได้น้อยที่ยังไม่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการมากขึ้น ด้านผลลัพธ์ รัฐบาลต่อไปควรสานต่อนโยบายนี้ เนื่องจากเป็นนโยบายที่บรรเทาความเดือดร้อนด้านการครองชีพของประชาชน

คำสำคัญ : นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ, การประเมินผล, ประชาชนในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

Title	THE EVALUATION OF STATE WELFARE CARD POLICY: A CASE STUDY OF LADKRABANG DISTRICT
Author	SUWANNEE YAMPRAI
Degree	MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
Academic Year	2018
Thesis Advisor	Assistant Professor Dr. Preechaya Nskfon

The objectives of this research were to study the conditions, problems, and outcomes of the implementation of state welfare policy in the Lat Krabang district and to apply the data obtained from the research to develop, plan, improve, and formulate state welfare policy to ensure improved quality and efficiency. This was a quantitative study which explored the opinions of some state welfare card holders in the Lat Krabang district by asking them to evaluate this policy in three aspects – policy content, process, and outcomes. The study indicated that the samples in the Lat Krabang district regarded that the state welfare policy as appropriate at a high level. With regard to their personal background information and its effect on their opinions on this policy, it was found that a difference in gender did not result in differences in their opinions about this policy the age difference resulted in a difference in their opinions about policy content and process, but there were no differences in their opinions about policy outcomes; a difference in their occupation contributed to a difference in their opinions in all aspects; differences in income did not result in differences in their opinions about policy content and process, but there were differences in their opinions about policy outcomes differences in educational level did not result in differences in their opinions about policy content and process, This resulted in a difference in their opinions about the policy outcomes; and a difference in the type of state welfare cards resulted in differences in opinions in all aspects and, with a statistically significant level of 0.05. With regard to the recommendations, in terms of policy content in order, to improve the state welfare policy, the study samples felt that the government should publicize this policy and encourage more local stores to participate in this state welfare program. As the welfare-entitled state welfare card holders who live in Bangkok and its vicinity were different from those entitled to state welfare card holders living upcountry and upcountry cardholders should be compensated for this. For example, they should receive a higher amount of travel allowance. In terms of the policy process, the sample group was of the opinion that enrollment for low-income people should be open again so that the state welfare policy can cover those who have not enrolled in the program yet. The next government should carry on this policy because it alleviates-living-related difficulties of Thai people.

Keyword : STATE WELFARE POLICY, AN EVALUATION, People in Lat Krabang District

กิตติกรรมประกาศ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงสมบูรณ์ได้ด้วยดี เพราะความเมตตาอนุเคราะห์ของ คณาจารย์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปรีชญาณ นักฟ้อน อาจารย์ที่ปรึกษา ปริญญานิพนธ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาในการปรับปรุงแก้ไขมาโดยตลอดโดยเริ่มต้นจนถึง สุดท้ายและตรวจทานอ่านงานวิจัยพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ เพื่อใช้ในการปรับปรุงเนื้อหาสาระด้วยความ สุขุมละเอียดอ่อนในทุกเรื่องรวมทั้งขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อานูภาพ รักษา สุวรรณ ที่ได้ให้เกียรติมาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ (ภายนอก) ในการสอบปริญญานิพนธ์จนเสร็จสมบูรณ์ และเป็นประธานในการสอบปกป้องปริญญานิพนธ์ ผู้ที่ได้กรุณาชี้แนะแนวทางและช่วยตรวจแก้ไข ข้อบกพร่องต่างๆให้มีความชัดเจนถูกต้องสำเร็จได้

ขอขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร.วรพิตย์ มีมากพร้อมทั้งอาจารย์ ดร.กัลยา แซ่อึ้งที่ได้ให้ คำแนะนำแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาสาระและขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ได้ให้ความรู้ตาม หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ โอกาสนี้ขอขอบพระคุณชาว ลาดกระบังผู้ที่ได้ตอบแบบสอบถามที่ได้ให้ความร่วมมือ เสียสละเวลาอันมีค่าในการให้ข้อมูล การศึกษาอันมีส่วนสำคัญให้ปริญญานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ตลอดจนถึงกลุ่มเพื่อน นิสิต ปริญญาโท swu092 (ไอ้ต หลวงพิริยชญะ แท็งค์) ที่ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจอย่างดีเสมอ มา

ท้ายที่สุด คุณความดีที่เกิดขึ้นจากปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้ศึกษาขอบเป็นกตเวทิตาแด่ บิดามารดา และส่วนดีของปริญญานิพนธ์ขอบไว้เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาหลักสูตรรัฐ ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะต่อไป

สุวรรณี แยมพราย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญรูปภาพ	ฏ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ	1
ความมุ่งหมายของการวิจัย	5
ความสำคัญของการวิจัย	5
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
บทที่ 2 แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย	8
แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย	11
แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ.....	34
แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในต่างประเทศ	42
กรอบแนวคิดในการวิจัย	54
สมมติฐานการวิจัย.....	56
นิยามเชิงปฏิบัติการ	57
นิยามเชิงปฏิบัติการ	57

นียมเชิงปฏิบัติการ (ต่อ)	58
นียมเชิงปฏิบัติการ (ต่อ)	59
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	60
การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง	60
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	61
การหาคุณภาพแบบสอบถาม	62
การเก็บรวบรวมข้อมูล	63
การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	64
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	64
การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ.....	66
ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ	71
ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ	80
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	82
สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	82
อภิปรายผล	85
ข้อเสนอแนะ	87
บรรณานุกรม	89
ประวัติผู้เขียน.....	95

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนนการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ	62
ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	64
ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังที่มี ต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในภาพรวม	66
ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหาของนโยบาย	67
ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านกระบวนการ	68
ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านผลลัพธ์	69
ตาราง 7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามเพศ	71
ตาราง 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามอายุ	72
ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอายุ	73
ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามอาชีพ	74
ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอาชีพ	75
ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามรายได้	76

ตาราง 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามรายได้.....	77
ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามการศึกษา	78
ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามการศึกษา.....	79
ตาราง 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนก ตามประเภทของการใช้บัตร	80

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพประกอบ 1 เส้นความยากจนทั่วประเทศไทย	2
ภาพประกอบ 2 การประเมินผลหลักสูตร Phi Dellta Kappa	15
ภาพประกอบ 3 Stake's Countenance Model	31
ภาพประกอบ 4 ลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา	55

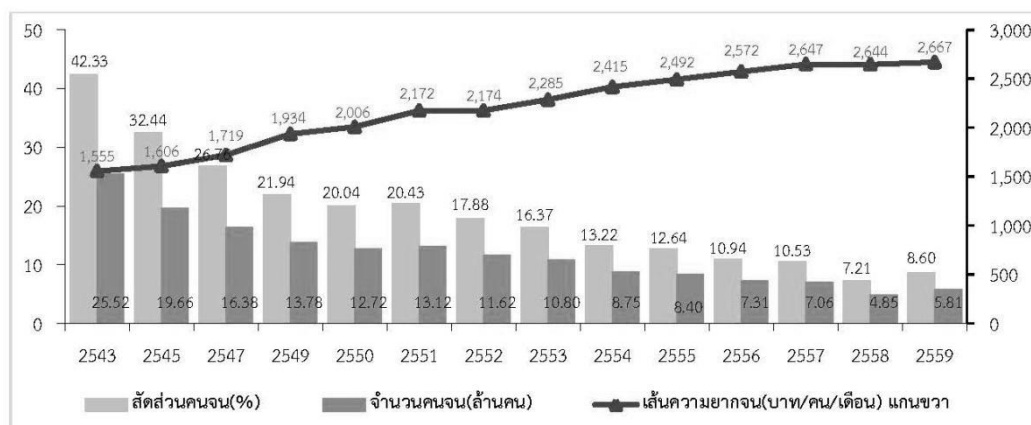
บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

ความยากจน คือ สภาพการดำรงชีวิตของบุคคลซึ่งมีรายได้ไม่เพียงพอจากรายจ่าย และไม่สามารถจะบำบัดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจ จนเป็นเหตุให้บุคคลนั้นมีสภาพความเป็นอยู่ต่ำกว่าระดับมาตรฐานที่สังคมวางไว้ (ดุจฤดี คงสุวรรณ, 2556: ออนไลน์) องค์การสหประชาชาตินิยามของความยากจนว่าเป็นสภาวะที่ทำลายศักดิ์ศรีของมนุษย์เพราะคนที่ยากจนนั้นไม่มีทางเลือกและโอกาส ความยากจนจึงครอบคลุมถึงมิติที่หลากหลายตั้งแต่การขาดแคลนอาหาร เสื้อผ้า การไม่มีน้ำสะอาด สุขอนามัย การเข้าไม่ถึงการรักษาพยาบาล การไม่ได้รับการศึกษา การไม่มีที่ดินทำกิน การเข้าไม่ถึงเครดิต และการไม่มีงานทำ และยังหมายถึง ความไม่มั่นคง การไร้อำนาจและการถูกกีดกันออกจากชุมชนและสังคมที่สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงทั้งทางตรงและทางอ้อม ขณะที่ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (United Nations Development Programme: UNDP) ระบุว่าความยากจน หมายถึง ความขัดสนในโอกาสและทางเลือกของมนุษย์ที่จะนำไปสู่การดำรงชีวิตที่ยืนยาว สุขภาพแข็งแรง และทำให้ไม่สามารถไปสู่มาตรฐานการดำรงชีวิตที่ดีได้ นอกจากนี้ยังรวมถึงความขัดสนทางเสรีภาพ ความมีศักดิ์ศรี การให้เกียรติตัวเองและผู้อื่น ความยากจนยังสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอในทรัพยากรต่างๆ ความเปราะบางต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด อาทิ ความเจ็บป่วย ความรุนแรง และความสูญเสียต่างๆ รวมทั้งการขาดอำนาจต่อรองและขาดศักยภาพในการเรียกร้องสิทธิทั้งสิทธิทางการเมือง สังคม และเศรษฐกิจ ในการดำรงอยู่ในสังคมและประเทศนั้น (กุลลินี มุทธากุล, 2559 : 5)

สำหรับการแบ่งคนที่ยากจนและคนที่ไม่ยากจนออกจากกัน กระทำได้โดยใช้เกณฑ์ที่สะท้อนค่าครองชีพระดับต่ำสุดที่ปัจเจกบุคคลจะยังชีพอยู่ได้ เกณฑ์ที่ว่่านี้เรียกว่า เส้นแบ่งความยากจน ในปัจจุบัน คนจนจึงหมายถึง บุคคลที่มีรายได้หรือรายจ่ายต่ำกว่าเส้นความยากจน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ คนจนก็คือคนที่มีรายได้หรือรายจ่ายไม่เพียงพอในการซื้ออาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขั้นต่ำ สำหรับสถานการณ์ความยากจนในประเทศไทย ในภาพรวมดีขึ้นจาก โดยลดลงจาก ร้อยละ 65.17 ปี พ.ศ. 2531 เหลือร้อยละ 8.6 คิดเป็นจำนวนคนจนประมาณ 5.81 ล้านคน ปี พ.ศ. 2559 โดยมีเส้นความยากจนทั่วประเทศไทยอยู่ที่ 2,667 บาทต่อคนต่อเดือน บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561: 1)

ภาพประกอบ 1 เส้นความยากจนทั่วประเทศไทย

ที่มา : ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ประมวลผลโดยสำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ

ด้วยเหตุนี้ นโยบายสวัสดิการแห่งรัฐโดยรัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรีและหัวหน้าคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) จึงถือกำเนิดขึ้น ภายใต้มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2559 เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ประชาชนที่มีรายได้น้อยไม่เกินปีละ 30,000-100,000 บาท ผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งผู้มาลงทะเบียนและผ่านคุณสมบัติจะได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและสามารถนำบัตรดังกล่าวไปใช้ซื้ออาหารและสินค้าจำเป็นพื้นฐานขึ้นได้ในร้านธงฟ้าประชารัฐได้ โดยในปัจจุบันมีผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ประมาณ 11.4 ล้านคนทั่วประเทศ (กรมบัญชีกลาง, 2560)

อย่างไรก็ตาม โครงการดังกล่าวยังมีข้อถกเถียงกันอยู่หลายประการ ได้แก่

1) การกำหนดเงื่อนไขการคัดกรองสิทธิให้เป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยอ้างอิงจากรายได้และการถือครองทรัพย์สินนั้นอาจมีความเป็นไปได้ที่มีการรั่วไหลของสิทธิ ซึ่งนำไปสู่ความบิดเบือนของกลไก งบประมาณรั่วไหลและใช้ไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และภาระในการอุดหนุนในโครงการประชารัฐสวัสดิการที่สูงเกินความจำเป็น (สำนักพิมพ์โพสต์ทูเดย์, 2560)

ดังนั้น นักวิชาการจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) จึงเสนอว่า อาจนำพฤติกรรมการใช้ไฟฟ้า หรือการใช้บริการของสถาบันการเงินต่างๆ มาเป็นเกณฑ์ในการคัดกรองร่วมด้วยก็จะทำให้คัดกรองผู้มีรายได้น้อยมิให้รั่วไหลไปยังครัวเรือนนอกกลุ่มเป้าหมายได้ค่อนข้างดี เพราะหากมีการใช้ไฟฟ้ามากเกินไปแต่ยังมีกำลังจ่าย ก็สามารถ

พิจารณาได้ว่า สมควรเป็นผู้มีสิทธิรับสวัสดิการอยู่หรือไม่ ทั้งนี้ มาตรการช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อย ซึ่งรัฐได้นำมาใช้และยกเลิกไปก่อนหน้านี้คือ มาตรการใช้ไฟฟ้าฟรี โดยมีเงื่อนไขคือ ต้องเป็นครัวเรือนที่ใช้ไฟฟ้าไม่เกิน 50 หน่วยต่อเดือน แสดงให้เห็นว่า หากเป็นผู้ที่ใช้ไฟฟ้าไม่เกินข้อกำหนดดังกล่าว ถือว่าเป็นผู้มีรายได้น้อยภายใต้ข้อสันนิษฐานว่า การใช้ไฟฟ้าน้อยเป็นผลมาจากมีเครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือนน้อย (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาแห่งประเทศไทย, 2548)

2) ปัญหาเกี่ยวกับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐซึ่งกำหนดว่าการซื้อสินค้าต้องซื้อสินค้าจากร้านธงฟ้าเท่านั้น ขณะที่จำนวนของร้านธงฟ้ากลับมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้ถือบัตร เห็นได้จาก เมื่อมีการประกาศให้ผู้มีบัตรนำบัตรไปซื้อสินค้าที่ร้านธงฟ้าได้ บางร้านมีผู้ถือบัตรมาเฝ้าแถวต่อกันยาวเพื่อรอซื้อสินค้าซึ่งมีอยู่เพียงไม่กี่แห่งในชุมชนเท่านั้น มีผู้ตั้งข้อสังเกตว่า ร้านค้าที่ได้รับเลือกให้เป็นร้านธงฟ้าเพื่อจำหน่ายสินค้าแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนั้น ส่วนใหญ่เป็นร้านขนาดใหญ่ที่มีความพร้อม ส่วนร้านขนาดเล็กที่ตั้งอยู่ในชุมชนที่แท้จริง รวมทั้งหาบเร่ แผงลอยจะไม่ได้ประโยชน์จากโครงการนี้ อนึ่ง หลักเกณฑ์ในการคัดเลือกร้านธงฟ้าประชารัฐที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดคือ พิจารณาร้านค้าตามพื้นที่ของจำนวนผู้ได้รับสิทธิที่ขึ้นทะเบียนผู้มีรายได้น้อยไว้กับกรมบัญชีกลาง จำนวน 11.67 ล้านคนทั่วประเทศ โดยตั้งเป้าโดยเฉลี่ย ประมาณ 600 คน ต่อ 1 ร้าน ในปี พ.ศ. 2560 จะมีร้านธงฟ้าจำนวนทั้งสิ้น 20,000 แห่ง อย่างน้อยตำบลละ 1 แห่ง ทุกจังหวัดทั่วประเทศ (สำนักข่าวโลนทูเดย์, 2560)

3) ปัญหาเกี่ยวกับร้านธงฟ้าบางแห่งจำหน่ายสินค้าในราคาที่สูงกว่าท้องตลาด บางร้านให้ผู้ถือบัตรซื้อสินค้าเกินวงเงินในบัตรไม่เช่นนั้นจะไม่สามารถใช้บัตรได้ บางร้านไม่มีการให้ใบเสร็จแก่ผู้ถือบัตร ทำให้ผู้ซื้อไม่สามารถตรวจสอบราคาสินค้ารวมถึงยอดเงินคงเหลือในบัตรได้ และหากเครื่อง EDC ซึ่งเป็นเครื่องรับชำระเงินของบัตรสวัสดิการใช้งานติดต่อกันเป็นระยะเวลานาน พบว่า ระบบจะติดขัดและล่ม ทำให้ผู้ประกอบการร้านธงฟ้าต้องแก้ไขด้วยการปิดเครื่อง แล้วเปิดใหม่ เพื่อพักการใช้งานไม่ให้ต่อเนื่องจนเกินไป และกรณีที่ผู้ถือบัตรนำบัตรไปแลกเป็นเงินสดจากร้านธงฟ้าโดยไม่รับสินค้า หรือมีบางร้านให้ประชาชนผู้ถือบัตรนำสินค้าไปได้ก่อนในวงเงินที่บัตรกำหนด โดยร้านค้าจะยึดบัตรเอาไว้ซึ่งตรวจพบว่า มีกรณีดังกล่าวเกิดขึ้นที่จังหวัดลำปาง และกำแพงเพชร เป็นต้น (หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ, 2560 : ออนไลน์)

ปัญหาด้านของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ผู้ถือบัตรบางส่วนไม่ทราบว่า นอกจากวงเงินในการซื้อสินค้าจากร้านธงฟ้าแล้ว บัตรยังสามารถใช้โดยสารระบบขนส่งสาธารณะทั้งรถโดยสารประจำทาง รถ บขส. และรถไฟฟ้า รวมถึงไม่ทราบว่าใช้เป็นส่วนลดในการซื้อก๊าซหุงต้มได้ นอกจากนี้ ผู้ถือบัตรบางส่วนยังมีความเห็นว่า ตนไม่ได้ขึ้นรถโดยสารสาธารณะ จึงอยากให้บัตร

ดังกล่าวสามารถนำเงินในส่วนของการโดยสวัสดิการณามาใช้ซื้อสินค้าแทน และผู้ถือบัตรบางส่วนอยากให้งเงินในบัตรมีมากขึ้น เนื่องจาก เงินจำนวน 200-300 บาทนั้นอาจยังไม่เพียงพอที่จะทุเลาภาระต่างๆ ที่ผู้มีรายได้น้อยบางส่วนแบกรับอยู่ให้ทุเลาลง (หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์, 2560 : ออนไลน์)

อนึ่งการดำเนินโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นการเปิดให้ประชาชนทั่วประเทศลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการโดยผ่านธนาคารของรัฐ โดยในปัจจุบัน มีผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั่วประเทศรวมทั้งสิ้น 11.4 ล้านคน (กรมบัญชีกลาง, 2560 : 3) ขณะที่หน่วยงานภาครัฐมิได้มีการจัดทำสถิติเกี่ยวกับจำนวนผู้ถือบัตรสวัสดิการเอาไว้ ดังนั้น จึงเป็นการยากที่จะทราบว่า ประชาชนในพื้นที่ใดที่มีจำนวนประชาชนถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นจำนวนเท่าใด อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บข้อมูล ผู้ศึกษาจึงจำกัดขอบเขตของการศึกษา โดยทำการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในครั้งนี้ เฉพาะพื้นที่เขตลาดกระบังเท่านั้น ด้วยเขตลาดกระบังเป็นเขตการปกครองที่มีพื้นที่มากที่สุดเป็นอันดับสองของกรุงเทพมหานคร ประกอบไปด้วยแขวงคลองสามแขวงทับยาว แขวงลาดกระบัง และแขวงลำปลาทิว เขตลาดกระบังมีประชากรอาศัยอยู่กันอย่างหนาแน่น โดยส่วนใหญ่เป็นผู้มีรายได้น้อย ประกอบกับมีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นเขตที่ตั้งอยู่ชานเมืองทำให้ผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นประชาชนที่มีความหลากหลาย นอกจากนี้ ภายใต้โครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รัฐได้กำหนดให้ใช้บัตรนี้ซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคได้เฉพาะร้านธงฟ้าประชารัฐเท่านั้น แต่จากการศึกษาพบว่าในปัจจุบันมีจำนวนร้านธงฟ้าประชารัฐที่ตั้งอยู่ภายในเขตลาดกระบังนี้เพียงจำนวน 55 แห่งเท่านั้น (กระทรวงพาณิชย์, 2561 : ออนไลน์) เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรของเขตลาดกระบังซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 167,891คน (สำนักงานเขตลาดกระบัง, 2557 : ออนไลน์) และขนาดของพื้นที่ที่ใหญ่เป็นอันดับสองของกรุงเทพมหานคร ทำให้ การใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในพื้นที่ลาดกระบังดังกล่าวมีปัญหาว่าเขตอื่นที่ตั้งอยู่ในหัวเมืองชั้นในที่มีขนาดเล็กกว่า

ดังนั้น เขตลาดกระบังจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมในการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในครั้งนี้

จากความเป็นมาของปัญหา ดังที่กล่าวมานี้ ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะทำการศึกษาการประเมินผลนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังว่าบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนตามวัตถุประสงค์ของนโยบายที่ตั้งไว้หรือไม่ ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายดีเพียงพอหรือไม่ ร้านธงฟ้าประชารัฐให้บริการแก่ประชาชนอย่างไร รวมถึง

การดำเนินนโยบาย ผลลัพธ์ของนโยบายและความต่อเนื่องของนโยบายเป็นอย่างไร อันนำไปสู่ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักเกณฑ์การดำเนินนโยบายมาตรการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยโดยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ความมุ่งหมายของการวิจัย

เพื่อประเมินความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประชาชนในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ความสำคัญของการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการดำเนินงาน ปัญหา ผลการดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตลาดกระบัง

2. เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ในการพัฒนา วางแผน ปรับปรุง และกำหนดนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอย่างมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาบนพื้นฐานของการประเมินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตลาดกระบัง โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 3 ด้านได้แก่ ดังนี้

1) การประเมินด้านเนื้อหาของนโยบาย (Assessment of Policy Content)

(1) ความชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบาย

(2) ความเหมาะสมของนโยบาย

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเนื้อหาของนโยบายทั้งในส่วนวัตถุประสงค์ของนโยบายและรายละเอียดการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด

2) การประเมินด้านกระบวนการ (Assessment of Process)

(1) การสร้างความเข้าใจแก่ประชาชน

(2) การให้บริการต่อประชาชน

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินการนโยบายนี้ ทั้งกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและกระบวนการการให้บริการแก่ประชาชน

3) การประเมินด้านผลลัพธ์ (Assessment of Outcome)

- (1) ความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ในการดำเนินนโยบาย
- (2) ความคิดเห็นต่อผลลัพธ์ระยะยาวของนโยบาย
- (3) ความคิดเห็นต่อความต่อเนื่องของนโยบาย

เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งผลลัพธ์ระยะยาวและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย

ขอบเขตด้านเวลา

ศึกษาการดำเนินงานตามนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐประจำปีงบประมาณ 2561

นิยามศัพท์เฉพาะ

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง บัตรที่รัฐบาลมอบให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย ที่ได้ทำการลงทะเบียน และผ่านเกณฑ์คุณสมบัติที่จะได้รับสิทธิในสวัสดิการนี้

ประชาชนในเขตลาดกระบัง หมายถึง ประชาชนที่ผ่านเกณฑ์การคัดกรองของรัฐ ให้เป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ หมายถึง การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในเขตลาดกระบัง โดยการศึกษาองค์ประกอบ 3 ด้านได้แก่ การประเมินเนื้อหาของนโยบาย การประเมินกระบวนการ และการประเมินผลลัพธ์

การประเมินเนื้อหาของนโยบาย หมายถึง การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเนื้อหาของนโยบายทั้งในส่วนวัตถุประสงค์ของนโยบายและรายละเอียดการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด ได้แก่ สวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตรกับความสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน การได้รับประโยชน์ของร้านค้าจากโครงการนี้ การใช้นโยบายนี้เป็นนโยบายหาเสียง ความเหลื่อมล้ำในสวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตรระหว่างผู้ใช้บัตรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับจังหวัดอื่น การกำหนดประเภทและรูปแบบของร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการ ราคาสินค้าที่นำมาจำหน่ายในโครงการ ความเหมาะสมของวงเงินในบัตรสวัสดิการ และความเหมาะสมของวงเงินส่วนลดค่าแก๊สหุงต้ม

การประเมินกระบวนการ หมายถึง เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินนโยบายนี้ ทั้งกระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจให้แก่ผู้มีรายได้น้อย เกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและกระบวนการการให้บริการแก่ประชาชน ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม ความเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการ บัตรสวัสดิการช่วยเหลือเรื่องค่าธรรมเนียมการศึกษา การสะสมวงเงิน จำนวนร้านธงฟ้าในชุมชนต่อการให้บริการ คำแนะนำจากร้านธงฟ้าเพื่อประโยชน์ต่อการใช้บัตรสวัสดิการ ความพร้อมการใช้งานของเครื่องรูดชำระเงิน ใบเสร็จรับเงินจากร้านธงฟ้า ความโปร่งใสในขั้นตอนการให้บริการ

การประเมินผลลัพธ์ หมายถึง การศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติ รวมทั้งผลลัพธ์ระยะยาวและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย ได้แก่ ความทั่วถึงของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ การกำหนดสิทธิครอบคลุมความต้องการของประชาชน การลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ความพึงพอใจจากการได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการ นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการกระตุ้นเศรษฐกิจ การลดความเหลื่อมล้ำในสังคม และความคาดหวังที่รัฐบาลต่อไปจะสานต่อนโยบาย

บทที่ 2

แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

การศึกษาการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 1.แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ
- 2.แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย
- 3.แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
- 4.แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในต่างประเทศ
- 5.เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 7.กรอบแนวคิด
- 8.สมมุติฐาน

แนวคิดเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะ

ความหมายของนโยบายสาธารณะนั้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายความหมายด้วยกันดังต่อไปนี้

กวี รัชชน (2541) กล่าวว่า นโยบายมีความหมาย 2 ลักษณะที่มีความสัมพันธ์กันลักษณะที่หนึ่งมีความหมายถึงกิจกรรม (Activities) ส่วนอีกลักษณะหนึ่งจะมีความหมายในฐานะที่เป็นศาสตร์ (Science) ซึ่ง 2 ลักษณะจะมีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือ นโยบายสาธารณะในฐานะที่เป็นศาสตร์จะทำการศึกษาจากนโยบายสาธารณะที่เป็นกิจกรรมแล้วนำมาสะสมกันเป็นความรู้หรือเป็นวิชา (Subject) เพื่อประโยชน์ในการศึกษาที่จะได้ทำให้การกำหนดนโยบายในฐานะที่เป็นกิจกรรมบรรลุผลอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

สมบัติ อารังธัญวงศ์ (2546) ให้ความหมายของ นโยบายสาธารณะว่าจะต้องเป็นกิจกรรมที่กระทำโดยรัฐบาล การตัดสินใจเลือกนโยบายสาธารณะของรัฐบาลต้องคำนึงถึงคุณค่าของสังคมเป็นเกณฑ์โดยมุ่งที่จะตอบสนองความต้องการของประชาชนเป็นหลัก

ทศพร ศิริสัมพันธ์ (2546) ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะคือ นโยบายที่ถูกกำหนดขึ้นโดยรัฐบาลซึ่งอาจจะเป็นองค์กรหรือตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่โดยตรงตามกฎหมายภายใต้ระบบการเมืองนั้นๆ ทั้งนี้นโยบายสาธารณะจะครอบคลุมตั้งแต่สิ่งที่รัฐบาลตั้งใจว่าจะ

กระทำหรือไม่กระทำการตัดสินใจของรัฐบาลในการแบ่งสรรทรัพยากรหรือคุณค่าต่างๆ ในสังคม กิจกรรมหรือการกระทำต่างๆ ของรัฐบาล รวมจนถึงผลผลิตและผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงอันเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นติดตามมาจากการดำเนินงานของรัฐบาล

รุ่งเรือง สุชาภิรมย์ (2543) ให้ความหมายของนโยบายสาธารณะว่าเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยองค์กรหรือตัวบุคคลที่มีอำนาจหน้าที่ของรัฐ ซึ่งมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ

- 1) แสดงถึงแนวทางการดำเนินงานที่รัฐตั้งใจ
- 2) เป็นการกำหนดขึ้นล่วงหน้า
- 3) เป็นการนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์

ประเภทของนโยบายสาธารณะ

ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิงษ์ (2540) อธิบายถึงวิธีการแบ่งประเภทของนโยบายสาธารณะออกเป็นดังต่อไปนี้

1) แบ่งตามการเน้นเนื้อหาสาระหรือวิธีปฏิบัติของนโยบาย (substantive or procedural policies) นโยบายที่เน้นเนื้อหาสาระ หมายถึง นโยบายที่เกี่ยวกับสิ่งที่รัฐบาลจะกระทำส่วนนโยบายที่เน้นวิธีปฏิบัตินั้นตรงกันข้ามเป็นการเน้นว่าใครมีหน้าที่รับผิดชอบในการปฏิบัติตามนโยบายหรือวิธีการปฏิบัติตามนโยบาย

2) แบ่งตามลักษณะเสรีนิยมหรืออนุรักษนิยมของนโยบาย (liberal or conservative policies) นโยบายเชิงเสรีนิยม หมายถึง นโยบายที่เน้นบทบาทของรัฐบาลในการเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเน้นแนวทางการสร้างความเป็นธรรมในสังคมมากขึ้น ในทางกลับกันนโยบายเชิงอนุรักษนิยมจะคัดค้านบทบาทของรัฐบาลดังกล่าว แต่จะมีความพอใจในสภาพปัจจุบันหรือชอบที่จะให้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างช้าๆ ตามกระบวนการเปลี่ยนแปลงตามธรรมชาติมากกว่าการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3) แบ่งตามการเน้นเชิงวัตถุหรือเชิงสัญลักษณ์ของนโยบาย (material or symbolic policies) นโยบายที่เน้นเชิงวัตถุ หมายถึง นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับความช่วยเหลือประชาชนในด้านวัตถุที่จะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยตรง ส่วนนโยบายที่เน้นเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ นโยบายที่ไม่เกี่ยวกับทางวัตถุ และไม่มีผลกระทบโดยตรงต่อประชาชน แต่อาจมีผลกระทบในทางจิตวิทยา

4) แบ่งตามความสามารถในการระบุกลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์จากนโยบาย นโยบายของรัฐบาลประเภทดังกล่าวอาจแบ่งออกเป็นนโยบายเกี่ยวกับสินค้าเพื่อประชาชน หรือ

ระบุก่อกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ไม่ได้ (collective of indivisible goods policy) และนโยบายเกี่ยวกับสินค้าเพื่อกลุ่มบุคคลหรือสามารถระบุก่อกลุ่มผู้ได้รับประโยชน์ได้ (private or divisible goods policy)

5) แบ่งตามผลกระทบต่อสังคม และความสัมพันธ์ระหว่างผู้เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบาย วิธีการแบ่งประเภทของนโยบายดังกล่าว อาจแบ่งนโยบายออกเป็น 4 ประเภทได้แก่

(1) นโยบายกระจายผลประโยชน์ (distributive policy) หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่มุ่งกระจายบริการหรือผลประโยชน์ให้แก่กลุ่มคนบางกลุ่มของประเทศ

(2) นโยบายผลประโยชน์ใหม่ (redistributive policy) หมายถึง นโยบายที่รัฐบาลมีความตั้งใจที่จะจัดสรรความมั่งคั่ง รายได้ ทรัพย์สิน หรือสิทธิระหว่างชนชั้นต่างๆ ของประเทศ เพื่อให้มีการกระจายอย่างเป็นธรรมมากยิ่งขึ้น

(3) นโยบายการให้ประชาชนควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (self – regulative policy) หมายถึง นโยบายของรัฐบาลที่ให้กลุ่มวิชาชีพต่างๆ ควบคุมพฤติกรรมกันเอง

(4) นโยบายการควบคุมพฤติกรรมของประชาชน เพื่อรักษาความสงบและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยทั่วไปมักจะกำหนดวิธีการควบคุม 2 ลักษณะคือ กำหนดให้ต้องกระทำ และห้ามมิให้กระทำ ตัวอย่างของนโยบายที่กำหนดให้ต้องกระทำก็มี เช่น นโยบายเกี่ยวกับการรับราชการทหาร ซึ่งกำหนดให้ผู้ชายไทยทุกคนที่อายุครบ 20 ปีบริบูรณ์ และมีร่างกายจิตใจที่สมประกอบจะต้องไปรับการคัดเลือกเพื่อรับราชการทหาร ถ้าผู้ใดไม่ปฏิบัติตามโดยไม่มีเหตุผลอันสมควรก็มีความผิด ส่วนนโยบายที่ห้ามมิให้กระทำส่วนใหญ่จะกำหนดไว้ในประมวลกฎหมายอาญา

กล่าวโดยสรุป นโยบายสาธารณะ คือนโยบายสำคัญของรัฐบาลในการบริหารและพัฒนาประเทศทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่นโยบายสาธารณะจะมีความสมบูรณ์ก็ต่อเมื่อได้รับการนำไปปฏิบัติให้ปรากฏจริง เพราะนโยบายสาธารณะมิใช่เป็นสิ่งที่แสดงเจตจำนงหรือความตั้งใจของรัฐบาลที่จะกระทำหรือไม่กระทำการสิ่งใดเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมถึงการนำนโยบายไปปฏิบัติให้ปรากฏจริงด้วย ฉะนั้นนโยบายแม้จะมีความสมบูรณ์เพียงพร้อมไปด้วยหลักวิชาการแต่ถ้าไม่ได้นำไปปฏิบัติแล้วนโยบายนั้นก็เปรียบเสมือนแผ่นกระดาษธรรมดาเท่านั้น ในทำนองเดียวกันนโยบายนั้นแม้ว่าจะเป็นนโยบายที่ดีและน่าเชื่อถือ แต่ถ้านำไปปฏิบัติอย่างไม่ถูกต้อง จริงจัง ภายใต้อำนาจการบังคับที่ไม่เอื้ออำนวยแล้วนโยบายนั้นก็ไม่สามารถประสบความสำเร็จหรือบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติจึงเป็นขั้นตอนที่สำคัญและมีความ

สลับซับซ้อนเพราะจะต้องเกี่ยวข้องกับบุคคลหลากหลาย และหน่วยงานต่างๆ จำนวนมากรวมทั้งจะต้องเผชิญกับปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์การที่มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติถึงแม้ว่านโยบายจะดีเลิศเพียงใดก็ตามแต่เมื่อนำไปปฏิบัติแล้วประสบความล้มเหลวก็จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อกระบวนการนโยบายทั้งหมด โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเสียหายต่อประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ปัญหาและความต้องการไม่ได้รับการตอบสนองหรือแก้ไข นอกจากนี้ยังทำให้เกิดความสูญเสียต่อทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด และการแก้ไขปรับปรุงนโยบายเพื่อนำไปปฏิบัติใหม่จะยิ่งทำให้สิ้นเปลืองทรัพยากรมากขึ้น ดังนั้น การนำนโยบายไปปฏิบัติให้บรรลุเป้าประสงค์ที่พึงปรารถนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในกระบวนการนโยบายสาธารณะ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินนโยบาย

ความหมายของการประเมินนโยบาย

การประเมินผลนโยบายเป็นแนวคิดหนึ่งซึ่งมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการประเมินนโยบายไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

จุมพล หนีมพานิช (2549) ให้ความหมายว่า การประเมินนโยบายเป็นการเปรียบเทียบผลของการนำนโยบายไปปฏิบัติกับสิ่งที่คาดว่าจะเกิดขึ้น กิจกรรมเหล่านี้เป็นกิจกรรมที่กระทำอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา แต่ Bingham and Felbinger (1989, อ้างอิงจาก (จุมพล หนีมพานิช, 2549) ได้ให้ความหมายว่าการประเมินผลนโยบายหมายถึง เป็นการใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ประมาณการหรือคาดการณ์การนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จและใช่วิธีการทางวิทยาศาสตร์ประมาณการผลลัพธ์ของแผนงานหรือนโยบายสำหรับการตัดสินใจเป้าหมายต่าง ๆ ส่วน ดันน์ (Dan, 1976 : 344, อ้างอิงจาก (สุรสิทธิ์ วชิรขจร, 2549) ได้ให้ความหมายว่า การประเมินนโยบายเป็นขั้นตอนหนึ่งของการวิเคราะห์นโยบายเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามนโยบายว่าสามารถสนองความต้องการของสังคม สนองคุณค่าของสังคม และแก้ไขปัญหาที่เป็นเป้าหมายได้หรือไม่

สวอนสตัฟเฟิลบีม (Danial . L. Stufflebeam, 1971 อ้างอิงจาก มณีรัตน์ สุวรรณวารี, <https://www.gotoknow.org/posts/460456>) ได้ให้ความหมายของการประเมินว่า “เป็นกระบวนการของการวิเคราะห์เพื่อให้ได้มาที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจในทางเลือกต่างๆที่มีอยู่” (Evaluation is Process of delineating obtaining and using information for judging alternative decision) การประเมินเป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญคือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจ วัตถุประสงค์การประเมินคือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับฝ่าย

บริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน

ประเภทของการประเมินนโยบาย

การประเมินนโยบายสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท กล่าวคือ(ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2552)

- 1) การประเมินกระบวนการ มุ่งให้ความสนใจไปที่วิธีการที่แผนงานหรือนโยบายถูกส่งไปยังผู้รับบริการ หรือมุ่งให้ความสนใจไปที่วิธีที่นโยบาย/แผนงานได้รับการนำไปปฏิบัติ
- 2) การประเมินผลกระทบ
- 3) ประเมินผลของนโยบาย ให้ความสนใจไปที่ผลกระทบของนโยบายหรือแผนงานต่อปัญหาดังเดิม
- 4) การสังเคราะห์ข้อค้นพบจากการวิจัยประเมินผล เป็นการค้นหาลักษณะร่วมของผลลัพธ์ มาตรการและแนวโน้มจากวรรณกรรม

ส่วนประเด็นของการประเมินนโยบายที่นิยมใช้มีด้วยกัน 6 ประเด็น (ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, 2552) คือ

- 1) ประสิทธิภาพ (Effectiveness) กล่าวถึง การพิจารณาผลของโครงการ ว่าบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้หรือไม่ การบรรลุจุดประสงค์จึงเป็นประเด็นที่สำคัญ ส่วนตัวชี้วัดที่ใช้ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของแผนงานหรือนโยบายนั้น ๆ
- 2) ประสิทธิภาพ (Efficiency) เป็นการพิจารณาความพยายามที่ใช้ในการกระทำ (Input) ผลการดำเนินงาน (Output) นิยมวัดในรูปตัวเงิน สรุปได้ว่านโยบายที่มีประสิทธิภาพคือนโยบายที่ปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยค่าใช้จ่ายที่น้อยที่สุด
- 3) ความพอเพียง (Adequacy) พิจารณาว่าโครงการที่จัดทำขึ้นสนองตอบความต้องการของผู้รับบริการในระดับใด พอเพียงที่จะแก้ไขปัญหาที่มีอยู่หรือไม่ เกณฑ์เกี่ยวกับความพอเพียงนี้ บ่งชี้ถึงความคาดหวัง เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทางเลือกต่าง ๆ ของนโยบายกับผลของนโยบาย ตัวชี้วัดที่ใช้มี 2 ลักษณะ คือ เชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ในเชิงปริมาณเป็นสัดส่วนของสิ่งที่ได้รับกับสัดส่วนของสิ่งที่ควรได้รับ ส่วนในเชิงคุณภาพเป็นการสอบถามความเพียงพอในด้านการความรู้สึกรู้สึกหรือความคิดเห็นของผู้รับว่าเพียงพอหรือไม่

4) ความเป็นธรรม (Equity) ประเด็นเกี่ยวกับ หลักเหตุผลทางด้านกฎหมายและ สังคมซึ่งเป็นเรื่องพาดพิงถึงการกระจายผล ของนโยบายและความพยายามของกลุ่มต่าง ๆ ที่ได้รับ ความเป็นธรรมจากการดำเนินการตามนโยบาย ในแง่ความเสมอภาค การแบ่งสรรผลประโยชน์ ตัวชี้วัด ได้แก่ สัดส่วนผู้ได้รับการบริการกับคนทั้งหมดที่ควรได้รับโครงการ ตัวชี้วัดความเป็นธรรม สามารถใช้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณลักษณะเหมือนความพอเพียง

5) การตอบสนองต่อกลุ่มเป้าหมาย (Responsiveness) เป็นการพิจารณาว่า โครงการตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายหรือไม่ ในบางแผนงานและนโยบายอาจต้อง พิจารณาความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของบุคคลที่รับผลจากแผนงานหรือนโยบาย เข้ามา ประกอบการตัดสินใจเรื่องความสำเร็จของโครงการ ระดับความพึงพอใจจึงเป็นตัวชี้วัดที่สำคัญ

6) ความเหมาะสม (Appropriateness) ใช้หลักเหตุผลในการพิจารณาความ เหมาะสม โดยแบ่งเป็นความเหมาะสม ระหว่างโครงการที่ให้กับความต้องการของผู้รับผลจาก โครงการ ความเหมาะสมระหว่างโครงการกับพื้นที่ ความเหมาะสมระหว่างโครงการกับเวลาในการ ดำเนินโครงการ ความเหมาะสมของนโยบายใดนโยบายหนึ่งนั้น มิใช่ขึ้นอยู่กับเกณฑ์การประเมิน เกณฑ์ใดโดยเฉพาะ แต่อาศัยหลายเกณฑ์ประกอบกัน เกณฑ์ความเหมาะสมต้องพิจารณาถึง คุณค่าของวัตถุประสงค์ของนโยบาย ความมีเหตุมีผลของวัตถุประสงค์นั้น ในขณะที่เกณฑ์การ ประเมินอื่น ๆ ถือว่าวัตถุประสงค์เป็นเรื่องที่ยอมรับกันแล้ว

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบยึดการตัดสินใจ (Decision Making) หรือ CIPP Model

ในการประเมินนั้นมีแบบจำลองในการนำมาประเมินหลากหลายรูปแบบ ในปี ค.ศ. 1968 สตัฟเฟิลบีม และชินคฟิลด์ (Stufflebleam & Shinkfield, 2007 อ้างอิงจาก (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552) ได้เป็นประธานกรรมการศึกษาระดับชาติชุดหนึ่ง ศึกษาเรื่องการ ประเมินผล ในสหรัฐอเมริกาที่เรียกว่า The Phi Kappa National Study Committee on Evaluation เขาได้นำเสนอวิธีการประเมินทางการศึกษาที่เรียกว่ารูปแบบการประเมินแบบ CIPP (CIPP Model) ที่อยู่บนพื้นฐานของการประเมินประเภท Systematic Decision-Oriented Evaluation ที่เน้นวิธีการสารสนเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจในเชิงบริหาร รูปแบบการ ประเมิน CIPP นั้นเกิดขึ้นประมาณปลายปี ค.ศ. 1971 เริ่มจากการถูกนำมาใช้ในการพัฒนา โครงการของโรงเรียนในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยที่ Stufflebleam ได้ให้ความหมายของคำว่า “ประเมิน” ไว้คือ กระบวนการของการระบุหรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมถึงการดำเนินการเก็บ

รวบรวมข้อมูลและข้อมูลที่จัดมาแล้ว เพื่อจัดทำให้เป็นสารสนเทศที่มีประโยชน์เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกประกอบในการตัดสินใจ

การประเมินแบบ CIPP ประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่า บรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้นแต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบรายละเอียดต่างๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย โดยเฉพาะการประเมินโครงการประชุม ซึ่งมีลักษณะเป็นการประเมินความก้าวหน้าเพื่อป้องกันจุดเด่น จุดด้อยของการประชุม เพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมแผนการประชุมได้ทันทั่วทั้ง และมีการประเมินรวมสรุปโครงการประชุมสิ้นสุดแล้วเพื่อป้องกันผลสัมฤทธิ์ของโครงการประชุมแบบจำลองที่เหมาะสม ที่จะใช้เป็นกรอบความคิดในการประเมินแบบชิป จึงเป็นที่นิยมใช้ ทั้งนี้เพราะนักประเมินจะได้ข้อดี ข้อบกพร่อง และประสิทธิภาพของโครงการที่จะประเมินได้เป็นอย่างดี ซึ่งนับได้ว่าเป็นการรับข่าวสารแบบเหมาะสม ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่าย สะดวกในการปฏิบัติจึงเป็นที่นิยมกว้างขวาง (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552)

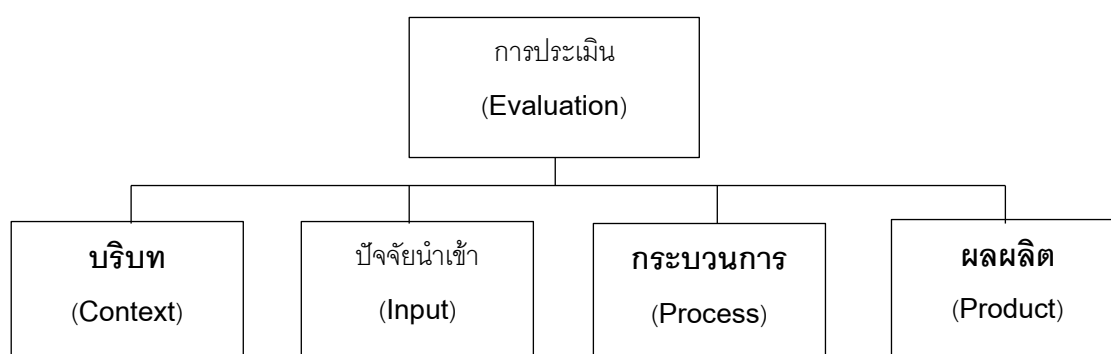
สตัฟเฟิลบีม (Stufflebleam) ได้พัฒนารูปแบบการประเมินที่ช่วยในการตัดสินใจ (CIPP Model) โดยใช้กระบวนการวิเคราะห์สิ่งที่จะประเมินอย่างครอบคลุม เพื่อให้ได้สารสนเทศที่เป็นประโยชน์ในการตัดสินใจทางเลือกต่างๆ ของผู้บริหารที่เรียกว่า รูปแบบการประเมิน CIPP (Context Input Process Product Evaluation Model) ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 และมีการปรับปรุงมาเรื่อย ๆ จนกระทั่งล่าสุด ในปี ค.ศ. 2003 ซึ่งสามารถใช้กับการประเมินโครงการ แผนบุคลากรผลิตภัณฑ์ องค์การและระบบต่าง ๆ ได้ โดยใช้วิธีการเชิงระบบการใช้รูปแบบการประเมิน CIPP อย่างถูกต้องและก่อประโยชน์สูงสุด ต้องลงมือประเมินตั้งแต่ก่อนเริ่มงาน ขณะดำเนินงานและการประเมินหลังจากสิ้นสุดการดำเนินงานแล้ว

รูปแบบของการประเมินโดยใช้หลักของเหตุผลทั่วไป อธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ และแสดงให้เห็นถึงว่ากระบวนการประเมินใดๆ ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ (จักรวัชร ศิริวรรณ, 2554)

1. ขั้นตอนของการวิเคราะห์กิจกรรมและข้อมูลที่จะประเมินเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ตัดสินใจ
2. ขั้นตอนการรวบรวมสารสนเทศ (Information) ที่ต้องการ
3. ขั้นตอนของการเสนอสารสนเทศให้แก่ผู้ตัดสินใจ

ด้วยวิธีการดังกล่าว เชื่อว่าการตัดสินใจนั้นจะเป็นไปด้วยความสมเหตุสมผลในการบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

CIPP Model เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความเป็นพลวัตร เป็นการประเมินที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง มีจุดเน้นที่สำคัญ คือ ใช้ควบคู่กับการบริหารโครงการ เพื่อหาข้อมูลประกอบการตัดสินใจอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา วัตถุประสงค์การประเมินคือ การให้สารสนเทศเพื่อการตัดสินใจ เน้นการแบ่งแยกบทบาทของการทำงานระหว่าง ฝ่ายประเมินกับฝ่ายบริหารออกจากกันอย่างเด่นชัด กล่าวคือฝ่ายประเมินมีหน้าที่ระบุ จัดหา และนำเสนอสารสนเทศให้กับฝ่ายบริหาร ส่วนฝ่ายบริหารมีหน้าที่เรียกหาข้อมูล และนำผลการประเมินที่ได้ไปใช้ประกอบการตัดสินใจ เพื่อดำเนินกิจกรรมใด ๆ ที่เกี่ยวข้องแล้วแต่กรณี ทั้งนี้เพื่อป้องกันการมีอคติในการประเมิน และ เขาได้แบ่งประเด็นการประเมินผลออกเป็น 4 ประเภท คือ Context Evaluation (C), Input Evaluation (I), Process Evaluation (P) และ Product Evaluation (P) โดยการประเมินแต่ละประเภทในโอเดลจะดำเนินการต่างกาละ และมีวัตถุประสงค์ในการนำผลการประเมินไปใช้ในการบริหารจัดการโครงการในระยะต่างๆกัน (จักรวัชร ศิริวรรณ, 2554)

ภาพประกอบ 2 การประเมินผลหลักสูตร Phi Dellta Kappa

ที่มา: จิรภัทร์ เอกตาแดง. (2548)

1) การประเมินด้านบริบทหรือสภาวะแวดล้อม (Context Evaluation : C) อาจเป็นโครงการที่เริ่มด้วยนโยบาย ยังไม่มีแผนการดำเนินการ หรือยังไม่ได้เขียนในรูปโครงการ หรือมีแผนการดำเนินงานในรูปโครงการแล้ว แต่ยังไม่มีการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นโครงการในลักษณะใด จะต้องเริ่มที่กิจกรรมแรกคือการประเมินบริบท บริบทในที่นี้คือ บริบทที่ต้องการแก้ปัญหาด้วยโครงการ เป็นการประเมินให้ได้ข้อมูลสำคัญ เพื่อช่วยในการกำหนด

วัตถุประสงค์ของโครงการ ความเป็นไปได้ของโครงการ เป็นการตรวจสอบว่าโครงการที่จะทำสนอง ปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ วัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กร หรือ นโยบายหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่มีความเป็นไปได้ในแง่ของโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากองค์กรต่างๆ หรือไม่ เป็นต้น คำถามที่ต้องถามและหาคำตอบเพื่อจะสามารถจัดทำแผน/โครงการที่เหมาะสมกับบริบท อาจประกอบด้วยคำถามที่ว่า เป็นโครงการที่สนองปัญหาหรือความต้องการจำเป็นที่แท้จริงหรือไม่ เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของโครงการชัดเจน เหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายขององค์กรหรือนโยบายของหน่วยเหนือหรือไม่ เป็นโครงการที่เป็นไปได้หรือไม่ในทางปฏิบัติ การประเมินสถานะแวดล้อมหรือบริบทจะช่วยให้การตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่อง โครงการควรจะทำในสภาพแวดล้อมใด ต้องการจะบรรลุเป้าหมายอะไร หรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะอะไร เป็นต้น

วิธีการประเมินสถานะแวดล้อมมี 2 วิธี คือ

(1) Contingency Mode

(2) Congruence Mode

Contingency Mode เป็นการประเมินสถานะแวดล้อม เพื่อหาโอกาสและแรงผลักดันจากภายนอกระบบ (Opportunities and Pressure Outside of the immediate) เพื่อให้ได้ข้อมูลมาพัฒนา ส่งเสริมโครงการให้ดีขึ้น โดยใช้การสำรวจปัญหาภายในขอบเขตที่กำหนดอย่างกว้างๆ เช่น การสำรวจงานวิจัยและวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินค่านิยมของชุมชน ข้อเสนอต่างๆ แนวโน้มของการพัฒนาเศรษฐกิจสถิติประชากร ฯลฯ การสำรวจปัญหาเหล่านี้ ทำให้สามารถที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับอนาคตซึ่งมีประโยชน์ในการวางแผนโครงการต่อไป คำถามที่ใช้ในการประเมินสถานะแวดล้อมแบบ (Contingency Mode) คือคำถามประเภท “ถ้า.....แล้ว” เช่น ถ้าต้องการให้กำลังแรงงาน (Manpower) สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแล้ว ควรจะจัดระบบการศึกษาอย่างไร จึงจะตอบสนองความต้องการนี้ได้ หรือถ้ามีโรงงานอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นในเขตนี้แล้ว ระบบการจัดการศึกษาของไทยควรจะเป็นไปเช่นไร จึงจะสอดคล้องกับอัตราการเพิ่มของประชากร

Congruence Mode เป็นการประเมินโดยการเปรียบเทียบระหว่างการปฏิบัติจริง (Actual Result) กับวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การประเมินแบบนี้ทำให้ทราบว่า วัตถุประสงค์ใดบ้างที่ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การประเมินสถานะแวดล้อมจะได้มาซึ่งข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับระบบ เพื่อประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ในทางปฏิบัติ สถาบันการศึกษาควรจะได้การประเมินสถานะแวดล้อม การกำหนดเป้าหมายและคุณค่าของ

ระบบ จำเป็นต้องมีการตรวจสอบเพื่อดูว่าบรรลุเป้าหมายหรือไม่ ต้องใช้วิธีแบบ Congruence Mode แต่ในสภาพของสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง จึงควรใช้วิธีประเมินแบบ Contingency Mode โดยใช้คำถามแบบ “ถ้า.....แล้ว” เพื่อตัดสินใจว่า เป้าหมายและนโยบายเดิมนี้ควรจะได้มีการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ดังนั้นในการประเมินสภาวะแวดล้อมโดยทั่วไปควรจะใช้การประเมินทั้ง 2 แบบ เพราะ Congruence Mode จะเป็นการตรวจสอบความถูกต้องของวัตถุประสงค์ ในขณะที่ Contingency Mode เป็นไปเพื่อการปรับปรุง (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552: 24)

ในการรายงานข้อมูลเกี่ยวกับสภาวะแวดล้อมนั้น มีความจะเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดทิศทางของหน่วยงานที่จะประเมิน เพื่อที่จะได้สอดคล้องกับนโยบายและการตัดสินใจในการบริหารของระบบ ดังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างนักประเมินกับผู้บริหาร นักประเมินจะใช้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการตัดสินใจในปัจจุบัน และข้อมูลเกี่ยวกับโครงการที่ต้องใช้เพื่อการตัดสินใจในอนาคตให้แก่ผู้บริหาร

2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้นหรือปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation : I

) การประเมินในขั้นนี้เป็นขั้นที่ผู้รับผิดชอบโครงการต้องพิจารณาปัจจัยหรือทรัพยากรที่ต้องการใช้ในโครงการว่าต้องการอะไรบ้างที่จะทำให้โครงการนี้ดำเนินงานได้สำเร็จตามที่กำหนดในวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาถึง ความเป็นไปได้ของโครงการ ความเหมาะสม และความพอเพียงของทรัพยากรที่จะใช้ในการดำเนินโครงการ เช่น งบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เวลา รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการดำเนินงาน เป็นต้น

การประเมินผลแบบนี้จะทำโดยใช้ เอกสารหรืองานวิจัยที่มีผู้ทำไว้แล้ว หรือใช้วิธีการวิจัยนำร่องเชิงทดลอง (Pilot Experimental Project) ตลอดจนอาจให้ผู้เชี่ยวชาญ มาทำงานให้ อย่างไรก็ตาม การประเมินผลนี้จะต้องสำรวจสิ่งที่มีอยู่เดิมก่อนว่ามีอะไรบ้าง และตัดสินใจว่าจะใช้วิธีการใด ใช้แผนการดำเนินงานแบบไหน และต้องใช้ทรัพยากรจากภายนอกหรือไม่

ผลที่ได้จากการประเมินปัจจัยเบื้องต้น คือการวิเคราะห์รูปแบบของวิธีการที่ใช้ในรูปของ ราคาและกำไร (Cost and Benefit) ที่จะได้รับ โดยการประเมินในด้านอัตราค่าจ้าง เวลา งบประมาณ วิธีการที่มีศักยภาพ แต่ถ้าเป็นการประเมินด้านการศึกษา ผลกำไรจะไม่อยู่ในรูปตัวเลขก็ได้ การประเมินปัจจัยเบื้องต้นนี้จะช่วยให้ข้อมูลที่จะตัดสินใจได้ว่า ควรตั้งวัตถุประสงค์เชิงปฏิบัติอย่างไร ใช้อัตราค่าจ้างเท่าใดวางแผนและดำเนินการอย่างไร ซึ่งจะแตกต่างจากการประเมินสภาวะแวดล้อมในแง่ที่ว่า การประเมินปัจจัยเบื้องต้นเป็นการทำเฉพาะกรณีนั้นๆ และวิเคราะห์ภายในโครงการเท่านั้น ส่วนคำถามที่ต้องตอบด้วยการประเมินในขั้นนี้คือ กิจกรรมยุทธวิธี

ทางเลือกที่กำหนดไว้มีความเป็นไปได้หรือไม่ มีความเหมาะสมเพียงใด กิจกรรมใดบ้างที่ต้องกำหนดขึ้นในโครงการเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ปัจจัยใดบ้างที่ต้องการในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด ที่จะทำให้โครงการนี้ได้รับผลสำเร็จตามที่กำหนดไว้ ปัจจัยใดบ้างที่มีอยู่แล้ว และปัจจัยใดบ้างที่ต้องหามาเพิ่มเติม

3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการประเมินระหว่างการทำงานโครงการ เพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินโครงการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นการตรวจสอบกิจกรรม เวลา ทรัพยากรที่ใช้ในโครงการ ภาวะผู้นำ การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการ โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน ถึงแม้ว่าในการวางแผนโครงการจะเริ่มจากการประเมินบริบทและปัจจัยเบื้องต้น ซึ่งทำให้แน่ใจในความสอดคล้องของโครงการในการที่จะแก้ปัญหาได้ตรงจุดและมีสารสนเทศในการวางแผนการดำเนินงานตามองค์ประกอบต่างๆของโครงการมากพอ แต่การวางแผนก็จะเป็นเพียงการมองในลักษณะของความสอดคล้องเชิงตรรกะระหว่างองค์ประกอบต่างๆของโครงการ การประเมินกระบวนการนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการค้นหาจุดเด่น หรือจุดแข็ง (Strengths) และจุดด้อย (Weakness) ของนโยบาย/แผนงาน/โครงการ มักจะไม่สามารถศึกษาได้ภายหลังจากสิ้นสุดโครงการแล้ว

การประเมินกระบวนการจะมีบทบาทสำคัญในเรื่องการให้ข้อมูลย้อนกลับเป็นระยะ ๆ เพื่อการตรวจสอบการดำเนินของโครงการโดยทั่วไป การประเมินกระบวนการมีจุดมุ่งหมาย คือ

(1) เพื่อการหาข้อบกพร่องของโครงการ ในระหว่างที่มีการปฏิบัติการ หรือการดำเนินงานตามแผนนั้น

(2) เพื่อหาข้อมูลต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน ของโครงการ

(3) เพื่อการเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการดำเนินงานของโครงการ

ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ มี 3 วิธี ได้แก่ (สถาบันพระปกเกล้า. ; อ้างอิงจาก (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552)

(1) แสดงให้เห็นหรือกระตุ้นเตือนถึงศักยภาพของทรัพยากรที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในโครงการ ซึ่งอาจจะเป็นสิ่งต่อไปนี้ เช่น ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่ม บุคลากรและนักศึกษา วิธีการสื่อสาร การให้เหตุผล ความเข้าใจและเห็นพ้องกันในวัตถุประสงค์ของแผนการ โดยที่ผู้เกี่ยวข้องในแผนการนั้น และผู้ที่ได้รับผลกระทบจากแผนการ ความพอเพียง

ของแหล่งทรัพยากร อุปกรณ์อำนวยความสะดวก บุคลากรปฏิทินปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการวางแผนโครงการและการตัดสินใจก่อนวางแผนโดยผู้อำนวยความสะดวกระหว่างการดำเนินโครงการนั้น ตัวอย่างการตัดสินใจก่อนการวางแผน เช่น ในโครงการพัฒนาแบบสอบถามซึ่งมีความจำเป็นจะต้องเลือกโรงเรียนอย่างเจาะจงสำหรับเข้าร่วมในการทดลอง ผู้ตัดสินใจจัดเตรียมวางแผนโครงการล่วงหน้าได้ดีเมื่อมีโรงเรียนมาให้เลือก แต่ตัวเลือกเหล่านี้จะยังไม่มีจนกว่าจะมีรายชื่อโรงเรียนที่จะสอบถามไป เมื่อโรงเรียนได้รับการติดต่อ จึงจะมีการตัดสินใจเกี่ยวกับโรงเรียนที่มีความเต็มใจเข้าร่วมในการทดลองแบบสอบถาม ดังนั้น ผู้พัฒนาแบบสอบถามจึงต้องเลือกโรงเรียนที่สอดคล้องกับความต้องการตามแบบการสุ่มตัวอย่างที่ดีที่สุด (แบบการสุ่มจะได้รับการตัดสินใจเลือกวิธีการมาก่อน) และเขาต้องกำหนดตารางเฉพาะในการบริหารแบบสอบถามในการทดลองตามรูปแบบของแบบสอบถาม ดังนั้นในโครงการส่วนใหญ่สถานการณ์จึงต้องตัดสินใจมีจำนวนมากและนี่เป็นโครงสร้างที่ชัดเจน ถึงความต้องการข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ

(2) ยุทธวิธีในการประเมินกระบวนการ จะบอกลักษณะสำคัญใหญ่ของโครงร่าง โครงการเป็นต้นว่า มโนทัศน์ที่ต้องการสอนในประมาณของการอภิปรายที่จะมีความหมายนี้เพื่อบรรยายว่าเกิดอะไรขึ้นจริง สารนิเทศจะให้ประโยชน์โดยเฉพาะอย่างยิ่งโดยการกำหนดว่าทำวัตถุประสงค์จึงบรรลุหรือไม่บรรลุผล ส่วนประกอบที่เป็นส่วนสำคัญของการประเมินกระบวนการ มี 4 ข้อคือ การจัดทำนักประเมินกระบวนการเต็มเวลา เครื่องมือที่เป็นสื่อในการบรรยายกระบวนการ การร่วมประชุมอย่างสม่ำเสมอระหว่างนักประเมินกระบวนการ บุคลากรในโครงการ หรือในแผนงานเอง และการปรับปรุงโครงร่างประเมินอยู่เป็นนิจสิน

(3) นักประเมินกระบวนการควรได้ประชุมพบปะกับผู้ตัดสินใจในโครงการเป็นระยะ แต่ในการประชุมนี้ผู้อำนวยความสะดวกโครงการอาจอภิปรายกับบุคลากรในแผนงานเพื่อชี้ถึงผู้เกี่ยวข้องและผลประโยชน์ของกิจกรรมในอนาคต โดยที่ผู้ประเมินจะยังคงเจียบและฟังเป็นส่วนใหญ่ ผู้ประเมินจะจัดเตรียมสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินการที่ผ่านมาให้พร้อม เพื่อช่วยในการจำแนกประเด็นที่จะกระทำต่อไป หลังจากผู้ตัดสินใจแจกแจงประโยชน์และคำถามแล้ว ผู้ประเมินอาจจะให้ข้อมูลอีกครั้งว่า อะไรอยู่ในประเด็นที่เขามีอยู่ ถึงแม้ว่าจะมีข้อมูลอื่นที่น่าสนใจ ผู้ประเมินก็จะเก็บเอาไว้ จนกว่าจะถึงเวลาที่เหมาะสมระหว่างการประชุม ผู้ให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับการประเมินกระบวนการ ผู้ตัดสินใจอาจจะกำหนดเงื่อนไขของประเด็นที่ต้องการข้อมูลย้อนกลับและผู้ประเมินให้สารนิเทศตามกรอบที่ให้ไว้ นั้น หรือผู้ประเมินอาจจะช่วยผู้วางแผนเองในการกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบในการประชุมเพื่อให้ข้อมูลย้อนกลับในครั้งต่อไป ซึ่งผู้ประเมินอาจทำได้จากการวางแผนรวบรวมข้อมูลแทรกในขณะนั้นทันที และชี้แจงให้ผู้ตัดสินใจทราบว่าจะ

ช่วยให้สารนิเทศที่เขาต้องการหรือไม่นั้น นักประเมินอาจจะทำได้มากกว่านั้นกับผู้วางแผนงานโดยกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบและข้อมูลที่ต้องการเลยก็ได้ อาจจะทำได้มากกว่านั้นกับผู้วางแผนงานโดยกำหนดปัญหาที่ต้องการคำตอบและข้อมูลที่ต้องการเลยก็ได้ ในการรวบรวมสารนิเทศ นักประเมินต้องการใช้วิธีการทั้งที่มีแบบแผนและไม่มีแบบแผน เช่น การวิเคราะห์ปฏิกริยา การบันทึกอย่างอิสระภายหลังสิ้นสุดการดำเนินงานในแต่ละวัน การสัมภาษณ์ การจัดอันดับ การบันทึกอย่างอิสระภายหลังโครงการ วิธีการ Semantic Differential บันทึกการประชุมคณะกรรมการ การปรับปรุงรายงาน PERT และ Suggestion Boxes นอกจากตัวแปรที่สำคัญตามทฤษฎีแล้ว ผู้ประเมินกระบวนการยังอาจจะค้นหาเหตุ หรือกรณีอื่นที่ไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วมแต่เป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญต่อกระบวนการ

ดังนั้นผู้ประเมินจึงต้องใช้เครื่องมือใดๆเท่าที่จะหาได้ เพื่อสืบสาวไปถึงสิ่งที่แสดงให้เห็นปัญหาอย่างแท้จริง คุณค่าของการประเมินกระบวนการไม่ได้อยู่ที่ความสัมพันธ์กับการประเมินอื่นๆเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับ (สถาบันพระปกเกล้า.; อ้างอิงจาก (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552)

(1) ผลประเมินบริบทหรือสภาวะแวดล้อมและการประเมินปัจจัยนำเข้า คือ ถ้าสามารถประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยได้ดีมากผู้จัดโครงการก็มีความมั่นใจมากขึ้นในการเลือกการดำเนินการ และถ้าปรากฏความขัดแย้งน้อยก็ต้องการประเมินกระบวนการมากขึ้น นั่นคือ ถ้าการกำหนดวัตถุประสงค์และวางโครงการคลุมเครือ โครงการนั้นอาจจะป็นหัวข้อปัญหาและบางครั้งก็เป็นเหตุแห่งความล้มเหลว ซึ่งการประเมินสภาวะแวดล้อมและปัจจัยจะช่วยชี้ให้เห็นและแก้ปัญหาแล้วตั้งแต่ต้น พอถึงการทำตามกระบวนการจาเป็นที่จะต้องข้อมูลย้อนกลับโดยเนื่องเกี่ยวกับว่า ทำอย่างไรโครงการนั้นจึงจะทำหน้าที่ได้สมบูรณ์ที่สุด ดังนั้นในกรณีเช่นนี้การประเมินกระบวนการจึงเป็นจำเป็นที่สามารถกระทำหน้าที่นี้

(2) การประเมินกระบวนการมีความสำคัญมากกว่าการประเมินผลผลิต ในระยะแรกของการกำหนดแผนงาน แต่แนวโน้มนี้จะกลับกันถ้าโครงร่างของการพัฒนา แผนงานอาศัยการสำรวจน้อยลง แต่มีโครงร่างที่แน่นอนมากขึ้น การประเมินกระบวนการจะเข้าไปมีส่วนในการแปลความสิ่งมีชีวิตขึ้น และถ้าต้องการเปลี่ยนแปลงกระบวนการ จะไม่สามารถตกลงใจได้โดยไม่ทราบว่าการบวนการนั้นให้ผลอย่างไรบ้าง การตัดสินใจออกสารนิเทศจากการประเมินผลผลิตเข้ามาร่วมด้วย

(3) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) การประเมินผลลัพธ์เป็นการประเมินหลังจากดำเนินโครงการสิ้นสุดแล้ว สิ่งที่น่าประเมินคือความสำเร็จของ

โครงการตามตัวชี้วัดหรือตามที่ระบุไว้ในโครงการ การประเมินผลที่ทำทันทีหลังจากเสร็จสิ้นโครงการหรือผลสัมฤทธิ์-ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นทันที เช่น ความรู้ที่ได้รับ ความคิดเห็นต่อโครงการ ผลการดำเนินงานตามโครงการ การประเมินผลผลิตเป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับวัตถุประสงค์ของโครงการ หรือความต้องการ/ เป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการยุบ เลิก ขยาย หรือปรับเปลี่ยนโครงการและการประเมินผล เรื่องผลกระทบ (Impact) และผลลัพธ์ (Outcomes) ของนโยบาย / แผนงาน / โครงการ โดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินสภาวะแวดล้อม ปัจจัยเบื้องต้นและกระบวนการร่วมด้วย

จะเห็นได้ว่า การประเมินแบบ CIPP เป็นการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบของระบบทั้งหมด ซึ่งผู้ประเมินจะต้องกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน กำหนดประเด็นของตัวแปรหรือตัวชี้วัด กำหนดแหล่งข้อมูลผู้ให้ข้อมูล กำหนดเครื่องมือการประเมิน วิธีการที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล กำหนดแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล และเกณฑ์การประเมินที่ชัดเจน เกณฑ์นั้นอาจเป็นไปได้ทั้ง Instrumental Criteria หรือ Congruence Criteria ซึ่งมีความแตกต่างของเกณฑ์ทั้งสอง ดังนี้ (สถาบันพระปกเกล้า.2548; อ้างอิงจาก (พลกฤต แสงอาวุธ, 2552)

(1) Instrument Criteria จะสัมพันธ์กับความสำเร็จที่อยู่ในระดับปานกลาง และมีส่วนช่วยให้เกิดสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ในที่สุด เช่น ก่อนที่แบบสอบถามจะถูกสร้างขึ้น รูปแบบของแบบสอบถามและคำถามจำนวนมากในแบบสอบถามนั้นจะต้องได้รับการจัดทำขึ้นก่อนหรือก่อนที่นักเรียนจะสามารถใช้คำว่า case ได้อย่างเข้าใจ เขาจะต้องมีประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นความหมายของคำมาก่อน

(2) Congruence Criteria จะเป็นเกณฑ์เกี่ยวกับเงื่อนไขเบื้องต้นที่ถูกกำหนดไว้ ซึ่งอาจเป็นอัตราการสอบตกของโรงเรียนหนึ่งๆที่เป็นอยู่ลดลงให้ได้ระดับที่กำหนดไว้ โดยกลุ่มนักเรียนจะต้องได้รับคะแนนจากแบบสอบถามที่ระบุมากกว่า หรือเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ หรือจะต้องนำแผนการสอนใหม่เข้าไปใช้ในโรงเรียนนั้น การระบุเกณฑ์แบบนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการของผู้ตัดสินใจโดยเฉพาะ เท่าที่ผ่านมาการประเมินแบบอื่นที่ต่างจากการประเมินผลผลิต แต่การประเมินเหล่านี้ยังคงมีความสัมพันธ์คล้ายคลึงกัน

ทั้งการประเมินสภาวะแวดล้อมและการประเมินผลผลิต จะประเมินสิ่งที่มีอยู่ว่าบรรลุเป้าหมายโดยมีระบบ โดยการประเมินสภาวะแวดล้อมจะพิจารณาระบบโดยส่วนรวม และการประเมินผลผลิต พิจารณาความพยายามเปลี่ยนแปลงในระบบ ดังนั้นการประเมินสภาวะแวดล้อมจึงแสดงสิ่งจำเพาะในรูปที่การประเมินผลผลิตจะนำไปใช้ในภายหลัง (สิ่งที่แสดงอย่าง

เจาะจงนั้นจะเป็นเกณฑ์สำหรับตัดสินความสำเร็จขั้นสุดท้ายของผลผลิต) การประเมินปัจจัยและการประเมินผลผลิตสามารถที่จะแยกให้เห็นได้ง่ายสำหรับการประเมินปัจจัยจะเกิดขึ้นก่อนดำเนินการเปลี่ยนแปลงโครงการ และการประเมินผลผลิตจะเกิดขึ้นในระหว่างและหลังโครงการ ในขณะที่การประเมิน สภาวะแวดล้อมกำหนดสิ่งจำเป็นการประเมินผลผลิตการประเมินปัจจัยก็แสดงสิ่งจำเป็นสำหรับการประเมินกระบวนการ การตัดสินใจโดยใช้การประเมินปัจจัยเป็นพื้นฐาน โดยเฉพาะสำหรับการวางแผนการประเมินผลผลิต ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดในการประเมินปัจจัย คือ การประเมินความเหมาะสมของกระบวนการที่เลือก และแผนการประเมินผลผลิตซึ่งสามารถประยุกต์เข้าเป็นส่วนหนึ่งของระเบียบปฏิบัติได้

การประเมินผลผลิตรายงาน วัตถุประสงค์มีผลสัมฤทธิ์หรือไม่ การประเมินกระบวนการจะแสดงให้เห็นถึงรากฐานการแปลความหมายเหตุผลสำหรับสิ่งที่ได้มานั้น คือ ถ้าไม่ปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็จำเป็นที่จะต้องรู้วาระปฏิบัติที่ตั้งใจไว้นั้นได้ถูกนำไปปฏิบัติจริงหรือไม่ การประเมินกระบวนการจะให้สารสนเทศสำหรับทำความเข้าใจในข้อนี้ และถ้าปรากฏผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ก็มีความจำเป็นที่จะต้องมีความบรรยายถึงระเบียบปฏิบัติที่ทำให้เกิดผลเช่นนั้นออกมาเป็นการแสดงถึงแบบจำลองสำหรับแผนการประเมินรวมทั้งหมดที่เสนอไว้ในที่นี้ แบบจำลองที่ได้เห็นการประเมินสภาวะแวดล้อมอย่างมีระบบและการประเมินปัจจัยกระบวนการและผลผลิตในภายหลัง ตามแผนภาพนี้ยังแสดงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมการประเมิน และการตัดสินใจไว้

วัฏจักรรอบนอก แทนกลไกการประเมินสภาพแวดล้อมอย่างมีระบบที่จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทั้งระบบ Congruence และ Contingency กลไกนี้จะวิเคราะห์รวบรวมและการนำเสนอสารสนเทศสำหรับระบบ เพื่อการตัดสินใจครั้งสุดท้ายว่าจะเปลี่ยนแปลงระบบนั้น หรือจะดำเนินการต่อไปตามกระบวนการเดิม เพราะจะช่วยกำหนดวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าการประเมินสภาพแวดล้อมชี้ให้เห็นว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ต้องการและสิ่งที่เกิดขึ้น หรือระหว่างสิ่งเป็นไปแล้วและสิ่งที่ควรจะเป็น สามารถวางใจที่จะดำเนินการไปตามกระบวนการที่วางเอาไว้แล้ว แต่ถ้าการประเมินสภาพแวดล้อมชี้ให้เห็นถึงข้อบกพร่องหรือความไม่เหมาะสมของบางช่วง ที่ต้องการได้รับการแก้ไข ก็จะเป็นสาเหตุให้การตัดสินใจที่จะเลือกการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมต่อไปนี้ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2550)

(1) Homeostatic Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อยในส่วนบุคลากรในแผนงานเองมีความเข้าใจในสารสนเทศที่ตรงประเด็นในระดับสูง

(2) Incremental Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเล็กน้อย โดยมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ

(3) Neomobilistic Change จะขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก โดยมีความเข้าใจในสารนิเทศที่ตรงประเด็นในตอนแรกในระดับต่ำ

การเลือกใช้การประเมินใดๆต่อจากนี้ จะขึ้นอยู่กับชนิดการเปลี่ยนแปลงอันเป็นผลจากการตัดสินใจวางโครงการ ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบ Homeostatic ก็อาศัยเพียงสารนิเทศ การวิจัยหรือจากวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง การประเมินสภาวะแวดล้อมเท่านั้น ก็เพียงพอที่จะทำการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างและการนำการเปลี่ยนแปลงนั้นเข้าไปในแผนงาน แต่ถ้าเป็นการเปลี่ยนแปลงแบบ Incremental หรือ Neomobilistic กลไกการประเมินภายหลังจำเป็นต้องนำมาใช้ อย่างแรกก็คือ การประเมินปัจจัยเพื่อแสดงและการประเมินยุทธวิธีและระเบียบการที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ต้องการซึ่งทั้งนี้ต้องผ่านการทดลองก่อน เพราะยุทธวิธีประเภทนี้เป็นวัฏกรรมและยังไม่มี การตรวจสอบที่เพียงพอ ก่อนที่จะนำเข้ามาในแผนงาน ต่อจากนั้นการประเมินกระบวนการและการประเมินผลผลิตจะถูกนำมาเข้ามามีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจในการทดลอง การประเมินผลผลิตจะเข้ามามีบทบาทร่วมในการที่จะปรับปรุงยุทธวิธีหรือระเบียบการนั้น สรุปความสัมพันธ์ของประเภทการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2550 อ้างอิงจาก พลกฤต แสงอาวุธ, 2552)

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก (Behavioral Objectives)

เป็นการประเมินนโยบายที่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักหรือเป็นฐานในการประเมิน ซึ่งไทเลอร์ (Tyler, 1967 อ้างอิงจาก สุภามณ จันทรสกุล, 2557) เป็นผู้เสนอแนวความคิดนี้เป็นคนแรก โดยใช้ในการประเมินผลการเรียนของนักเรียน และต่อมาแนวความคิดนี้ได้พัฒนาไปสู่วงการธุรกิจและรัฐบาลอย่างกว้างขวาง โดยไทเลอร์มีความเห็นว่า “การประเมินคือการเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติกับจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้” โดยมีความเชื่อว่าจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้อย่างชัดเจน รัดกุม และจำเพาะเจาะจง จะเป็นแนวทางช่วยการประเมินได้เป็นอย่างดีในภายหลัง จากคำจำกัดความดังกล่าวเห็นได้ว่านโยบายจะประสบผลสำเร็จหรือไม่ ดูได้จากผลผลิตของนโยบายว่าตรงตามจุดมุ่งหมายที่ ตั้งไว้แต่แรกหรือไม่ ซึ่งไทเลอร์ได้เสนอโมเดลการประเมินนี้ ที่เรียกว่า “Tyler’s Goal Attainment Model” หรือแบบจำลองที่ยึดความสำเร็จของจุดมุ่งหมายเป็นหลัก ไทเลอร์ได้นำรูปแบบการประเมินนี้มาใช้ในการวัดผลของหลักสูตร โดยเน้นกระบวนการความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ 3 อย่าง ได้แก่ จุดมุ่งหมายของการศึกษา

ประสบการณ์ และการตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ โดยประเมินว่าผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตาม จุดมุ่งหมายหรือไม่

ไทเลอร์ (Tyler, 1967 อ้างอิงจาก ศุภามณ จันทรสกุล , 2557) มีความเห็น ว่า จุดมุ่งหมายของการประเมินนั้น เพื่อตัดสินว่าจุดมุ่งหมายเชิง พฤติกรรมที่ตั้งไว้นั้น ประสบผลสำเร็จหรือไม่ ส่วนใดที่ประสบความสำเร็จก็อาจเก็บไว้ใช้ได้ต่อไป แต่ส่วนใดไม่ประสบผลสำเร็จ ก็ควรปรับปรุงแก้ไข ซึ่งไทเลอร์ได้เน้นการประเมินผลทางการศึกษาโดยได้จัดลำดับขั้นในการ เรียนการสอนและการประเมินผลดังนี้

1) ตั้งจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมด้วยข้อความที่ชัดเจน เฉพาะเจาะจง โดยบ่งบอก ถึง พฤติกรรมที่ต้องการวัดในภายหลังด้วย ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในโครงการ เช่น พฤติกรรมของผู้เรียน เป็นต้น

2) กำหนดเนื้อหาหรือประสบการณ์ทางการศึกษาที่ต้องการให้บรรลุตามความ มุ่งหมายที่ตั้งไว้ ได้แก่ การเลือกเนื้อหาหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เพื่อให้ ได้พฤติกรรมที่ต้องการ ขึ้นตอนนี้จะคลุ้มถึงกิจกรรมและสถานการณ์ต่างๆ ที่ใช้จัดการเรียน การสอน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายที่ต้องการ

3) เลือกวิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมในการที่จะทำให้เนื้อหาที่วางไว้ประสบ ผลสำเร็จ โดยมีการระบุถึงเครื่องมือต่างๆ ที่ใช้ในโครงการ เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ และการ ทดสอบ เป็นต้น เพื่อพิจารณาถึงความสำเร็จที่ตั้งไว้

4) ประเมินผลโครงการ โดยการตัดสินด้วยการวัดผลทางการศึกษาหรือการ ทดสอบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติ และสรุปรวบรวม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ไทเลอร์ คิดว่าการประเมินผลนโยบายเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน การสอน การประเมินนั้นอาศัยแบบทดสอบสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษา การวิเคราะห์และการสังเกต เป็นพื้นฐานในการประเมินคุณค่าของนโยบาย ในการประเมินนั้น ไทเลอร์เห็นว่า ต้องยึด ความสำเร็จของคนส่วนใหญ่เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความสำเร็จของกลุ่ม การตีความจากคะแนน ที่ได้จากการทดสอบเพื่อการประเมินผลนั้น อาศัยคะแนนรวมเป็นหลัก และอาศัยการวัดพฤติกรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยมีเกณฑ์กำหนดไว้ล่วงหน้าถึงระดับของความสำเร็จ ซึ่งในการ ประเมินผลตามแนวคิดนี้เหมาะสำหรับการประเมินผลสรุป (Summative Evaluation) มากกว่า การประเมินผลความก้าวหน้า

การนำแนวคิดของไทเลอร์มาประยุกต์ใช้ในการประเมินนโยบายนั้น ถ้าผู้ประเมินต้องการประเมินนโยบายเกี่ยวกับการเรียนการสอนตามแนวคิดของไทเลอร์ สามารถดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ (ศุภามณ จันทรสกุล, 2557)

- 1) ค้นหาจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของนโยบายที่จะทำการประเมินผลให้ได้ ซึ่งจุดมุ่งหมายของนโยบายทางการศึกษาส่วนใหญ่ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ในการเรียน
- 2) นำจุดมุ่งหมายของนโยบายนั้นมาแยกย่อยออกเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมให้ได้ จัดเนื้อหาในการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ต่าง ๆ
- 3) ทำการทดสอบผู้เรียนก่อนทำการเรียนการสอนด้วยแบบทดสอบที่มีคุณภาพทางการ มีการวัดผลที่เชื่อถือได้
- 4) เลือกวิธีการสอนและอุปกรณ์การสอนให้สอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ เมื่อโครงการเสร็จสิ้นลงแล้วจึงทำการทดสอบผู้เรียนตามเนื้อหาที่ได้เรียนไปแล้ว
- 5) ประเมินประสิทธิภาพของนโยบายด้วยการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการเรียนการสอน และคะแนนที่ได้หลังจากการเรียนการสอนว่าแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่
- 6) นำผลการเปรียบเทียบมาค้นหาจุดบกพร่องในการเรียนการสอนว่าอยู่ที่ใดบ้าง จุดบันทึก เพื่อปรับปรุงแก้ไขต่อไป

จากแนวคิดของ ไทเลอร์ (Tyler, 1967 อ้างอิงจาก ศุภามณ จันทรสกุล, 2557) เกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายดังที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า การประเมินผลดังกล่าวง่ายต่อการตรวจสอบความสำเร็จของนโยบายเพราะวัดและประเมินผลเฉพาะ แต่จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เท่านั้นแต่ว่าการประเมินผลดังกล่าวนี้มีคุณค่าค่อนข้างจำกัด เพราะว่ามีประโยชน์สำหรับการประเมินผลสรุปมากกว่าการประเมินผลความก้าวหน้า และให้ความสำคัญในคุณค่าของจุดมุ่งหมายเพียงเล็กน้อยเท่านั้น ส่วนเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินการบรรลุวัตถุประสงค์ยังเป็นอัตนัยมาก

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบยึดความเป็นอิสระจากวัตถุประสงค์ (Goal-Free)

เป็นการประเมินที่มีลักษณะตรงข้ามกับการประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก เป็นการประเมินที่ทุกส่วนและทุกอย่างที่เกิดขึ้นกับโครงการ แล้วพิจารณาว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ โดยไม่ต้องเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ของโครงการ โดยผู้เสนอแนวคิดการประเมินผลในรูปแบบนี้คือ สไครเวน (Michael S. Sciven) เป็นการประเมินที่มีลักษณะตรงข้ามกับการประเมินแบบยึดวัตถุประสงค์เป็นหลัก เป็นการประเมินทุกส่วนและทุกอย่างที่เกิดขึ้นจากนโยบาย แล้ว

พิจารณาดูว่าเป็นไปตามที่ต้องการหรือไม่ โดยไม่ต้องเทียบกับวัตถุประสงค์ของนโยบาย เพราะถ้าไปเทียบกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโครงการแล้ว จะทำให้ผู้ประเมินละเลยผลกระทบบางอย่างที่เกิดจากการดำเนินการของนโยบายนั้น การประเมินแบบนี้ต้องการลดความลำเอียงของผู้ประเมินที่มุ่งพิจารณาส่วนใดส่วนหนึ่งของนโยบาย ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ แต่ละเลยหลายสิ่งหลายอย่างที่เกิดขึ้น โดยถือว่าเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าควรแก่การ พิจารณา ซึ่งทำให้เกิดความผิดพลาดในการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการโครงการได้

สไครเวน (Scriven, 1967 อ้างอิงจาก ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) ซึ่งเป็นผู้เสนอแนวความคิดและรูปแบบการประเมินนโยบายชนิดนี้ ซึ่งได้รับการยอมรับและนำไปใช้กับการประเมินนโยบายของกลุ่มผู้บริโภคสินค้า โดยประเมินหาความ นิยมของผู้บริโภคสินค้าและผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นที่จะต้องรู้ถึงวัตถุประสงค์ของบริษัทผู้ผลิต แต่จะพิจารณาความนิยมของผู้บริโภคเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจดำเนินการผลิตหรือการประกอบการของบริษัท อย่างไรก็ตาม แนวความคิดการประเมินอย่างอิสระจากวัตถุประสงค์ ได้ถูกวิพากษ์วิจารณ์มากและไม่นิยมใช้ในการบริการสังคม เนื่องจากโครงการประเภทนี้หากไม่เปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้แล้ว ก็ยากที่จะหาเกณฑ์มาจับหรือยากแก่การประเมิน หรือถ้าประเมินได้ก็ต้องเป็นไปตามเกณฑ์ของผู้ประเมินซึ่งอาจมีความลำเอียงเกิดขึ้นได้ และไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ที่แท้จริงของการประเมินในรูปแบบนี้

โดยทั่วไป ในการประเมินนโยบายใดนโยบายหนึ่ง นักประเมินมักจะกำหนดจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายไว้ชัดเจน ซึ่งเป้าหมายของการประเมินนั้นส่วนมากจะมีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของนโยบายเหล่านั้น แต่ สไครเวน (Scriven, 1967 and 1991) มีความคิดว่ในบางครั้งนักประเมินอาจไม่ต้องสนใจจุดมุ่งหมายของโครงการ การประเมินแบบนี้เป็นวิธีการประเมินที่ใช้เทคนิคต่างๆ เพื่อการค้นหาผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น จากโครงการ ไม่ว่าจะผลนั้นจะสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของโครงการหรือไม่ และเรียกวิธีการประเมินแบบนี้ว่า การประเมินแบบไม่จำกัดเป้าหมายหรือการประเมินแบบเป้าหมาย อิสระ เขาพบว่า การประเมินแบบนี้ดีกว่าการประเมินโดยยึดจุดมุ่งหมาย เนื่องจากนักประเมินอาจจะ ค้นพบผลอื่นๆ ที่เกิดขึ้น นอกเหนือไปจากสิ่งที่กำหนดไว้

สไครเวน (Scriven, 1967 and 1991) ได้เสนอรูปแบบการประเมินโดยใช้แนวคิดของครอนบาค (Lee J. Cronbach) เป็นพื้นฐาน โดยเขาได้เน้นบทบาทที่สำคัญของการประเมินผลในการตัดสินใจคุณค่าของโครงการหรือสิ่งที่ทำการประเมิน นอกจากนี้เขายังชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างการประเมินความก้าวหน้ากับการประเมินผลสรุปไว้อย่างชัดเจน กล่าวคือ

การประเมินความก้าวหน้าเป็นการประเมินเพื่อปรับปรุงการดำเนินงานของนโยบาย และสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งที่ สไครเวน ได้เสนอไว้ก็คือ การประเมินโดยใช้วิธีการประเมินแบบประสม (Hybrid Evaluation) เป็นการประเมินโดยใช้เกณฑ์ 2 ประเภท (ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2556) ได้แก่

1) ความแตกต่างของการประเมินคุณค่าภายในหรือการประเมินก่อนการปฏิบัติงาน (Intrinsic Evaluation) อันได้แก่ การประเมินกระบวนการที่ใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งอาจเรียกว่า เป็นการประเมินขั้นทุติยภูมิเพราะยังไม่ได้มีการกำหนดเกณฑ์โดยตรง เพียงแต่ใช้เปรียบเทียบผล โดยทางอ้อม

2) การประเมินเมื่อมีการปฏิบัติงานหรือการประเมินคุณค่าของการปฏิบัติการ (Pay-off Evaluation) ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อการตัดสินใจคุณค่าที่ได้จากโครงการโดยอาศัยตัวแปรเกณฑ์มาใช้ในการพิจารณาซึ่งเรียกได้ว่าเกณฑ์ปฐมภูมิ

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินใน 2 ลักษณะ สไครเวน ได้เสนอว่าการทำการประเมินทั้ง 2 อย่าง ต่างก็มีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องในตัวของมันเอง ดังนั้นเราควรจะใช้วิธีการประเมินทั้ง 2 อย่าง เพื่อให้ได้การประเมินที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นั่นก็คือ การประเมินคุณค่าทั้งภายในและการปฏิบัติงานหลังจากที่โครงการ ได้ดำเนินงานไปแล้ว โดยจะต้องทำกิจกรรมต่างๆ ดังนี้

(1) จะต้องมีการตรวจสอบเป้าหมายอยู่ตลอดเวลาว่า ควรจะมีการปรับปรุงหรือไม่ อย่างไร

(2) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล เช่น แบบทดสอบวัดความก้าวหน้า หรือ เครื่องมือที่บ่งบอกและควบคุมกิจกรรมของโครงการ ตั้งแต่ต้นจนจบ ตลอดจนการติดตามผลโครงการ

(3) การใช้การตัดสินใจจากภายนอก เพื่อนำมาพิจารณาในเรื่องเป้าหมาย เนื้อหา และเครื่องมือวัดต่างๆ เพราะการใช้หลักเกณฑ์ที่ได้จากภายนอกจะช่วยแก้ไขปัญหาในเรื่องของความเที่ยงตรงของ สิ่งเหล่านี้โดยในทางปฏิบัติไม่จำเป็นจะต้องใช้นักประเมินอาชีพ อาจจะทำให้ผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับตรรกวิทยา นักประวัติศาสตร์ ผู้ชำนาญในสาขาวิชานั้น เป็นผู้ประเมินก็ได้

ในแนวคิดของสไครเวนนั้น การประเมินที่ไม่ยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักไม่ได้หมายความว่า จะไม่ประเมินผลที่เกิดขึ้นจากวัตถุประสงค์ของนโยบาย แต่มีความหมายว่าผลที่เกิดขึ้นจากนโยบายหรือกิจกรรมใดๆ นั้น เป็นเพียงส่วนหนึ่งของผลอื่นๆ ที่อาจเกิดขึ้นด้วย แนวคิด

ดังกล่าวได้รับคำวิจารณ์ทั้งในทางสนับสนุนและไม่สนับสนุน ในทางสนับสนุนมีความเห็นว่าเป็นแนวคิดการประเมินในลักษณะนี้ทำให้นักประเมินมองผลงานในทัศนะที่กว้าง สามารถทราบผลต่างๆ ส่วนที่เกิดขึ้นจากการทำกิจกรรมหรือนโยบายซึ่งส่งผลดีในการทำงานหรือในการวางแผนงานต่างๆ ส่วนในทางที่ไม่สนับสนุนนั้น จะมีจุดโต้แย้งหนักไปในด้านวิธีการคือ มีความเห็นว่าเป็นทางปฏิบัติคงยากที่จะติดตามผลการประเมินใดๆ ที่เกิดขึ้นให้ครบทั้งหมดได้ นอกจากนั้น มาตรการและเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินให้ครอบคลุมผลต่างๆ ด้านที่เกิดขึ้นก็ย่อมยากที่จะกำหนดหรือระบุแนวทางที่ชัดเจนได้

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism)

เป็นการประเมินนโยบายโดยผู้ประเมินต้องรู้จักนโยบายเป็นอย่างดี แล้วชี้แจงผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงข้อดีข้อเสีย โดยผู้เสนอแนวคิดนี้คือ ไอสเนอร์ (Elliot W. Eisner) การประเมินผลนโยบายแบบศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) เป็นรูปแบบการประเมินนโยบายที่วิวัฒนาการมาจากแนวคิดในการวิพากษ์วิจารณ์งานศิลป์ในรูปแบบต่างๆ ทั้งทางด้านศิลปะวรรณคดี ดนตรี การละคร และการวิจารณ์งานภาพยนตร์ โดยผู้ประเมินจะต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องหรือนโยบายเป็นอย่างดี แล้วชี้แจงให้ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาตัดสินใจดำเนินการนโยบายได้เข้าใจและทราบถึงข้อดี ข้อเสีย และคุณค่าของนโยบายอย่างเด่นชัด พยายามโน้มน้าวจิตใจของผู้เกี่ยวข้องให้เกิดความรู้สึกอย่างรุนแรงกับนโยบายในลักษณะของความเคลิบเคลิ้ม หลงใหล หรือเกลียดชัง ไม่เห็นด้วยกับ นโยบายนั้น วิธีนี้ไม่มีเกณฑ์ที่แน่นอน แต่เป็นเกณฑ์ที่เป็นไปตามความเชื่อ ความนิยม และความรู้สึก ของผู้ประเมินและผู้รับฟัง เป็นสำคัญ การวิจารณ์ไม่จำเป็นจะต้องเป็นเรื่องไม่ดีเสมอไป แต่เป็นการให้ความกระจ่างในการอธิบายความคิดหรือให้แนวคิดใหม่ๆ เพื่อปรับปรุงคุณภาพให้ดีขึ้น นอกจากนี้ ประสิทธิภาพและการศึกษาอบรมของผู้ประเมินและผู้รับฟังยังเป็นเกณฑ์สำคัญของการ ตัดสินใจการดำเนินงานโครงการอีกด้วย (ประเสริฐ หอมดี, 2532)

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบรับรองมาตรฐาน (Accreditation)

เป็นการประเมินนโยบายซึ่งเกิดจากการรวมตัวของผู้ประกอบการชนิดเดียวกัน เช่น แพทย์ หน่วยงาน วิศวกร และอื่นๆ แล้วประเมินการปฏิบัติงานของกันและกัน โดยปกติคณะผู้ประเมินจะ ไปเยี่ยมชมกิจการ แล้วให้ข้อวิพากษ์วิจารณ์และข้อเสนอแนะต่างๆ เพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขในช่วงระยะเวลาที่เหมาะสม หลังจากนั้นคณะผู้ประเมินจะไปตรวจเยี่ยมชมอีกครั้ง หากนโยบายนั้นได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจของคณะผู้ประเมิน ผู้ประเมินก็จะเสนอให้มี

การรับรองการดำเนินนโยบายของการประกอบกรณัั้น แต่ถ้านโยบายไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่พอใจ นโยบายนั้นอาจไม่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสมาคมหรือกลุ่มอาชีพการประกอบกรณัั้นก็ได้ การประเมินนโยบายโดยการรับรองมาตรฐานจากสมาคมวิชาชีพดังกล่าวแล้วอาจเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “การประเมินโครงการแบบการตรวจสอบทางวิชาชีพ” การประเมินในรูปแบบนี้ได้รับความนิยมมากขึ้น โดยในแต่ละสาขาวิชาชีพจะมีวิธีการ ตรวจสอบที่แตกต่างกันไป เช่น สาขาแพทย์จะมีคณะกรรมการแพทย์ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะสาขา แพทย์ที่ได้รับการประเมินจะต้องผ่านการฝึกภาคปฏิบัติ การสอบทั้งข้อเขียนและปากเปล่าโดยคณะแพทย์ผู้เชี่ยวชาญในสาขานั้น ๆ จึงจะได้รับประกาศนียบัตรรับรองความเชี่ยวชาญในสาขานั้นๆ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, 2550)

โดยสรุปการประเมินแบบตรวจสอบทางวิชาชีพ คือ การประเมินที่อาศัยกลุ่มบุคคลผู้เชี่ยวชาญในวิชาชีพนั้น ๆ เป็นผู้ตรวจสอบมาตรฐานและคุณค่าของคนในอาชีพเดียวกันนั่นเอง วิธีการของแต่ละสาขาวิชาชีพอาจจะแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่ก็เป็นกรประเมินมาตรฐานของ วิชาชีพนั้น ๆ โดยภาพรวมในทุกๆ ด้านนั่นเอง

รูปแบบการประเมินผลนโยบายแบบกึ่งกฎหมาย(Quasi- Legal)

เป็นการประเมินนโยบายโดยการเลียนแบบกระบวนการพิจารณาของศาลที่ได้สวนโดยตั้งคณะลูกขุน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญหรือบุคคลสำคัญ ๆ และเป็นที่น่าเชื่อถือให้ทำการสืบค้นและสอบสวน ให้ได้ข้อเท็จจริงที่เป็นข้อดีและข้อเสียของนโยบายจากบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้เห็นด้วยกับนโยบาย และผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับนโยบายโดยใช้วิธีไต่สวนในบรรยากาศของการให้ปากคำในศาล และเมื่อได้ข้อเท็จจริง จนเป็นที่พอใจแล้ว ก็จะสรุปและพิจารณาตัดสินใจดำเนินงานนโยบายนั้น การประเมินนโยบายแบบกึ่งกฎหมายนี้เป็นกระบวนการที่มองดูน่าศักดิ์สิทธิ์ มีความยุติธรรม และมีลักษณะของความเป็นจริงเป็นจัง ทั้งๆ ที่ผู้ประเมินไม่มีอำนาจจริงตามกฎหมายแต่อย่างใด แต่คู่กรณีทั้งสองฝ่ายคือ ฝ่ายสนับสนุนนโยบาย และฝ่ายไม่สนับสนุนโครงการ ได้มีโอกาสแสดง (บังอาจ บำรุงศรี, 2538)

รูปแบบการประเมินนโยบายแบบศึกษาเฉพาะกรณี (Case – Study)

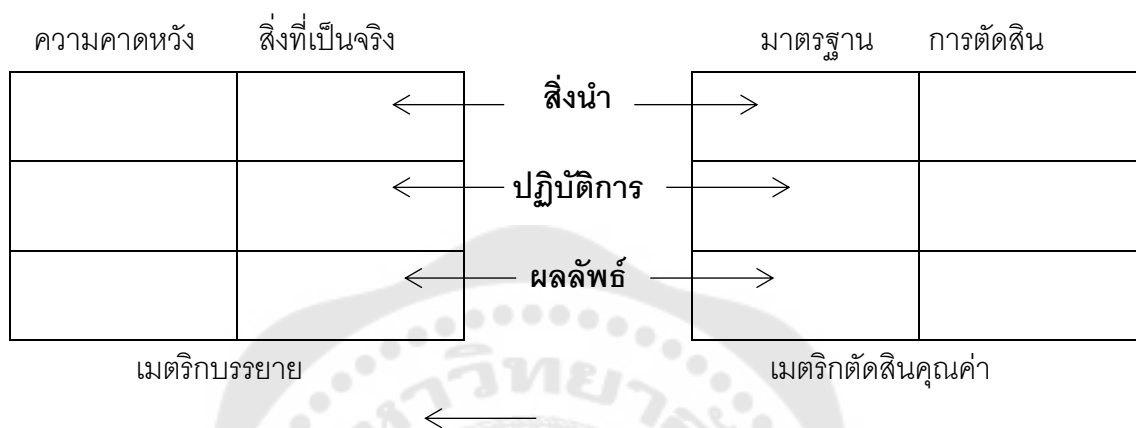
เป็นการประเมินนโยบายที่ผู้ประเมินอธิบายรายละเอียดของโครงการในทุก ๆ ด้านให้เป็นที่ เข้าใจแก่ผู้ดำเนินงานนโยบาย และผู้ที่ได้รับประโยชน์จากนโยบายทั้งสองฝ่ายต่อรองซึ่งกันและกัน ก่อนที่จะตกลงใจอย่างหนึ่งอย่างใด การประเมินนโยบายโดยวิธีนี้จะมุ่งประเด็นด้านความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อโครงการ วิธีในการศึกษาและการเก็บรวบรวมข้อมูลจะกระทำโดยการ

สังเกตแบบมีส่วนร่วม ศึกษาสภาพแวดล้อมต่างๆ ของนโยบาย มีการสัมภาษณ์อย่างเจาะลึกบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง หลายๆ ฝ่าย ศึกษาประวัติและกระบวนการจัดทำนโยบาย รวมทั้งมีการบันทึกรายละเอียดและเหตุผลเหล่านั้นไว้ ซึ่งคล้ายกับกระบวนการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative) นั้นเอง (สุพัศตร์ พิบูลย์, 2528)

การจัดเก็บข้อมูล และวิธีการศึกษาต้องจัดทำโดยผู้ชำนาญและมีประสบการณ์เพื่อจะได้ตรวจสอบข้อมูลและตัวแปรต่างๆ ได้อย่างไม่ผิดพลาด วิธีการประเมินแบบนี้แม้ว่าในตอนแรกได้มีผู้วิจารณ์ว่า การเก็บข้อมูลมีความเป็นอัตนัยค่อนข้างสูง แต่ในปัจจุบันได้รับความสนใจและนิยมใช้ในการประเมินเพิ่มมากขึ้น วิธีการประเมินแบบการศึกษาเฉพาะกรณี นอกจากจะช่วยให้ผู้รับฟังเกิดความเข้าใจนโยบายอย่างลึกซึ้งแล้วยังช่วยแก้ไขความยุ่งยากของผู้ประเมินในการสรุปสาเหตุ แต่จะเสนอสภาพการณ์ต่างๆ ซึ่งแสดงสภาวะและสถานการณ์ของนโยบาย และคุณค่าสำคัญ ๆ ของนโยบาย โดยการเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานให้ผู้รับฟังซึ่งน้ำหนักและตัดสินเกี่ยวกับนโยบายด้วยตนเอง ผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นผู้บุกเบิกคนสำคัญของการประเมินนโยบายแบบนี้คือ สเตก (Stake, 2004) และภายหลังต่อมามีนักวิชาการทางการประเมินผลนโยบายได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินผลนโยบายประเภทนี้อีกหลายคน เช่น สมิธ (Nick L. Smith) แมคโดแนลด์ (Barry McDonald) แฮมิลตัน (David Hamilton) และพาร์เลตต์ (Malcolm Parlett) เป็นต้น (สุพัศตร์ พิบูลย์, 2528)

จากแนวคิดของ ครอนบาคและ สไครเวน เกี่ยวกับการประเมินนโยบาย ที่ได้เสนอแนวคิดไว้ แต่ไม่ค่อยเป็นระบบนัก สเตก (Stake, 2004) ได้พยายามนำเอาแนวความคิดของทั้งสองมาสร้างเป็นรูปแบบการประเมินที่มีระบบขึ้น โดยพยายามดึงเอาสิ่งที่เป็นนามธรรมออกมาให้อยู่ในลักษณะของรูปธรรมที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนยิ่งขึ้น โดยสเตกได้ให้ความหมายของการประเมินว่าเป็นการบรรยายและตัดสินคุณค่าของนโยบาย ซึ่งเป็นเรื่องการบรรยายถึงสิ่งที่จะถูกประเมินโดยอาศัยผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญในการตัดสินคุณค่านั้น ตามแนวคิดของสเตกนั้นต้องคำนึงถึงความต้องการสารสนเทศที่แตกต่างกันของบุคคลหลายๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับนโยบายในการประเมินนโยบาย ผู้เกี่ยวข้องคนหนึ่งอาจจะต้องการทราบเกี่ยวกับความแน่นอนและสอดคล้องในการวัด เพื่อการประเมินนั้นๆ ในขณะที่ผู้เกี่ยวข้องคนอื่นอาจต้องการทราบทิศทางการดำเนินงานของนโยบาย หรือผู้ใช้ผลผลิตของนโยบายอาจมีความต้องการ อีกรูปแบบหนึ่ง สำหรับนักวิจัยอาจจะต้องการสารสนเทศที่แตกต่างไปจากผู้เกี่ยวข้องอื่น ๆ เพราะการประเมินนั้นเพื่อที่จะรู้เรื่องราวต่างๆ ของนโยบายอย่างละเอียดลึกซึ้งเพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบาย ดังนั้น การประเมินนโยบายจึงต้องมีการบรรยายเกี่ยวกับนโยบายอย่างละเอียดเพื่อให้ครอบคลุม

ถึงสารสนเทศที่จะตอบสนองความต้องการของผู้เกี่ยวข้อง เพื่อจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายนั้น สเตก จึงเสนอรูปแบบของการประเมินนโยบายอย่างมีระบบ โดยได้ตั้งชื่อแบบจำลองการประเมินผลว่า แบบจำลองการสนับสนุน (Countenance Model)

ภาพประกอบ 3 Stake's Countenance Model

ที่มา: สุพัทธ์ พิบูลย์ (2528 : 184)

จากภาพประกอบข้างต้นจะเห็นได้ว่า สเตก ได้เน้นว่าการประเมินนโยบายจะต้องมี 2 ส่วน คือ การบรรยาย (Descriptive) และการตัดสินคุณค่า (Judgement) ในเมตริกการบรรยาย นั้น ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ประเมินจะต้องหาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนโยบายให้ได้มากที่สุด ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

1) เป้าหมายหรือความคาดหวัง เป็นเป้าหมายที่ครอบคลุมนโยบายทั้งหมด สำหรับการประเมินซึ่งไม่ควรจะสนใจเป้าหมายเฉพาะในแง่ใดแง่หนึ่งเพียงอย่างเดียวต้องคำนึงถึงองค์ประกอบอื่นๆ ด้วย เป้าหมายหรือความคาดหวังนี้ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

(1) สิ่งนำ(Antecedence) เป็นสภาพการณ์หรือเงื่อนไขที่มีอยู่ก่อนที่จะเริ่มโครงการ

(2) ปฏิบัติการ (Transactions) เป็นการดำเนินการตามนโยบายและผลสำเร็จของการจัดกระทำงาน

(3) ผลลัพธ์ (Observation) เป็นผลที่เกิดขึ้นจากการจัดนโยบาย

สิ่งที่จริงหรือสังเกตได้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นในสภาพความเป็นจริง ซึ่งมีส่วนประกอบ 3 ส่วนเช่นกัน คือ สิ่งนำ ปฏิบัติการ และผลลัพธ์ ความสอดคล้องระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่จริง มีได้เป็นตัวบ่งชี้ว่าข้อมูลที่ได้ มีความเที่ยงตรงหรือความตรง แต่เป็นเพียงสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ตั้งใจไว้ได้เกิดขึ้นจริง ในเมตริกการตัดสินใจคุณค่าเป็นส่วนที่จะตัดสินว่านโยบายประสบความสำเร็จหรือไม่เพียงใด นักประเมินต้องพยายามศึกษาดูว่ามาตรฐานอะไรบ้างที่เหมาะสมในการที่จะนำมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยทั่วๆ ไป เกณฑ์ที่ใช้มี 2 ชนิด คือ เกณฑ์มาตรฐานสัมบูรณ์ (Absolute Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ตั้งขึ้นตามความคิดเห็นโดยมีความเป็นอิสระจากพฤติกรรมของกลุ่ม และเกณฑ์มาตรฐานสัมพัทธ์ (Relative Criterion) เป็นเกณฑ์ที่ได้มาจากพฤติกรรมของกลุ่ม ถ้าผู้ประเมินไม่สามารถหามาตรฐานที่จะนำมาเปรียบเทียบได้ ก็ต้องพยายามหานโยบายอื่น ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันมาเปรียบเทียบเพื่อช่วยในการตัดสินใจ แบบจำลองนี้มุ่งเน้นความสอดคล้องและความสมเหตุสมผลของเมตริกการบรรยาย และเมตริกการตัดสินใจคุณค่า สำหรับความสอดคล้อง นั้น มี 2 ลักษณะ คือ Contingence เป็นความสอดคล้องเชิงเหตุผล (Logical) จะพิจารณาความสัมพันธ์ใน แนวตั้งตาม Model ของสเตก Congruence เป็นความสอดคล้องที่ปรากฏขึ้นจริงหรือเป็นความสอดคล้องใน เชิงประจักษ์ (Empirical) พิจารณาความสัมพันธ์ในแนวนอนตาม Model ของสเตก (บุญเจริญ พรหมพงศ์, 2558)

ข้อดีสำหรับรูปแบบการประเมินของสเตกคือ เสนอวิธีการประเมินเป็นระบบเพื่อจัดเตรียมข้อมูลเชิงบรรยายและตัดสินคุณค่า มีมาตรฐานในการประเมินปรากฏชัดเจน แต่มีข้อจำกัดคือเซลล์บางเซลล์ของเมตริกมีความคาบเกี่ยวกันและความแตกต่างระหว่างเซลล์ไม่ชัดเจน ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งภายในนโยบายได้ ส่วนการประยุกต์รูปแบบการประเมินของสเตกจะมีขั้นตอน(บุญเจริญ พรหมพงศ์, 2558 : 49-50) ดังนี้

- (1) เป็นการวิเคราะห์หลักการและเหตุผล การวิเคราะห์ในขั้นนี้จะทำให้ทราบเหตุผลและหลักการในการดำเนินโครงการว่ามีความเหมาะสม สมเหตุสมผลหรือไม่
- (2) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแผนงาน โดยวิเคราะห์ในแง่ของความเป็นไปได้ และความเหมาะสมของแผน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่คาดหวังว่าจะมีหรือจะจัดให้มีขึ้นกับกิจกรรมหรือนโยบายที่คาดหวังว่าจะทำและเป้าหมายผลงานที่คาดหวังในแต่ละกิจกรรม เหล่านั้น
- (3) เป็นการวิเคราะห์ความสอดคล้องระหว่างแผนงานกับสภาพการณ์จริงที่เกิดขึ้นเพื่อตอบคำถามว่าปัจจัยที่มีจริงเป็นไปตามแผนงานที่วางไว้หรือไม่ มีปัจจัยใดบ้างที่จัดให้มี

ขึ้นได้ตามแผน รวมทั้งสาเหตุที่ทำให้ดำเนินการตามแผนไม่ได้ ตลอดจนกิจกรรมที่เกิดขึ้นที่ไม่ได้กำหนดไว้ในแผน

(4) เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงประจักษ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานกับการดำเนินงานและผลการดำเนินงานในสภาพที่เกิดขึ้นจริง หลังจากที่ได้ดำเนินการตามแผนแล้ว เพื่อทราบข้อมูลในลักษณะต่างๆ เช่น การที่โครงการไม่บรรลุผลตามเป้าหมายเนื่องจากขาดปัจจัยพื้นฐานใด เป็นต้น

(5) เป็นการประเมินเพื่อตัดสินคุณค่ากิจกรรม โดยทำการเปรียบเทียบระหว่างสภาพการณ์จริงที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานการดำเนินงานที่ควรจะเป็นซึ่งในที่นี่จะต้องทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ให้ได้ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่จะมีแนวทางการดำเนินงานอย่างไร และผลงานที่ควรมุ่งหวังคือสิ่งใด ซึ่งเมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงทำการเปรียบเทียบเชิงประเมินกับสภาพการณ์จริงที่เกิดขึ้นในแต่ละด้าน

ในการประเมินนโยบายจะมีหลายรูปแบบและหลายแนวความคิด การเลือกใช้รูปแบบการประเมินผู้ใช้งานจะต้องศึกษาถึงข้อดีและข้อเสียของแต่ละรูปแบบหรือรูปแบบที่สนใจอย่างละเอียดก่อนที่จะตัดสินใจนำไปใช้ เพราะในการนำไปใช้นั้นจะต้องสอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการประเมินและเหมาะสม กับสภาพการประเมิน จึงจะทำให้การประเมินโครงการบรรลุตามเป้าหมายที่ต้องการ และเป็นการประเมินที่มีประสิทธิภาพการตัดสินใจดำเนินงานจะมีความถูกต้องอย่างแท้จริง การประเมินผลตามขั้นตอนที่กล่าวมาแล้วนั้น บางครั้งทำได้ยาก เพราะเหตุผลบางประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหตุผลทางกฎระเบียบและเงื่อนไขบางอย่าง ทำให้การประเมินนโยบายในบางครั้ง ไม่สามารถครอบคลุมทุกขั้นตอนที่กำหนดไว้ได้ ดังนั้น บางนโยบายอาจประเมินเฉพาะผลผลิตที่เป็น ผลรวมเท่านั้น อย่างไรก็ตาม บางนโยบายก็อาจจะมีการประเมินถึงประสิทธิภาพการดำเนินนโยบายด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งนโยบายที่สามารถคำนวณต้นทุนได้ เป็นต้น ด้วยเหตุนี้ การประเมินของแต่ละนโยบายจึงต้องยืดหยุ่นไปตามสภาพที่เหมาะสมและตามความจำเป็นของแต่ละนโยบายเป็นหลัก

จากการศึกษารูปแบบของการดำเนินนโยบายดังที่ผู้ศึกษาได้กล่าวมา เพื่อความเหมาะสมกับการนำมาใช้ประเมินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐอันเป็นวัตถุประสงค์ของการศึกษาคั้งนี้ ผู้ศึกษาได้นำการประเมินผลนโยบายแบบ CIPP มาปรับใช้ตามความเหมาะสม กล่าวคือเป็นการประเมินนโยบายใน 3 ด้านได้แก่ การประเมินเนื้อหาของนโยบาย (Assessment of Policy Content) การประเมินกระบวนการ (Assessment of Process) และการประเมินผลลัพธ์ (Assessment of Outcome)

แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ปัจจุบันภาครัฐใช้งบประมาณจำนวนมากเพื่อสนับสนุนสวัสดิการสังคมช่วยเหลือประชาชนตลอดช่วงชีวิตตั้งแต่เกิดจนตาย ไม่ว่าจะเป็นสวัสดิการสำหรับเด็กแรกเกิด ครอบครัวยุติธรรม การศึกษา การสาธารณสุข ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส ผู้สูงอายุ อีกทั้งยังมีการให้เงินช่วยเหลืออื่น ๆ ตามนโยบายของแต่ละรัฐบาล ซึ่งโครงการเหล่านี้ใช้งบประมาณสูง และมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบ เช่น กระทรวงมหาดไทย กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงแรงงาน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงการคลัง เป็นต้น

อย่างไรก็ดี ที่ผ่านมามีการจัดสวัสดิการสังคมและการให้เงินช่วยเหลือของภาครัฐยังมีข้อจำกัด โดยภาครัฐไม่สามารถให้สวัสดิการและเงินช่วยเหลือตามมาตรการต่าง ๆ ได้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากข้อมูลที่เป็นสำหรับการกำหนดนโยบายการจัดกระจายอยู่ในหลายหน่วยงาน ยังไม่มีการบูรณาการข้อมูลต่าง ๆ เข้าด้วยกัน อีกทั้ง ยังขาดข้อมูลเชิงลึกส่วนบุคคลที่จำเป็นต่อการเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนั้น รัฐจึงจัดทำโครงการนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐขึ้นเพื่อให้การจัดสรรสวัสดิการภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงสุดและตรงกลุ่มเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของรัฐบาลมากที่สุด โดยแบ่งโครงการออกเป็น 2 ระยะ ดังมีรายละเอียดดังนี้

การลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐระยะที่หนึ่ง

เป็นโครงการที่เปิดให้ผู้มีรายได้น้อย โดยมีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทมาลงทะเบียนกับหน่วยงานของรัฐที่กำหนด ซึ่งหลังจากตรวจสอบคุณสมบัติแล้ว บุคคลที่มาลงทะเบียนและผ่านการตรวจสอบคุณสมบัติดังกล่าวจะได้รับความช่วยเหลือจากรัฐเพื่อช่วยเหลือค่าครองชีพในลักษณะเป็นการจ่ายเงินให้ครั้งเดียว มีรายละเอียดดังนี้

2.3.1.1 คุณสมบัติของผู้ลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ

มติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 14 มิถุนายน 2559 ได้อนุมัติโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ โดยเปิดโอกาสให้ผู้มีรายได้น้อยที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดอันได้แก่

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) อายุไม่ต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และ
- 3) มีรายได้ในปี 2558 ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี

สามารถมาลงทะเบียนเข้าร่วมโครงการได้ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) ธนาคารออมสิน (ธ.ออมสิน) หรือธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) (ธ.กรุงไทย) ระหว่างวันที่ 15 กรกฎาคม 2559 ถึงวันที่ 15 สิงหาคม 2559

2.3.1.2 ลักษณะการให้ความช่วยเหลือผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

หลังจากได้ฐานข้อมูลของผู้ลงทะเบียนและผ่านการคัดกรองคุณสมบัติแล้ว กระทรวงการคลังจึงได้เสนอมาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยที่ลงทะเบียนในโครงการลงทะเบียนฯ 2 มาตรการ มาตรการเพิ่มรายได้ให้แก่ผู้มีรายได้น้อยทั้งที่เป็นเกษตรกรและไม่ใช เกษตรกร (มาตรการเพิ่มรายได้ฯ) ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 27 กันยายน 2559 และวันที่ 22 พฤศจิกายน 2559 โดยอ้างอิงเส้นความยากจนที่ 30,000 บาทต่อปี โดย

- 1) ผู้ลงทะเบียนมีรายได้ 0 – 30,000 บาทต่อปี จะได้รับเงินโอนจากรัฐบาล 3,000 บาท
- 2) ผู้ลงทะเบียนมีรายได้ระหว่าง 30,001 – 100,000 บาทต่อปี จะได้รับเงิน โอน 1,500 บาท

ทั้ง 2 มาตรการมีระยะเวลาดำเนินมาตรการตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2559 และได้ สิ้นสุดลงในวันที่ 31 มกราคม 2560 จากจำนวนผู้ลงทะเบียนทั้งสิ้น 8,375,383 คน เป็นผู้มีสิทธิ ได้รับเงินโอน 7,715,359 คน และผู้ที่ไม่ได้สิทธิได้รับเงินโอน 660,024 คน เนื่องจากเสียชีวิตแล้ว ชื่อ-นามสกุลผิด มีรายได้เกิน 100,000 บาทต่อปี และไม่เป็นเกษตรกรที่มีรายชื่ออยู่ในทะเบียนของ กรมส่งเสริมการเกษตร กรมประมง และกรมปศุสัตว์ ซึ่งหลังสิ้นสุดมาตรการพบว่า มีผู้ได้รับเงิน โอนทั้งสิ้น 7,525,363 คน คิดเป็นร้อยละ 97.5 ของผู้มีสิทธิทั้งหมด คิดเป็นเงินงบประมาณ 17,469 ล้านบาท

การลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐระยะที่สอง

เป็นการเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยมาลงทะเบียนเพื่อเป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ โดยมี รายละเอียดดังนี้

2.3.2.1 คุณสมบัติของผู้ลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ

รัฐได้เปิดให้ลงทะเบียนในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐอีกครั้งหนึ่งในปี พ.ศ. 2560 เพื่อออกบัตรสวัสดิการประจำตัวผู้มีสิทธิ (บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ) โดยมีการกำหนดคุณสมบัติผู้ ลงทะเบียนในโครงการฯ ดังนี้

- 1) ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุตั้งแต่ 18 ปี บริบูรณ์ขึ้นไป โดยต้องเกิดก่อนวันที่ 16 พฤษภาคม 2542
- 3) ว่างานหรือมีรายได้ที่เกิดขึ้นในปี พ.ศ. 2559 ทั้งสิ้นไม่เกิน 100,000 บาท

4) ไม่มีหรือมีทรัพย์สินทางการเงิน ได้แก่ เงินฝากธนาคาร สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตร ตราสารหนี้ รวมทั้งสิ้น ไม่เกิน 100,000 บาท ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง

5) ไม่เป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในอสังหาริมทรัพย์ตามกฎหมาย หรือถ้าเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ดังกล่าวจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขดังนี้

(1) ที่อยู่ที่อยู่อาศัยที่เป็นที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง (บ้านพร้อมที่ดิน) กรณีอยู่อาศัยอย่างเดียว บ้านหรือทาวเฮ้าส์ต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 25 ตารางวา ห้องชุดต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 35 ตารางเมตร กรณีเป็นที่อยู่อาศัย และใช้ประโยชน์จากที่ดินเพื่อการเกษตรต้องมี พื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ หรือในกรณีที่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอื่นที่ไม่ใช่เพื่อการเกษตรจะต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 1 ไร่

(2) ที่ดินแยกจากที่อยู่ออาศัย ในกรณีที่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอื่นที่ไม่ใช่เพื่อการเกษตรต้องมี พื้นที่ไม่เกิน 1 ไร่ ในกรณีที่ใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเกษตรต้องมีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่

โครงการในระยะที่ 2 ซึ่งเปิดให้ลงทะเบียนปี พ.ศ. 2560 มีผู้ลงทะเบียนทั้งสิ้น ประมาณ 14.20 ล้านคน กระทรวงการคลังได้นำข้อมูลผู้ลงทะเบียนดังกล่าวไปตรวจสอบคุณสมบัติบุคคล ทรัพย์สินและรายได้กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กรมการปกครองตรวจสอบคุณสมบัติบุคคล ธนาคารพาณิชย์และธนาคารแห่งประเทศไทยตรวจสอบจำนวนเงินในบัญชีเงินฝากธนาคารและทรัพย์สิน ได้แก่ สลากออมสิน สลาก ธ.ก.ส. พันธบัตรรัฐบาล และตราสารหนี้ กรมที่ดินตรวจสอบการครอบครองที่ดิน และกรมสรรพากรตรวจสอบรายได้ของปี 2559 โดยผู้ที่มีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนดที่จะได้รับพระราชรัฐสวัสดิการ จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 11 ล้านคนและเริ่มแจกจ่ายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในวันที่ 21 กันยายน 2560 เป็นต้นไป โดยให้ผู้มีสิทธิที่ผ่านคุณสมบัติสามารถนำบัตรประจำตัวประชาชน และหลักฐานการลงทะเบียน มาติดต่อรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ที่หน่วยรับลงทะเบียนที่ได้ลงทะเบียนไว้

2.3.2.2 ลักษณะการให้ความช่วยเหลือผู้ลงทะเบียนสวัสดิการแห่งรัฐ

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐแบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

แบบที่ 1 บัตร Hybrid 2 Chips เป็น Contact Chip และ Contactless Chip และแถบแม่เหล็ก Contactless Chip จะเป็นไปตามมาตรฐานกลางระบบตัวร่วม (แมงมุม) สำหรับผู้มีสิทธิ ที่ลงทะเบียนกับหน่วยรับลงทะเบียนในเขตกทม. นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร

แบบที่ 2 บัตร EMV เป็น Contact Chip และแถบแม่เหล็ก สำหรับผู้มีสิทธิที่ลงทะเบียนกับหน่วยรับลงทะเบียนนอกเขตจังหวัดดังกล่าว (นอกเขตกรุงเทพมหานคร นนทบุรี ปทุมธานี พระนครศรีอยุธยา สมุทรปราการ นครปฐม และสมุทรสาคร)

เงื่อนไขในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

1) วงเงินค่าซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ที่จำเป็น สินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม จากร้านธงฟ้าประชารัฐ และ ร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด โดยมีรายละเอียดคือ ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อสินค้าไม่จำกัดจำนวน ภายในวงเงินสวัสดิการที่มีการกำหนดในบัตรตามรายได้ของผู้มีสิทธิ (วงเงิน 200 บาทต่อคนต่อเดือน สำหรับผู้มีสิทธิที่มีรายได้เกินกว่า 30,000 บาทต่อปี และวงเงิน 300 บาทต่อคนต่อเดือน สำหรับผู้มีสิทธิที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี) กรณีซื้อสินค้ามากกว่าวงเงินสวัสดิการที่ได้รับ ผู้มีสิทธิต้องจ่ายเงินเพิ่มเอง สำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่สามารถเดินทางได้ สามารถใช้สิทธิในการซื้อสินค้า ได้ดังนี้

(1) ผู้พิการ ให้ผู้ดูแลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรประจำตัวผู้พิการเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากบัตรประจำตัวผู้พิการที่ระบุชื่อผู้ดูแล และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ)

(2) ผู้สูงอายุ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้สูงอายุ และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1 บัตร ต่อ 1 สิทธิ)

(3) ผู้ป่วยติดเตียง ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทนจากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ป่วยติดเตียง และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คน ต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ) เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ โดยวงเงินจะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป

2) วงเงินส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด โดยมีรายละเอียดคือ ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้เป็นส่วนลดค่าซื้อก๊าซหุงต้มจากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนด ตามสิทธิเป็นจำนวนเงิน 45 บาทต่อ 3 เดือน สำหรับค่าก๊าซหุงต้มส่วน ที่เกิน 45 บาท ผู้มีสิทธิต้องจ่ายเงินเพิ่มเอง สำหรับผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ที่ไม่สามารถเดินทางได้ สามารถใช้สิทธิในการซื้อก๊าซหุงต้ม ได้ดังนี้

(1) ผู้พิการ ให้ผู้ดูแลที่มีชื่อปรากฏอยู่ในบัตรประจำตัว ผู้พิการเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากบัตรประจำตัวผู้พิการที่ระบุชื่อผู้ดูแล และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ)

(2) ผู้สูงอายุ ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทน จากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้สูงอายุ และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแล ก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คนต่อ 1 บัตร ต่อ 1 สิทธิ)

(3) ผู้ป่วยติดเตียง ให้ผู้ดูแลเป็นผู้ใช้สิทธิแทนได้ โดยผู้ขายต้องตรวจสอบผู้ที่ใช้สิทธิแทนจากใบมอบฉันทะ บัตรประจำตัวประชาชนของผู้ป่วยติดเตียง และบัตรประจำตัวประชาชนของผู้ดูแลก่อนชำระค่าสินค้าด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (1 คน ต่อ 1 บัตร ต่อ 1 สิทธิ)

ส่วนผู้ดูแลจะเป็นผู้ใช้สิทธิแทนผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ก็คนก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ป่วยติดเตียง ที่จะกำหนดชื่อของผู้ใดว่าผู้ดูแลและเป็นผู้ใช้สิทธิแทน เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (ในรอบ 3 เดือน ในวันที่ 1 ของเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (45 บาท) และวงเงินจะไม่มีการสะสมในรอบถัดไป

3) วงเงินค่าโดยสารรถ ขสมก./ รถไฟฟ้า โดยมีรายละเอียดคือ ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ชำระค่าโดยสารรถ ขสมก. (ระบบ e-Ticket) / รถไฟฟ้า ได้ 500 บาท ต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิ เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) และวงเงินจะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป

4) วงเงินค่าโดยสารรถ บขส. โดยมีรายละเอียดคือ ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อบัตรโดยสารรถ บขส. ภายในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิ เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) และวงเงินจะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป

5) วงเงินค่าโดยสารรถไฟ มีรายละเอียดคือ ใช้สิทธิด้วยตนเอง 1 คนต่อ 1 บัตรต่อ 1 สิทธิ ใช้ซื้อบัตรโดยสารรถไฟภายในวงเงิน 500 บาทต่อเดือน โดยไม่จำกัดจำนวนครั้งในการใช้สิทธิ เมื่อถึงรอบตามที่กำหนด (วันที่ 1 ของทุกเดือน) วงเงินจะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นของวงเงินเสมอ (500 บาท) และวงเงินจะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป

บัตรสวัสดิการแห่งรัฐทั้งสองประเภทมีความแตกต่างกันประการเดียวคือ บัตร Hybrid 2 Chips สามารถใช้สวัสดิการในระบบตัวร่วม (e- Ticket) คือการโดยสารรถสาธารณะ (รถประจำทางและรถไฟฟ้า) ได้ ขณะที่บัตร EMV ไม่สามารถใช้สวัสดิการนี้ได้

ความแตกต่างในเรื่องสวัสดิการในระบบตัวร่วมนี้ สืบเนื่องมาจากรถประจำทางและรถไฟฟ้า ที่มีระบบรองรับการชำระค่าโดยสารด้วยบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ ไม่มีให้บริการในพื้นที่จังหวัดที่ประชาชนถือบัตร EMV ดังนั้นถึงแม้จะมีการให้สวัสดิการดังกล่าวไป แต่ประชาชนผู้ถือบัตรไม่สามารถใช้บริการระบบตัวร่วมได้ ย่อมเป็นภาระในการบริหารจัดการงบประมาณในบัตรโดยไม่จำเป็น จึงเป็นที่มาของความแตกต่างของประเภทบัตรดังกล่าว อย่างไรก็ตาม หากประชาชนที่ได้รับบัตร EMV มีการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ โดยเข้ามาอาศัยอยู่ในพื้นที่ 7 จังหวัด ก็สามารถทำการยื่นขอเปลี่ยนแปลงประเภทของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ตามหลักเกณฑ์ที่กรมบัญชีกลางกำหนด

ขณะเดียวกัน ในส่วนของการใช้วงเงินในบัตรเพื่อใช้ชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ บัตรทั้งสองประเภทใช้หลักเกณฑ์เดียวกัน โดยเมื่อชำระค่าสินค้าและบริการแล้ว วงเงินจะลดลงตามยอดที่ใช้จ่าย ในการนำบัตรแต่ละครั้งไปใช้ ในร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ ทางร้านจะมีเครื่องชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ที่รองรับการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐโดยเฉพาะ หรือที่เรียกว่า “เครื่องรูดบัตร” เมื่อทำการชำระเงินกับเครื่องชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์แล้ว ผู้ถือบัตรจะได้รับใบเสร็จรับเงินจากเครื่อง ซึ่งแสดงให้เห็นยอดที่ใช้จ่ายไป และยอดคงเหลือในบัตร การใช้ส่วนลดในการซื้อแก๊สหุงต้มก็เช่นเดียวกัน ผู้ถือบัตรจะได้รับใบเสร็จรับเงินที่แสดงรายละเอียดของยอดเงินที่ใช้เป็นส่วนลดด้วยเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันที่ วงเงินในบัตรในส่วนของการนำไปซื้อสินค้าและบริการต่างๆ รวมถึงใช้เป็นส่วนลดในการชำระค่าเดินทาง จะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นทุกเดือน แต่ในส่วนของการใช้เป็นส่วนลดค่าแก๊ส จะถูกปรับเป็นค่าเริ่มต้นทุก 3 เดือน วงเงินคงเหลือของเดือนที่ผ่านมาหากใช้ไม่หมด จะไม่มีการสะสมในเดือนถัดไป จะถูกตัดทิ้งทั้งหมด และไม่สามารถเปลี่ยนแปลงวงเงินสวัสดิการจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านต่างๆ ให้เป็นเงินสดได้

การใช้สิทธิสามารถใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2560 เป็นต้นไปผู้มีสิทธิสามารถใช้สิทธิตามวงเงินในบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่องรับชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ของหน่วยงานหรือร้านค้าที่กำหนด ได้แก่ จุดรับชำระเงินตามร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด จุดรับชำระเงินตามร้านค้าก๊าซที่กระทรวง

พลังงานกำหนด เครื่องแตะบัตรชำระเงินบนรถประจำทาง ขสมก./รถไฟฟ้า จุดจำหน่ายบัตรโดยสารรถ ขสมก. จุดจำหน่ายบัตรโดยสารรถไฟฟ้าทุกสถานี (รฟท.) (กรมบัญชีกลาง, 2560, หน้า 13)

สำหรับ โครงการสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการที่ 2 ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่วันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2561 เป็นการเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยที่เคยลงทะเบียนไว้ มาลงทะเบียนเพื่อเข้าฝึกอบรมอาชีพ ฝึกทักษะความรู้ต่างๆ เพื่อจะได้พัฒนาคุณภาพชีวิต มีงานทำและหลุดพ้นจากความยากจน พร้อมทั้งเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบ โดยสามารถนำบัตรประจำตัวประชาชนและบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปลงทะเบียนที่ธนาคารออมสิน ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) รวมถึงตามสถานที่ต่างๆ ตามประกาศในชุมชน เช่นที่ว่าการอำเภอ สำนักงานเขต เป็นต้น โดยผู้เข้ารับการอบรมตามโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ โครงการที่ 2 เพื่อเข้าฝึกอบรมอาชีพ รัฐจะช่วยเหลือค่าครองชีพเพิ่มโดยผู้มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาทต่อปี จะได้รับวงเงินเพิ่มเป็นเดือนละ 500 บาท ส่วนผู้มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทต่อปี แต่ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี จะได้รับวงเงินเพิ่มเป็นเดือนละ 300 บาท โดยเริ่มจ่ายตั้งแต่เดือนมีนาคม 2561 จนถึงเดือนธันวาคม 2561

2.3.2.3 คุณสมบัติของร้านค้าธงฟ้าประชารัฐที่สมัครเข้าร่วมโครงการ

สำหรับหลักเกณฑ์การรับสมัครและคัดเลือกร้านค้าธงฟ้าประชารัฐที่รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร้านค้าที่จะเข้าร่วมโครงการจะต้องมีคุณสมบัติลักษณะใดลักษณะหนึ่งดังต่อไปนี้ (กรมการค้าภายใน, 2560 : 1)

- 1) เป็นร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าอยู่แล้ว (ร้านค้าปลีกและร้านโชห่วยท้องถิ่น) โดยต้องไม่เป็นสาขาของร้านค้าส่งค้าปลีกสมัยใหม่ระดับประเทศ
- 2) จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค สินค้าเพื่อการศึกษา และสินค้าวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรม
- 3) ทำเลและสถานที่ตั้งร้านค้าที่แน่นอนและอยู่ในแหล่งชุมชน การคมนาคมสะดวก

4) ร้านค้าหน่วยรถเคลื่อนที่ ซึ่งดำเนินการโดยกระทรวงพาณิชย์
การรับสมัครร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ
กรุงเทพมหานคร สมัครได้ที่

- 1) สำนักจัดระบบราคาและปริมาณสินค้า กรมการค้าภายใน ชั้น 5 ห้อง 20509 โทรศัพท์ 02-507-5663-4 โทรสาร 02-547-5389 สมัครทาง E-Mail:.

Pracharath.bf@gmail.com โดยสามารถดาวน์โหลดใบสมัครได้ที่
www.dit.go.th

2) กองส่งเสริมและพัฒนาธุรกิจ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า ชั้น 11
กระทรวงพาณิชย์ โทรศัพท์ 1570 หรือ 02-547-5986 โทรสาร 02-547-5957 สมัครทาง E-Mail:
bizpromotion.dbd@gmail ภูมิภาค สมัครได้ที่ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดทุกจังหวัดทั่วประเทศ

2.3.2.4 หลักเกณฑ์การพิจารณาร้านค้าธงฟ้าพระราชรัฐที่เข้าร่วมโครงการ

สำหรับหลักเกณฑ์การพิจารณาคัดเลือกจำนวนร้านค้าเป็นร้านค้าธงฟ้าพระราชรัฐ

1) เป้าหมายในระยะแรกภายในปี 2560 จำนวน 20,000 แห่ง โดยให้มีทุก
ตำบลอย่างน้อยตำบลละ 1 แห่ง ทุกจังหวัดทั่วประเทศ (กระทรวงพาณิชย์จัดหา 10,000 แห่ง และ
ร้านค้าของกองทุนหมู่บ้าน 10,000 แห่ง)

2) พิจารณากำหนดร้านค้าตามพื้นที่ของจำนวนผู้ได้รับสิทธิที่ขึ้นทะเบียนผู้มี
รายได้น้อยไว้กับกรมบัญชีกลาง จำนวน 11.67 ล้านคนทั่วประเทศ โดยเฉลี่ยประมาณ 600 คน/
1 ร้าน

3) กรณีที่มีร้านค้าสมัครเข้าร่วมโครงการมากกว่าเป้าหมายที่กำหนดใน
ตำบล ชุมชน ให้พิจารณาคัดเลือกร้านค้าที่มีทำเลใกล้แหล่งชุมชนมากที่สุดก่อน หรือกรณีที่มี
ร้านค้าที่เหมาะสมสามารถพิจารณาให้ร้านค้าเข้าร่วมโครงการได้

2.3.2.5 เงื่อนไขของร้านค้าธงฟ้าพระราชรัฐที่ผ่านการคัดเลือกในโครงการ

1) ร้านค้าที่สมัครเข้าร่วมโครงการฯ ต้องกรอกตามแบบฟอร์มที่กรมการค้า
ภายในกำหนดให้ครบถ้วนชัดเจนโดยระบุเลขบัตรประจำตัวประชาชน หรือเลขประจำตัวผู้เสียภาษี
อากร (Tax ID)

2) ต้องปิดป้ายสัญลักษณ์ “ธงฟ้าพระราชรัฐ” ที่หน้าร้านและบริเวณชั้นวางสินค้า

3) จำหน่ายสินค้าตามโครงการธงฟ้าพระราชรัฐ ในราคาไม่เกินกว่าราคาจำหน่าย
ปลีกที่กำหนดให้

4) สามารถเลือกซื้อสินค้าในโครงการได้ตามความต้องการ จากผู้ประกอบการที่
เข้าร่วมโครงการหรือร้านค้าส่งค้าปลีกท้องถิ่นที่เข้าร่วมโครงการ

5) ร้านค้าที่ร่วมโครงการฯ จะต้องติดตั้งเครื่องรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (EDC)
โดยธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารอื่นๆ ที่กรมบัญชีกลางกำหนด

2.3.2.6 สิทธิประโยชน์ที่ร้านค้าธงฟ้าพระราชรัฐได้รับ

1) ร้านค้าสามารถซื้อสินค้ามาจำหน่ายได้ในราคาประหยัดและได้รับการ
ประชาสัมพันธ์จากกระทรวงพาณิชย์

2) มีรายได้เพิ่มมากขึ้นจากการใช้จ่ายของผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในวงเงิน 200-300บาท/เดือน/คน

3) ระยะเวลาการได้รับเงินจากภาครัฐ คือ 3 วันทำการ นับจากวันที่เกิดรายการ

4) ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการติดตั้งเครื่องรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (EDC) แต่มีค่าใช้จ่ายสำหรับระบบเครื่องรูดบัตรฯ 100 บาท/เดือน โดยหักจากบัญชีเงินฝากธนาคารกรุงไทย ของร้านค้าทุกสิ้นเดือน

ในการให้บริการของร้านธงฟ้าประชารัฐ ร้านค้ามีหน้าที่ในการตรวจสอบว่าผู้ที่นำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้ เป็นเจ้าของบัตรหรือไม่ หรือได้รับมอบฉันทะจากเจ้าของบัตรมาใช้ อย่างถูกต้องหรือไม่ หากมีผู้นำบัตรของผู้อื่นมาใช้โดยไม่ได้รับมอบฉันทะจากเจ้าของบัตร ร้านค้า มีสิทธิที่จะอนุญาตให้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐในการชำระค่าสินค้า และหากร้านค้าธงฟ้ารายใด ทำผิดเงื่อนไข เช่น จำหน่ายสินค้าในราคาสูงกว่าท้องตลาด หรือยึดบัตรของผู้ถือบัตรเอาไว้ หรือ เก็บเงินค่าธรรมเนียมการใช้บัตรจากผู้ถือบัตร จะถูกกระทรวงพาณิชย์เพิกถอนสิทธิในการเป็น ร้านค้าประชารัฐในโครงการทันที

จากหลักเกณฑ์การสมัครของร้านธงฟ้าประชารัฐและเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือก ดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ภายใต้นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สนับสนุนให้ใช้บัตรดังกล่าว ผ่านร้านค้าของชุมชนเพื่อให้ชุมชนได้ประโยชน์ โดยมีการกำหนดอย่างชัดเจนว่า ร้านธงฟ้าประชารัฐต้องไม่ใช่ร้านค้าปลีกสมัยใหม่ หรือเป็นสาขาของร้านค้าปลีกสมัยใหม่ และได้มีการกำหนดทุน จดทะเบียนหรือขนาดของร้านค้า แต่เน้นทำเลที่ตั้งของร้านค้าโดยกำหนดให้ต้องตั้งอยู่ภายใน ชุมชน ซึ่งมีความประสงค์จะให้ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐสามารถนำบัตรไปใช้บริการได้โดยสะดวก โดยร้านที่สมัครเป็นร้านธงฟ้าประชารัฐต้องติดป้ายแสดงสัญลักษณ์ว่าเป็นร้านธงฟ้าประชารัฐและ ต้องติดตั้งเครื่องรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (EDC) สำหรับการรองรับการชำระเงินด้วยบัตรสวัสดิการ แห่งรัฐดังกล่าว

แนวคิดของนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐในต่างประเทศ

สำหรับนโยบายสวัสดิการของต่างประเทศ พบว่ามีความแตกต่างกันไป แต่โครงการ สวัสดิการที่มีลักษณะเป็นบัตรสวัสดิการแห่งรัฐพบว่า ประเทศที่ดำเนินนโยบายในลักษณะ ดังกล่าวนี้นี้ได้แก่ประเทศออสเตรเลีย โดยประเภทของผู้ที่อยู่ในข่ายได้รับสวัสดิการสังคมจากรัฐ ได้แก่ คนจน คนพิการ คนพื้นเมือง นอกจากนั้นก็มี เด็ก เยาวชนที่ไร้งานที่มีรายได้น้อย คนว่างงาน คนป่วยเรื้อรัง คนที่ไม่มีบ้านเป็นของตนเอง ครอบครัวที่ย่ำแย่กัน (พ่อหรือแม่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

เลี้ยงลูกตามลำพัง) หรือคนที่มีลูกมาก คนต่างด้าวที่อพยพมาอย่างถูกกฎหมายและเริ่มสร้างครอบครัวใหม่ในออสเตรเลีย กลุ่มคนเหล่านี้รวมกันประมาณ 2.5 – 3 ล้านคน (จากจำนวนพลเมืองทั้งประเทศ 20 ล้านคน โดยรัฐบาลออสเตรเลียได้จัดสรรงบประมาณในแต่ละปีประมาณ 25 % ของงบประมาณแผ่นดิน เพื่อการนี้(คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2559)

รัฐบาลของประเทศออสเตรเลียได้เริ่มโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ในปี 2559 โดยเริ่มดำเนินการในชุมชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญ 2 แห่ง คือ ในเขตอีสต์คิมเบอร์ลี รัฐเวสเทิร์นออสเตรเลีย และเมืองเซดุนา ในรัฐเซาท์ออสเตรเลีย ซึ่งใน 2 ชุมชนนี้ ประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวอะบอริจิน และค่อนข้างมีปัญหาทางสังคมสูง ขณะที่จุดมุ่งหมายของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของประเทศออสเตรเลีย ระบุว่า มีความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนรู้จักการใช้จ่ายอย่างมีสติ และใช้จ่ายในสิ่งที่เป็นต่อการดำรงชีวิตพื้นฐาน และยังมุ่งหวังที่จะช่วยลดปัญหาความรุนแรงทางสังคมที่มีต้นตอเกี่ยวข้องกับยาเสพติด การพนัน ภายใต้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ได้กำหนดเป็นวงเงินภายในบัตรเอาไว้มากถึง 80 เปอร์เซ็นต์ ผู้ถือบัตรสามารถนำไปใช้ในการซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค โดยห้ามนำไปใช้ซื้อเครื่องดื่มมีแอลกอฮอล์ หรือเล่นการพนัน ส่วนอีก 20 เปอร์เซ็นต์ รัฐให้เป็นเครดิตในบัญชีธนาคาร ซึ่งประชาชนผู้รับสิทธิสามารถเบิกถอนเป็นเงินสดไปใช้ได้ (มนต์ทิพย์ ฐานะสุข, 2560: ออนไลน์)

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศิริกานต์ กำลังดี (2559) ทำการศึกษาเรื่องความเห็นของประชาชนในเขตเมืองบุรีรัมย์ นโยบายกองทุนการออมแห่งชาติ จากการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติโดยรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($x=3.78$) ซึ่งเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติมีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($x=3.86$) รองลงมาคือ ด้านสิทธิประโยชน์ของสมาชิกนโยบายกองทุนแห่งชาติ ($x=3.74$) ต่อมาคือ ด้านการเป็นสมาชิกของนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติ ($x=3.72$) ส่วนผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศและอายุ และปัจจัยพฤติกรรมในด้านการระดมเงินและความเห็นต่อกองทุนในด้านอัตราผลตอบแทนมีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตเมืองบุรีรัมย์ต่อนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติด้านการเป็นสมาชิกนโยบายกองทุนการออมแห่งชาติในภาพรวมที่ระดับนัยสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นพบว่าไม่มีความแตกต่างกัน

เสาวภา ศรีสว่าง (2555) ทำการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตตลิ่งชัน ผลการศึกษาพบว่า

1. การประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต อยู่ในระดับดีมาก
2. คุณลักษณะส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ตำแหน่ง วุฒิทางการศึกษา รายได้ต่อเดือน และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันส่งผลให้ความคิดเห็นต่อการประเมินด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ไม่แตกต่างกัน
3. แต่ละโรงเรียนในเขตตลิ่งชัน มีความคิดเห็นด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ และด้านผลผลิต ไม่แตกต่างกัน

พรพิมล วรดิกล (2547) ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 กรณีศึกษา โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค” ผลการศึกษาพบว่า การดำเนินโครงการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ และสร้างความเสมอภาคในการใช้บริการของประชาชนโดยการร่วมจ่าย 30 บาท เท่ากัน แต่การดำเนินโครงการให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพยังมีข้อจำกัดในทางปฏิบัติที่ต้องปรับปรุงทั้งในด้านการบริหารจัดการและการเงิน ระบบบริหารจัดการซึ่งเป็นจุดอ่อนต้องเร่งปรับปรุงคือระบบฐานข้อมูลของผู้มีสิทธิแนวทางปฏิบัติตามนโยบายในเรื่องระเบียบ/หลักเกณฑ์ ที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้าใจทั้งผู้ให้บริการและผู้รับบริการ เป็นต้น แนวทางการบริหารเงิน และงบประมาณ ในด้านวิธีปฏิบัติทั้งในเรื่องการโอนเงินเหมาจ่ายและค่ารักษาพยาบาลให้กับสถานพยาบาลที่ล่าช้า ประกอบกับงบประมาณที่ได้รับไม่เพียงพอกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง ทำให้สถานพยาบาลจำนวนมากกำลังประสบกับภาวะวิกฤติทางการเงินและมีผลกระทบต่อการทำงานของบุคลากรและคุณภาพให้บริการ สำหรับกรอบการใช้จ่ายภาครัฐระยะปานกลาง คาดว่า รัฐมีภาระการใช้จ่ายรายสาขาเพิ่มขึ้นค่อนข้างสูง เพื่อตอบสนองสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนทั้งด้านการศึกษา ด้านสุขภาพ และช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ซึ่งอาจจะกระทบต่อความยั่งยืนของการดำเนินนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรค

วิชาญ บุญคำ (2557 กรกฎาคม-ธันวาคม) ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสุขภาพของประชาชนที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ของโรงพยาบาลหัวเฉียว ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ที่มีอายุเฉลี่ย 36.05 ปี โดยมีอายุน้อยกว่า 30 ปี มากที่สุด รองลงมาคือ อายุ 46 ปี ขึ้นไป นับถือศาสนาพุทธ จบการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด มีอาชีพลูกจ้าง พนักงานบริษัท รับจ้างทั่วไป มีรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท

รายได้เฉลี่ย 7,171.70 บาท ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสุขภาพของผู้มีสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ในโรงพยาบาลหัวเฉียวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติคือ อายุ ระดับการศึกษา และความต้องการใช้บริการสุขภาพ

ปณิตดา มีอิสระ (2560) ทำการศึกษาความต้องการที่แท้จริงในการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย 2560 ของประชาชนหมู่บ้านป่าแะ หมู่ที่ 1 ตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย จากการศึกษาพบว่า ประชาชนหมู่บ้านป่าแะหมู่ที่ 1 ตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงรายมีความเข้าใจต่อโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ (ลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อย ปี 2560) ในด้านการขึ้นทะเบียน ในด้านการเตรียมเอกสารที่เกี่ยวข้องไปในวันที่มีการเปิดลงทะเบียนที่โรงเรียนบ้านป่าแะ ความเข้าใจในช่องทางการติดต่อการขึ้นทะเบียนที่ส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลจากการประกาศเสียงตามสายของผู้ใหญ่บ้าน และรายละเอียดของการขึ้นทะเบียนผ่านการรับชมโทรทัศน์ ความเข้าใจในการใช้บริการโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ จากการได้รับความช่วยเหลือเป็นบัตรสวัสดิการและสามารถนำไปใช้ซื้อสินค้าที่ร่วมกับรัฐ ความเข้าใจในเงื่อนไขของการให้บริการโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ เกี่ยวกับการที่รัฐให้เป็นบัตรสวัสดิการตามจำนวนเงินที่รัฐให้รายบุคคล และสามารถนำไปซื้อสินค้าที่ร้านค้าร่วมกับรัฐตามวันที่กำหนด กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความเห็นว่าการช่วยเหลือดังกล่าวไม่ได้ตอบสนองความต้องการต่อรายได้ รายจ่าย และไม่ตอบสนองความต้องการในเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากความต้องการที่แท้จริงของประชาชนคือต้องการรับเป็นเงินสดเหมือนการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยในครั้งที่ผ่านมาที่ไม่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัดในการใช้จ่ายเงินตามที่ตนได้รับ

สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ (บัตรผู้มีรายได้น้อย)” ทำการสำรวจระหว่างวันที่ 2-7 กันยายน 2560 โดยสอบถามความคิดเห็นจากประชาชนที่มีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี ทั่วประเทศ กระจายทุกภูมิภาค ระดับการศึกษา และอาชีพ รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,053 หน่วยตัวอย่าง เกี่ยวกับมาตรการพระราชรัฐสวัสดิการผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐให้กับผู้ที่มาลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยให้ได้รับความช่วยเหลือเบื้องต้น เพื่อลดภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเดินทาง ซึ่งจะเริ่มใช้ได้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2560 เป็นต้นไป การสำรวจใช้การสุ่มตัวอย่างด้วยความน่าจะเป็นจากบัญชีรายชื่อฐานข้อมูลตัวอย่างหลัก (Master Sample) ของ “นิด้าโพล” ด้วยวิธีแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของผู้มีรายได้น้อยตามภูมิภาค จากนั้นในแต่ละภูมิภาค สุ่มตัวอย่างด้วยวิธีแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เก็บ

ข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ โดยกำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95.0 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (Standard Error: S.E.) ไม่เกิน 0.6

จากการสำรวจเมื่อถามถึงการรับรู้หรือได้ยินข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 52.32 ระบุว่า เคยรับรู้หรือได้ยินข้อมูล รองลงมา ร้อยละ 30.44 ระบุว่า เคยรับรู้หรือเคยได้ยินข้อมูลมาบ้าง และร้อยละ 17.24 ไม่เคยรับรู้หรือไม่เคยได้ยินข้อมูลเลย ต่อมาเมื่อถามถึงช่องทางการรับรู้หรือได้ยินข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) ของตัวอย่างที่ระบุว่าเคยรับรู้หรือได้ยินข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.39 ระบุว่า รับรู้หรือได้ยินข่าวสารผ่านสื่อโทรทัศน์ รองลงมา ร้อยละ 35.73 ระบุว่า สื่อบุคคล ร้อยละ 6.65 ระบุว่า สื่อวิทยุ ร้อยละ 4.89 ระบุว่า สื่อหนังสือพิมพ์ ร้อยละ 4.83 ระบุว่า สื่อแอปพลิเคชัน Facebook ร้อยละ 1.06 ระบุว่า สื่อป้ายประกาศ ร้อยละ 0.94 ระบุว่า สื่อแอปพลิเคชัน Line ร้อยละ 0.53 ระบุว่า สื่อ Website ร้อยละ 0.12 ระบุว่า สื่อ YouTube และสื่อนิตยสารในสัดส่วนที่เท่ากัน และร้อยละ 0.06 ระบุว่า สื่อแอปพลิเคชัน Instagram

เมื่อถามถึงการลงทะเบียนผู้มีรายได้น้อยเพื่อขอรับสิทธิ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) จากรัฐบาล ของตัวอย่างที่ระบุว่าเคยรับรู้หรือได้ยินข่าวสารของประชาชนเกี่ยวกับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) พบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 67.27 ระบุว่า ได้ลงทะเบียนเพื่อขอรับสิทธิ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) และร้อยละ 32.73 ระบุว่า ไม่ได้ลงทะเบียน สาเหตุเพราะว่าไม่ทราบข้อมูลที่ละเอียดไม่ว่าต้องไปลงทะเบียนที่ไหน ทำให้ลงทะเบียนไม่ทัน อีกทั้งคุณสมบัติไม่ตรงตามเงื่อนไข ขณะที่บางส่วนระบุว่าไม่ได้เดือดร้อนอะไรอยากให้คนที่ลำบากมากกว่า ส่วนความเข้าใจเกี่ยวกับ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 67.10 ระบุว่า ไม่แน่ใจ ในประเด็น “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) เพื่อลดภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย รองลงมา ร้อยละ 21.78 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 11.12 ระบุว่า เข้าใจ ด้านผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 30,000 บาท/ปี ได้รับวงเงินซื้อสินค้า 300 บาท/เดือนเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐและร้านอื่นๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 49.50 ระบุว่า ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 37.14 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 13.36 ระบุว่า เข้าใจ และด้านผู้มีรายได้น้อยสูงกว่า 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี ได้รับวงเงินซื้อสินค้า 200 บาท/เดือน เพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่น

ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.15 ระบุว่า ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 40.49 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 15.36 ระบุว่า เข้าใจ ด้านผู้มีรายได้น้อยได้รับวงเงินส่วนลดค่าก๊าซหุงต้มจากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนดเป็นเงิน 45 บาท/คน/3 เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 44.91 ระบุว่า ไม่เข้าใจ รองลงมา ร้อยละ 39.73 ระบุว่า ไม่แน่ใจ และร้อยละ 15.36 ระบุว่า เข้าใจ ด้านผู้มีรายได้น้อยได้รับเงินค่าโดยสารรถไฟ เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.26 ระบุว่า ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 37.49 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 14.25 ระบุว่า เข้าใจ ด้านผู้มีรายได้น้อยได้รับเงินค่าโดยสารรถ บขส. เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.97 ระบุว่า ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 37.32 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 14.71 ระบุว่า เข้าใจ และสำหรับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑลได้รับเงินค่าโดยสารรถเมล์/รถไฟฟ้า เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 47.62 ระบุว่า ไม่แน่ใจ รองลงมา ร้อยละ 37.02 ระบุว่า ไม่เข้าใจ และร้อยละ 15.36 ระบุว่า เข้าใจ

ด้านความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจาก “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) ในประเด็น “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) เพื่อลดภาระค่าครองชีพ ค่าใช้จ่ายในครัวเรือนและค่าเดินทางของผู้มีรายได้น้อย พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.98 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 14.56 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 9.46 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็นผู้มีรายได้น้อยไม่เกิน 30,000 บาท/ปี ได้รับวงเงินซื้อสินค้า 300 บาท/เดือนเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบ เพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐและร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 69.46 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 21.82 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 8.72 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็นผู้มีรายได้น้อยสูงกว่า 30,000 บาท แต่ไม่เกิน 100,000 บาท/ปี ได้รับวงเงินซื้อสินค้า 200 บาท/เดือนเพื่อซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ซื้อสินค้าเพื่อการศึกษา และวัตถุดิบเพื่อเกษตรกรรมจากร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนด พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.83 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 27.57 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 9.60 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็นผู้มีรายได้น้อยได้รับวงเงินส่วนลดค่าก๊าซหุงต้ม จากร้านค้าที่กระทรวงพลังงานกำหนดเป็นเงิน 45 บาท/คน/3 เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 65.42 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 26.60 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 7.98 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็นผู้มีรายได้น้อยได้รับเงินค่าโดยสารรถไฟ เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.01 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 29.96 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย

และร้อยละ 8.03 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็นผู้มีรายได้น้อยได้รับเงินค่าโดยสารรถ บขส. เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 62.89 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 29.08 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 8.03 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ประเด็น สำหรับผู้มีรายได้น้อยที่อยู่อาศัยในกรุงเทพฯ และปริมณฑลได้รับเงินค่าโดยสารรถเมล์/รถไฟฟ้า เป็นเงิน 500 บาท/คน/เดือน พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 68.04 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 22.31 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 9.65 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ

เมื่อถามถึงความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับปัญหาที่รัฐบาลจะประกาศใช้ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) วันที่ 1 ตุลาคม 2560 พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 75.81 ระบุว่า ไม่มีความกังวล รองลงมา ร้อยละ 6.57 ระบุว่า ร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านค้าอื่น ๆ ที่กระทรวงพาณิชย์กำหนดมีจำนวนน้อย ร้อยละ 3.14 ระบุว่า ความไม่เท่าเทียมในการได้รับสิทธิ ค่าเดินทางของคนต่างจังหวัดกับคนในกรุงเทพฯ และปริมณฑล ร้อยละ 2.52 ระบุว่า การร้องเรียน เรื่องผู้ที่เงินไม่จริงได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ แต่ผู้ยากจนจริงบางคนกลับไม่ได้รับ (เช่น ไม่ได้ไป ลงทะเบียน เป็นต้น) ร้อยละ 1.95 ระบุว่า ไม่เข้าใจวิธีการใช้บัตร ร้อยละ 1.86 ระบุว่า เงินค่าครองชีพ และค่าเดินทางที่ได้รับจากรัฐบาลอาจเข้าล่าช้ากว่ากำหนด, รัฐบาลอาจมีงบประมาณไม่เพียงพอในอนาคต ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 0.95 ระบุว่า การสวมสิทธิลงทะเบียนในชื่อผู้อื่น และได้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมาใช้ ร้อยละ 0.76 ระบุว่า ร้านธงฟ้าประชารัฐ และร้านค้าอื่น ๆ ที่ กระทรวงพาณิชย์กำหนด บางร้านไม่มีเครื่องรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ร้อยละ 0.38 ระบุว่า รถโดยสารที่มีเครื่องรูดบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีจำนวนไม่เพียงพอ, กลัวใช้สิทธิได้ไม่เต็มที่, กังวลว่าจะ ได้รับจริงหรือไม่ ร้อยละ 0.33 ระบุว่า จะมีการร้องเรียนจากกลุ่มที่มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน ต่างจังหวัด แต่เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ ทำให้ไม่ได้รับสิทธิค่าใช้จ่ายในการเดินทาง, การใช้บัตร ยังไม่เหมาะกับผู้สูงอายุ ยังใช้ไม่เป็น, จัดสวัสดิการเป็นเงินสดใช้ประโยชน์ได้มากกว่า ร้อยละ 0.29 ระบุว่า การนำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐของผู้อื่นมาใช้, คนต่างจังหวัดลำบากในการใช้บัตร, ปัญหา เกี่ยวกับระบบ IT เช่น ระบบล่ม มีการแฮกข้อมูลส่วนตัว เป็นต้น ในสัดส่วนที่เท่ากัน ร้อยละ 0.24 ระบุว่า การนำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปใช้ในสิ่งที่ไม่จำเป็นแกชีวิต เช่น เหล้า บุหรี่ เป็นต้น และร้อยละ 1.33 ระบุอื่น ๆ ได้แก่ การขายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแก่ผู้อื่น, กลัวจะไม่ได้รับบัตร, กลัวจะไม่ได้ รับเงินจริง ๆ, กลัวใช้ไม่ได้จริง, กลัวว่าได้มาแล้วจะไม่ได้ใช้, กลัวขายชื้อตกหล่น, จำนวนเงินในบัตร น้อยเกินไป, สวัสดิการที่ออกมาคนในเมืองอาจจะได้ใช้แต่คนชนบทไม่ได้ใช้, กลัวจะได้สวัสดิการ ไม่ครบตามที่แจ้ง, กลัวจะได้สิทธิไม่ทั่วถึง, กลัวมีผลกระทบด้านเศรษฐกิจ, เปลี่ยนค่ารถไฟและ รถเมล์เป็นค่าน้ำค่าไฟและอยู่ต่างจังหวัดกลัวจะไม่ได้รับเงิน

สำหรับความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับโครงการ “บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ” (บัตรผู้มีรายได้น้อย) โดยภาพรวม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.13 ระบุว่า เห็นด้วย รองลงมา ร้อยละ 14.85 ระบุว่า ไม่เห็นด้วย และร้อยละ 5.02 ระบุว่า ไม่ทราบ/ไม่แน่ใจ ท้ายที่สุด เมื่อถามถึงความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการเพิ่มสวัสดิการรัฐในด้านอื่น ๆ ของรัฐบาล พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ ร้อยละ 26.91 ระบุว่า สวัสดิการด้านผู้สูงอายุ/ผู้เกษียณอายุ รองลงมา ร้อยละ 26.17 ระบุว่า สวัสดิการด้านสาธารณสุข/บริการสาธารณะที่จัดทำเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ประชาชนในสิ่งอุปโภคที่จำเป็นต่อการดำเนินชีวิต เช่น ไฟฟ้า ประปา การเดินทาง โทรศัพท์ เป็นต้น ร้อยละ 16.91 ระบุว่า สวัสดิการด้านค่ารักษาพยาบาลและสถานพยาบาล ร้อยละ 10.99 ระบุว่า สวัสดิการด้านเกษตรกรรม เช่น ราคามูลผลิตทางการเกษตร และการลงทุนเพื่อการเกษตร เป็นต้น ร้อยละ 5.80 ระบุว่า ด้านการลดภาระค่าครองชีพ ร้อยละ 5.68 ระบุว่า สวัสดิการด้านการศึกษา/ค่าเล่าเรียน/ทุนการศึกษา ร้อยละ 5.06 ระบุว่า การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยที่ว่างงาน/ไม่มีรายได้ ร้อยละ 2.59 ระบุว่า ด้านผู้พิการ ร้อยละ 2.22 ระบุว่า การสร้างอาชีพ/การจัดสรรที่ดินทำกินสำหรับผู้มีรายได้น้อย ร้อยละ 1.23 ระบุว่า สวัสดิการสำหรับผู้ใช้แรงงาน ร้อยละ 1.11 ระบุว่า ด้านการสงเคราะห์บุตร/เลี้ยงดูบุตร ร้อยละ 0.99 ระบุว่า การช่วยเหลือด้านที่พักอาศัย และร้อยละ 0.74 ระบุว่า การช่วยเหลือเรื่องหนี้สินนอกระบบ

สำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโพลล์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (STC) (2560) ทำการสำรวจ “ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปต่อการดำเนินโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้มีรายได้น้อย” จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามหรือคิดเป็นร้อยละ 67.8 เห็นด้วยกับการดำเนินโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้มีรายได้น้อย ขณะที่กลุ่มตัวอย่างประมาณสองในสามหรือคิดเป็นร้อยละ 66.47 มีความคิดเห็นว่าโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อยจะมีส่วนช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพผู้มีรายได้น้อยได้จริง ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 63.39 มีความคิดเห็นว่าโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อยจะมีส่วนช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยมีโอกาสเข้าถึงสินค้า/บริการที่จำเป็นในชีวิตประจำวันได้มากขึ้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มตัวอย่างมากกว่าครึ่งหนึ่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 61.23 มีความคิดเห็นว่าโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อยจะไม่มีส่วนช่วยลดปัญหาการกู้หนี้ยืมสิน/ปัญหานี้่นนอกระบบได้ เช่นเดียวกับกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 57.82 มีความคิดเห็นว่าโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อยจะไม่มีส่วนช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจนได้ ในด้านความคิดเห็นต่อคุณสมบัติของผู้ได้รับสิทธิในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อย กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 61.15 มีความคิดเห็นว่ากำหนดให้ผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือจากโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ

ต้องมีรายได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปีนั้นมีความเหมาะสมแล้ว ขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 29.03 มีความคิดเห็นว่ามันน้อยเกินไป ส่วนกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 9.82 มีความคิดเห็นว่ามันมากเกินไป อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามหรือคิดเป็นร้อยละ 68.14 มีความคิดเห็นว่าควรจะนำเอาคุณสมบัติด้านการศึกษาและฐานะความเป็นอยู่ของสมาชิกคนอื่นในครอบครัวมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้มีสิทธิได้รับความช่วยเหลือตามโครงการสวัสดิการแห่งรัฐ ในด้านความคิดเห็นต่อการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กลุ่มตัวอย่างมากกว่าสองในสามหรือคิดเป็นร้อยละ 69.97 และร้อยละ 69.13 เห็นด้วยว่าการกำหนดให้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้มีรายได้น้อยชำระค่าสินค้า/บริการที่จำเป็น/ค่าเดินทางเท่านั้นจะสามารถป้องกันผู้สวมสิทธิ์/ผู้ใช้สิทธิ์แทนและจะสามารถควบคุมผู้ได้รับสิทธิ์ใช้จ่ายเงินที่ได้รับให้ตรงตามเงื่อนไขที่กำหนดได้มากกว่าการแจกคูปองหรือการโอนเงินเข้าบัญชีเงินฝากโดยตรงตามลำดับ ขณะที่กลุ่มตัวอย่างร้อยละ 70.72 เห็นด้วยว่าการกำหนดให้ใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐสำหรับผู้มีรายได้น้อยชำระค่าสินค้า/บริการที่จำเป็น/ค่าเดินทางจะสามารถลดภาระค่าใช้จ่าย/งบประมาณของรัฐบาลได้มากกว่าการแจกคูปองซื้อสินค้า/การโอนเงินเข้าบัญชี/การจัดบริการขนส่งฟรี (รถไฟ รถเมล์) สำหรับปัญหาการใช้บัตรสวัสดิการในปัจจุบันมากที่สุด 3 อันดับคือ ร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการอยู่ไกล/ไม่ครอบคลุมคิดเป็นร้อยละ 82.95 เครื่องรับบัตรสวัสดิการชำรุด/ทำงานช้าคิดเป็นร้อยละ 80.37 และความล่าช้าในการแจกบัตรสวัสดิการคิดเป็นร้อยละ 77.29 นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างถึงเกือบสามในสี่หรือคิดเป็นร้อยละ 73.04 เชื่อว่ามีผู้ได้รับสิทธิ์ในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐที่ไม่ได้ประสบปัญหาความยากจน/มีรายได้น้อยจริง และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 72.38 รู้สึกกังวลว่าการดำเนินโครงการสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อผู้มีรายได้น้อยจะมีการทุจริต/เอื้อผลประโยชน์ให้กับผู้ประกอบการเอกชน

วิชสิณี วิบุลผลประเสริฐ และภวินทร์ เดวียนันท์ (2560) ทำการศึกษาเรื่อง ถอดบทเรียนนโยบายไฟฟ้าฟรี สูโครงการประชารัฐสวัสดิการ ผลการศึกษาพบว่า โครงการดังกล่าวเป็นการช่วยเหลือที่ถูกทางแล้ว เพราะช่วยลดค่าครองชีพให้กับผู้มีรายได้น้อยได้ แต่ สนค.เห็นว่าหากรัฐบาล จะมีมาตรการช่วยเหลือใดๆเพิ่มเติมอีกควรเน้นการเพิ่มรายการสินค้าที่ขายในร้านธงฟ้าประชารัฐให้หลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอาหารสด เช่น เนื้อสัตว์ สัตว์น้ำ เป็นต้น ทั้งนี้ จากการวิเคราะห์ดัชนีราคาผู้บริโภคของผู้มีรายได้ต่ำ และดัชนีราคาผู้บริโภคเขตชนบท/เกษตรกร ซึ่งสำรวจช่วงเดียวกันกับการสำรวจดัชนีราคาผู้บริโภคทั่วไปของประเทศ (เงินเฟ้อ) พบว่าสัดส่วนการใช้จ่ายของกลุ่มคนผู้มีรายได้ต่ำ ส่วนใหญ่จะใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและเครื่องใช้ไม่มีแอลกอฮอล์ สูงถึง 45.12% ของการบริโภคทั้งหมดในครัวเรือน แต่การบริโภคของครัวเรือนทั่วไป 36.41% แสดงให้เห็นว่า คนกลุ่มนี้ใช้จ่ายเป็นค่าอาหารมากที่สุด ส่วนการใช้จ่ายอื่นๆจะเป็นค่าเช่าบ้านค่า

ก๊าซหุงต้ม ค่าวัสดุก่อสร้าง ค่าไฟฟ้า สัดส่วน 24.60% และค่าโดยสาร ค่าน้ำมัน ค่าโทรศัพท์มือถือ อีก 15.8% ขณะที่กลุ่มเกษตรกรใช้จ่ายเป็นค่าอาหารและเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ 42.63% ค่าเช่าบ้าน ค่าก๊าซหุงต้ม ค่าวัสดุก่อสร้าง ค่าไฟฟ้า 20.13% และค่าโดยสาร ค่าน้ำมัน ค่ามือถือ 23.51% สำหรับข้อเสนอแนะพบว่า หากรัฐบาลจะมีนโยบายในการช่วยเหลือ ก็ต้องเน้นการช่วยเหลือเพื่อลดค่าใช้จ่ายในกลุ่มสินค้าที่มีสัดส่วนค่าใช้จ่ายสูง อย่างกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและเกษตรกร การลดค่าครองชีพในส่วนของคุณค่าอาหาร เป็นเรื่องที่ต้องดำเนินการ ซึ่งนโยบายของรัฐบาลในเรื่องของร้านค้าธงฟ้าประชารัฐ ถือเป็นแนวทางที่ถูกต้อง เพราะมีส่วนช่วยลดค่าครองชีพให้กับคนกลุ่มนี้ได้จริง ส่วนค่าใช้จ่ายในด้านอื่นๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องก็ต้องพิจารณาว่าจะดำเนินการช่วยเหลืออย่างไร เพราะขณะนี้ก็มีกระทรวงพลังงานที่ช่วยเหลือในส่วนของคุณค่าก๊าซหุงต้ม

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ (2553) ทำการศึกษาเรื่อง การสำรวจความคิดเห็น ประสิทธิภาพ และความคาดหวังของประชาชนต่อระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในระบบหลักประกันสุขภาพทั้ง 3 กลุ่ม (กลุ่มผู้มีสิทธิบัตรทอง ผู้มีสิทธิประกันสังคม และผู้มีสิทธิในระบบสวัสดิการข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ) เมื่อทำการเปรียบเทียบทัศนคติต่อการบริการด้านสาธารณสุขของตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มที่มีต่อการบริการสาธารณสุขหรือการบริการรักษาพยาบาล จากตัวชี้วัด 10 ด้าน กล่าวได้ว่า กลุ่มผู้มีสิทธิบัตรทองจะมีทัศนคติที่ดีมากที่สุด มีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 คะแนน รองลงมาคือกลุ่มผู้มีสิทธิประกันสังคมมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.27 คะแนน และผู้มีสิทธิสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.23 คะแนน

ความคิดเห็นต่อการดำเนินงานดูแลปัญหาสุขภาพจากภาครัฐ พบว่าตัวอย่างผู้มีสิทธิในระบบหลักประกันสุขภาพ(ทั้ง 3 กลุ่ม) ร้อยละ 44.1 เห็นว่าได้รับการดูแลเพียงพอแล้ว ในขณะที่ร้อยละ 34.0 (กว่า 1 ใน 3) ระบุว่าได้รับการดูแล “ไม่เพียงพอ” และร้อยละ 21.9 ไม่มีความเห็น เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายกลุ่มพบว่ากลุ่มผู้มีสิทธิบัตรทองจะมีความเห็นว่าการดูแลไปในทางที่ “เพียงพอ” สูงกว่ากลุ่มอื่น (ผู้มีสิทธิบัตรทองร้อยละ 50.8 ระบุเพียงพอ ร้อยละ 28.4 ไม่เพียงพอ และร้อยละ 20.8 ไม่มีความเห็น) ในขณะที่กลุ่มผู้มีสิทธิข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจมีความเห็นไปในทางที่ “ไม่เพียงพอ” มากกว่ากลุ่มอื่น (ร้อยละ 19.8 ระบุเพียงพอ ร้อยละ 52.3 ไม่เพียงพอ และร้อยละ 27.9 ไม่มีความเห็น) และกลุ่มผู้มีสิทธิประกันสังคมก็มีความเห็นไปในทางที่ “ไม่เพียงพอ” เช่นกัน (ร้อยละ 27.8 ระบุเพียงพอ ร้อยละ 46.3 ไม่เพียงพอ และร้อยละ 25.9 ไม่มีความเห็น) สำหรับ “กลุ่มบุคคล” ที่ประชาชนในระบบหลักประกันสุขภาพ(ทั้ง 3 กลุ่ม) เห็นว่าควรจะให้ได้รับการดูแลสุขภาพจากภาครัฐเพิ่มขึ้นเรียงตามลำดับดังนี้ อันดับแรกคือ กลุ่มคนชรา/ผู้สูงอายุ

(ร้อยละ 95.9 เห็นว่าจำเป็นต้องได้รับการดูแลเพิ่มขึ้น นอกนั้นคือคนที่เห็นว่าไม่จำเป็นและไม่แน่ใจ) รองลงมาคือกลุ่มเด็ก/เยาวชน (ร้อยละ 95.4 ระบุว่าจำเป็น) กลุ่มผู้พิการ (ร้อยละ 95.4 ระบุว่าจำเป็น) กลุ่มเกษตรกร/ประชาชนในชนบท (ร้อยละ 95.1 ระบุว่าจำเป็น) และกลุ่มแรงงานรับจ้าง/กรรมกรในเมือง (ร้อยละ 93.3 ระบุว่าจำเป็น) ตามลำดับ

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2548) ทำการศึกษาเรื่อง ผลกระทบของโครงการ 30 บาท และหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าที่มีต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชาชน โดยใช้วิธีเปรียบเทียบสัดส่วนของรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายได้และรายจ่ายของครัวเรือนจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมระหว่างปี 2542-2547 (ยกเว้นปี 2546 ซึ่งไม่มีการสำรวจ) พบว่า สัดส่วนของรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายได้ของครัวเรือนลดลง จากที่เคยค่อนข้างคงที่ คือร้อยละ 2.14-2.17 ในระหว่างปี 2542 ถึง 2544 มาเป็น ร้อยละ 1.84 ในปี 2545 ซึ่งเป็นปีที่โครงการ 30 บาทฯ ครอบคลุมทั่วประเทศ (ยกเว้นกรุงเทพมหานครชั้นในที่เริ่มโครงการนี้ในเดือนเมษายน 2545) หรือลดลงประมาณร้อยละ 0.32 ของรายได้ของครัวเรือน หลังจากที่มีโครงการ 30 บาทฯ ในอีกสองปีถัดมา คือปี 2547 สัดส่วนนี้ก็ยังอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกับในปี 2545 สำหรับ สัดส่วนของรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายจ่ายรวมของครัวเรือนลดลงจากร้อยละ 2.66-2.67 ในระหว่างปี 2542-2543 เหลือร้อยละ 2.32 ในปี 2545 หรือลดลงประมาณร้อยละ 0.35 ของรายจ่ายของครัวเรือนหลังจากที่มีโครงการ 30 บาทฯ ในอีกสองปีถัดมา คือปี 2547 สัดส่วนนี้ลดลงอีกเล็กน้อย (เหลือร้อยละ 2.13) การคำนวณยอดค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนสามารถประหยัดได้จากการมีโครงการ 30 บาทฯ โดยเปรียบเทียบสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของครัวเรือนในปี 2545 (ซึ่งเป็นปีที่โครงการ 30 บาทฯ ครอบคลุมทั่วประเทศ) กับปี 2542-2543 (ซึ่งเป็นสองปีสุดท้ายก่อนที่มีโครงการ 30 บาทฯ) ภายใต้ข้อสมมติว่า ถ้าไม่มีโครงการนี้ ครัวเรือนจะคงสัดส่วนรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายจ่ายหรือรายได้ของครัวเรือนไว้เท่าเดิม ผลการคำนวณได้ตัวเลขยอดค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนสามารถประหยัดได้ประมาณ 8,178-9,432 ล้านบาท ซึ่งเป็นยอดเงินที่ใกล้เคียงกับงบประมาณที่รัฐบาลจัดสรรเพิ่มให้กระทรวงสาธารณสุขในปีงบประมาณ 2545 ถ้าตัวเลขที่คำนวณได้ถูกต้องและถ้าเงินที่ใช้จริงสำหรับโครงการนี้ใกล้เคียงกับงบประมาณที่ได้รับ ก็หมายความว่า โครงการนี้เป็นโครงการที่ค่อนข้างมีประสิทธิภาพในการจัดสรรทรัพยากรของรัฐ เนื่องจากโดยทั่วไปแล้วโครงการของรัฐมักจะมีค่าใช้จ่ายที่สูงกว่าประโยชน์ที่ไปถึงประชาชน (เพราะต้องมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ และในหลายกรณีมักมีการรั่วไหลของเงินในระหว่างทางด้วย) จากนั้น งานวิจัยนี้ได้ใช้วิธีเดียวกันในการประมาณการประโยชน์ขั้นต่ำที่ครัวเรือนประหยัดได้จากการมีหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้าอย่างหยาบๆ โดย

เปรียบเทียบสัดส่วนของค่าใช้จ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายรับหรือรายจ่ายของครัวเรือนในปี 2545 กับช่วงปี 2529-25315 (เป็นการเปรียบเทียบให้เห็นภาพกว้างๆ ที่อาจจะไม่แม่นยำนัก เนื่องจากการเปรียบเทียบในช่วงเวลาที่ค่อนข้างยาวถึงประมาณ 15 ปี ซึ่งอาจมีตัวแปรอื่นๆ มารบกวนมากกว่าการเปรียบเทียบในกรณีของโครงการ 30 บาทฯ ข้างต้น) ผลการเปรียบเทียบพบว่า สัดส่วนของรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายจ่ายรวมได้ลดลงจากร้อยละ 3.56 (ค่าเฉลี่ยของปี 2529 และ 2531) มาเป็นร้อยละ 1.83 ในปี 2545 หรือลดลงเท่ากับร้อยละ 1.72 ของรายได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนประหยัดได้จากการขยายหลักประกันสุขภาพ (จากที่เคยครอบคลุมเฉพาะกลุ่มข้าราชการและกลุ่มผู้มีรายได้น้อย หรือ สปน. เดิม มารวมกลุ่มลูกจ้างเอกชน ในโครงการประกันสังคม และครอบคลุมเด็กและผู้สูงอายุในโครงการ สปร. บวกกับโครงการบัตรสุขภาพ และขยายเป็นโครงการ 30 บาทฯ ในที่สุด) เป็นเงิน 50,831 ล้านบาท แต่เมื่อคำนวณโดยสมมติว่าสัดส่วนของรายจ่ายด้านการรักษาพยาบาลต่อรายจ่ายรวมของครัวเรือนมีค่าคงที่แทนตัวเลขค่าใช้จ่ายที่ครัวเรือนประหยัดได้จะลดลงมาเหลือประมาณ 27,000 ล้านบาท ซึ่งน่าจะถือได้ว่าเป็นตัวเลขประมาณการขั้นต่ำของประโยชน์ที่ครัวเรือนได้รับจากการขยายหลักประกันสุขภาพ มาเป็นลำดับในช่วง 15 ปีที่ผ่านมา

ส่วนผลของโครงการ 30 บาทฯ ที่มีต่อการลดความยากจน จากการศึกษาพบว่า สัดส่วนของครัวเรือนกลุ่มนี้มีแนวโน้มลดลงตามลำดับ คือจากร้อยละ 2.15 ในช่วงปี 2535-2539 เหลือร้อยละ 1.84 ในปี 2537 ร้อยละ 1.53 ในปี 2539 และยังคงลดลงเหลือร้อยละ 1.1-1.3 ในระหว่างปี 2541-2543 และเหลือร้อยละ 0.7 ในปี 2545 ซึ่งเป็นปีแรกที่โครงการ 30 บาทฯ ดำเนินการทั่วประเทศ การลดลงของครัวเรือนกลุ่มนี้ในช่วงก่อนปี 2545 ส่วนหนึ่งน่าจะได้อานิสงส์จากการขยายโครงการ สปร. ให้ครอบคลุมเด็กและผู้สูงอายุในช่วงก่อนปี 2537 และจากการปรับวิธีการจัดสรรงบ สปร. ในระหว่างปี 2541-2543 ซึ่งทำให้มีงบเพิ่มให้สถานพยาบาลเป็นรายหัว และถ้าปี 2545 เป็นตัวแทนที่ดีของยุคหลังจากที่มีโครงการ 30 บาทฯ แล้ว ก็จะสามารถได้หยาบๆ ว่า การมีโครงการ 30 บาทฯ ช่วยลดปัญหาความยากจนที่เกิดจากการรักษาพยาบาลลงไปได้เกือบครึ่งหนึ่ง หรือลดจำนวนครัวเรือนกลุ่มเสี่ยงกลุ่มนี้ลงได้เกือบหนึ่งแสนครัวเรือน ในทำนองเดียวกัน ถ้าถือว่าข้อมูลในปี 2535 เป็นตัวแทนที่ดีของสถานการณ์ในช่วงก่อนที่จะมีการขยายโครงการ สปร. แล้ว ก็พอจะอนุมานได้อย่างหยาบๆ ว่าการขยายหลักประกันสุขภาพในภาคการจ้างงานที่ไม่เป็นทางการ (โดยโครงการ สปร. และโครงการ 30 บาทฯ ในระยะต่อมา) มีส่วนช่วยลดปัญหาความยากจนที่เกิดจากการรักษาพยาบาลลงไปได้ถึงประมาณสองในสาม (คิดเป็นจำนวนประชากรเกือบหนึ่งล้านคน หรือประมาณร้อยละ 16.7 ของคนจนทั้งหมด) ซึ่งเท่ากับว่าการขยายหลักประกันสุขภาพ

ต่างๆ ในช่วงประมาณหนึ่งทศวรรษที่มาจบลงที่โครงการ 30 บาทฯ มีส่วนในการลดจำนวนคนจนลงได้มากถึงร้อยละ 14 ซึ่งถือเป็นจำนวนที่มีนัยสำคัญมากในการแก้ไขปัญหาความยากจนของประเทศ

คณะผู้วิจัยพยายามวัดผลของหลักประกันสุขภาพและโครงการ 30 บาทฯ ที่มีต่อภาระทางการเงินด้านสุขภาพ จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่พบว่า ครूरเรือนที่จนเพราะต้องเข้านอนโรงพยาบาลมีค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับครूरเรือนที่จนเพราะค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพทั้งหมด เนื่องจากในแต่ละปีมีผู้เข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในในโรงพยาบาลเพียงประมาณร้อยละ 10-12 ของประชากร แต่ครूरเรือนที่จนเพราะค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพทั้งหมดกลับมีจำนวนมากถึง 4-7 เท่าของครूरเรือนที่จนเพราะเข้ารับการรักษาเป็นผู้ป่วยในในโรงพยาบาล ซึ่งหมายความว่าสำหรับครूरเรือนที่มีรายได้สูงกว่าเส้นความยากจนไม่มากนัก การไปรับการรักษาโดยเป็นผู้ป่วยนอกมีส่วนสำคัญที่ทำให้ครूरเรือนตกลงมาอยู่ในหล่มความยากจน นอกจากนี้ ถ้าฟังค่าใช้จ่ายที่เกิดจากการไปนอนโรงพยาบาลอาจจะไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีของการเจ็บป่วยถึงขั้นล้มละลายเหมือนกับที่บางฝ่ายคาดเอาไว้ เพราะการเจ็บป่วยเรื้อรังหลายโรคที่ทำให้มีค่าใช้จ่ายอย่างต่อเนื่องอาจกลายเป็นภาระของครूरเรือนได้ไม่น้อยกว่าการเจ็บป่วยที่ต้องเข้าไปนอนรักษาตัวในโรงพยาบาล

กระทรวงการคลัง กระทรวงการคลัง (2560) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของประชาชนที่มาลงทะเบียนตามนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐและวัตถุประสงค์ของการนำเงินสวัสดิการไปใช้จากผู้ลงทะเบียนทั้งสิ้น 92,704 คน ซึ่งสามารถเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ พบว่า อันดับ 1 ต้องการนำเงินไปใช้จ่ายซื้อของอุปโภคบริโภคที่จำเป็นจำนวน 30,968 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 34 ของผู้ตอบแบบสำรวจ อันดับ 2 ต้องการนำเงินไปชำระหนี้สินเป็นจำนวน 17,695 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 19 ของผู้ตอบแบบสำรวจ อันดับ 3 ต้องการนำเงินไปชำระค่าเล่าเรียนเป็นจำนวน 11,483 คน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 12 ของผู้ตอบแบบสำรวจ ที่เหลือต้องการนำเงินไปลงทุนประกอบอาชีพ ให้พ่อแม่ ฝากธนาคาร ทำบุญบริจาค เป็นต้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

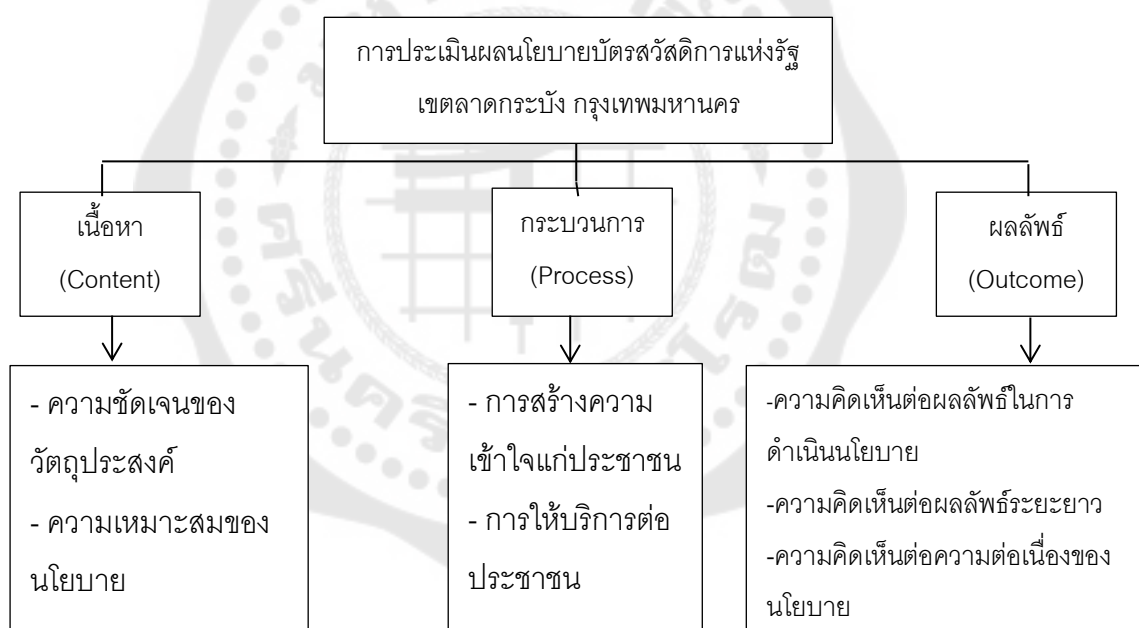
การประเมินผลนโยบาย

จากวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง มากำหนดประเด็นการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ศึกษาเฉพาะกรณีเขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ โดย พิจารณาใน 3 ด้านได้แก่

1)การประเมินเนื้อหาของนโยบาย (Assessment of Policy Content) เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเนื้อหาของนโยบายในส่วนของวัตถุประสงค์และรายละเอียดการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนด

2)การประเมินกระบวนการ ((Assessment of Process) เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับกระบวนการในการดำเนินการนโยบายนี้ ทั้งกระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้มีรายได้น้อยเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์ต่างๆของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐและกระบวนการการให้บริการแก่ประชาชน

3)การประเมินผลลัพธ์ ((Assessment of Outcome) เป็นการศึกษาความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลลัพธ์จากการนำนโยบายไปปฏิบัติรวมทั้งผลลัพธ์ระยะยาว และความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย

ภาพประกอบ 4 ลักษณะของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น

ได้แก่ คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชน ด้านเพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษา และประเภทของผู้ใช้บัตร

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตลาดกระบัง มีความเห็นต่อนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

สมมติฐานที่ 2 คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.1 เพศของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.2 อายุของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.3 อาชีพของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.4 รายได้ของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.5 การศึกษาของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2.6 ประเภทของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

นิยามเชิงปฏิบัติการ

แนวคิด	นิยามเชิงทฤษฎี	นิยามเชิงปฏิบัติ	ตัวแปร	การวัด	ข้อคำถาม
ความเหมาะสมของนโยบาย	นโยบายสาธารณะที่รัฐบาลเลือกทำต้องมุ่งตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนเป็นหลัก	การศึกษาคำความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับเนื้อหาของนโยบายทั้งในส่วนของคุณภาพชัดเจนของวัตถุประสงค์นโยบายและความเหมาะสมของนโยบายที่กำหนด	เนื้อหาของนโยบาย	เป็นมาตราวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ที่เกิดจากคำถามจำนวน 8 ข้อ โดยแต่ละข้อเป็นการวัดในระดับอันดับ (1-5 คะแนน)	1. สวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตร 2. ผู้ได้รับประโยชน์จากนโยบาย 3. เป็นนโยบายหาเสียง 4. ความเหลื่อมล้ำของในสวัสดิการ 5. ผู้เข้าร่วมโครงการ 6. สินค้าโครงการ 7. วงเงินซื้อสินค้า 8. วงเงินส่วนลด

นิยามเชิงปฏิบัติการ (ต่อ)

แนวคิด	นิยามเชิงทฤษฎี	นิยามเชิงปฏิบัติ	ตัวแปร กระบวนการ	การวัด	ข้อคำถาม
ความเหมาะสมของ กระบวนการ	นโยบายของรัฐบาล ต้องระบุกลุ่มเป้าหมาย ที่จะได้รับจากโครงการ และทั้งกระบวนการ สามารถนำไปปฏิบัติได้ จริงในทางปฏิบัติ	เป็นการศึกษาความ คิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับกระบวนการใน การดำเนินการนโยบาย ทั้งกระบวนการสร้าง ความรู้ ความเข้าใจแก่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สิทธิประโยชน์ต่างๆของ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และกระบวนการ ให้บริการแก่ประชาชน	กระบวนการ	เป็นมาตรวัดแบบรวม คะแนน (Summated Rating Scale) ที่เกิด จากคำถามจำนวน 9 ข้อ โดยแต่ละข้อเป็น การวัดในระดับอันดับ (1-5 คะแนน)	1.การประชาสัมพันธ์ โครงการ 2.ความเข้าใจของ ประชาชนเกี่ยวกับ สิทธิประโยชน์ระหว่าง ดำเนินการ ค่าธรรมเนียม การศึกษา การสะสม วงเงิน .จำนวนร้านธง ฟ้า .คำแนะนำในการ ใช้บัตร ความพร้อม ของเครื่องจุดบัตร ใบเสร็จรับเงิน และ ความโปร่งใสในการ ให้บริการ

นิยามเชิงปฏิบัติการ (ต่อ)

แนวคิด	นิยามเชิงทฤษฎี	นิยามเชิงปฏิบัติ	ตัวแปร	การวัด	ข้อคำถาม
บรรลุป้าหมายของโครงการ	นโยบายสาธารณะต้องแสดงถึงแนวทางการดำเนินงานที่รัฐตั้งใจเป็นการทำงานขึ้นลงหน้า และนำไปสู่การบรรลุป้าหมายหรือวัตถุประสงค์	การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับผลลัพธ์ในการดำเนินนโยบาย รวมทั้งผลลัพธ์ระยะยาวของนโยบายและความต่อเนื่องในการดำเนินนโยบาย	ผลลัพธ์	เป็นมาตรวัดแบบรวมคะแนน (Summated Rating Scale) ที่เกิดจากคำถามจำนวน 7 ข้อ โดยแต่ละข้อเป็นการวัดในระดับอันดับ (1-5 คะแนน)	1. ความทั่วถึงของบัตร 2. สิทธิประโยชน์ ครอบคลุมความ ต้องการของประชาชน 3. บรรลุป้าประสงค์ใน การลดรายจ่าย 4. บรรลุความพึงพอใจ ของประชาชน 5. บรรลุการกระตุ้น เศรษฐกิจ 6. บรรลุลดความเหลื่อม ล้ำ 7. ป้าหมายให้รัฐบาล ต่อไปสานต่อ

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นการศึกษาค้นคว้าเพื่อวิเคราะห์การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง โดยศึกษาประชาชนที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดประชากรและเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การหาคุณภาพแบบสอบถาม
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลและประมวลผล

การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population)

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง คือประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในเขตลาดกระบังและเป็นผู้ที่ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

กลุ่มตัวอย่าง

- 1) ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

ในการคำนวณการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาใช้สูตร

$$n = \frac{Z^2 (pq)}{d^2}$$

เมื่อ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

Z คือ ค่าสถิติทดสอบ Z กำลังสอง ที่ระดับนัยสำคัญ $= 0.05$

P คือ สัดส่วนของความสำเร็จในการสุ่มตัวอย่าง $= 0.5$

q คือ สัดส่วนของความล้มเหลวในการสุ่มตัวอย่าง $= 0.5$

d คือ ค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่มตัวอย่าง $= 10\%$

แทนค่า

$$n = \frac{(1.96^2) (0.5 \times 0.5)}{(0.1^2)}$$

$$n = 98$$

เพื่อให้การศึกษานี้ มีความน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจะทำการศึกษาการประเมินนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในครั้งนี้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน

2) การสุ่มตัวอย่าง (Random Sample)

ผู้ศึกษาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยผู้ศึกษาได้ทำการแจกแบบสอบถามแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐที่มาใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ณ ร้านธงฟ้าประชารัฐที่ตั้งอยู่ในเขตลาดกระบังที่ยินดีให้ความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม และแบบสอบถามที่ได้มีความสมบูรณ์ จนครบตามจำนวนที่ต้องการ 100 ชุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด ใช้สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ โดยมีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษา เอกสาร วรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. เขียนนิยามตามประเด็นการประเมิน
3. การสร้างแบบสอบถาม ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหาของนโยบายด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามในด้านภาษาที่ใช้ ความครอบคลุม และความสอดคล้องตามนิยามปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) เพื่อวิเคราะห์หาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยหาค่าอำนาจจำแนกข้อคำถามและหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ

การหาคุณภาพแบบสอบถาม

การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach's Alpha co-efficient) (ศุภชัย ยาวะประภาฯ, 2544)

$$\text{สูตร } \alpha = \frac{k}{k-1} \left[\frac{1 - \sum s^2}{s^2} \right]$$

โดยที่

α แทนที่ สัมประสิทธิ์ของความเชื่อมั่น

K แทนที่ จำนวนข้อของแบบสอบถาม

S^2 แทนที่ ความแปรปรวนของแบบสอบถามแต่ละข้อ

S_1^2 แทนที่ ความแปรปรวนของแบบสอบถามทั้งหมด

จากการคำนวณได้ค่าความเชื่อมั่นแบบสอบถามเท่ากับ 0.906

ข้อคำถามแต่ละข้อเป็นมาตรวัดแบบ Likert (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งคำถามมีทั้งหมด 24 ข้อ เป็นคำถามเชิงนิมิต 21 จำนวน คำถามเชิงนิเสธ 3 ข้อ คือข้อ 4, 12, 14 เกณฑ์การให้คะแนนกรณีคำถามเชิงนิมิต (+) และเชิงนิเสธ (-)

ตาราง 1 เกณฑ์การให้คะแนนการวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ระดับความคิดเห็น	คะแนน	
	เชิงนิมิต (+)	เชิงนิเสธ (-)
มากที่สุด	5	1
มาก	4	2
ปานกลาง	3	3
น้อย	2	4
น้อยที่สุด	1	5

เกณฑ์การแปลความหมายคะแนนเฉลี่ย

4.51 - 5.00 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยมากที่สุด
3.51 - 4.50 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยมาก
2.51 - 3.50 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยปานกลาง
1.51 - 2.50 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยน้อย
1.00 - 1.50 คะแนน	หมายถึง	เห็นด้วยน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ยื่นต่อผู้อำนวยการฝ่ายประกันคุณภาพในพื้นที่เขตลาดกระบัง เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูล นัดหมาย วัน เวลา และวิธีการจัดเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลตามวัน เวลา ที่ได้นัดหมาย
3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ และนำไปบันทึกวิเคราะห์และสรุปผลตามประเด็นการวิจัย

การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้จัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล ตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. สถิติพรรณนา (Description Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สำหรับอธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินผล 3 ด้าน เพื่อทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้
2. สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อใช้ในการศึกษาหาความแตกต่างของตัวแปรและศึกษาอิทธิพลของตัวแปร เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของแบบสอบถามในกลุ่มที่มีตัวแปร 2 กลุ่มเป็นอิสระจากกันโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ในกลุ่มตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป และใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA: Analysis Of Variance)

สำหรับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ในครั้งนี้ กำหนดไว้ที่ระดับ 0.05

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการประเมินผลนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขต
ลาดกระบัง ผู้ศึกษาได้ดำเนินการประเมินผลโดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี ที่ได้ประยุกต์มาจากซีพีพี
โมเดล (CIPP Model) เป็นแนวคิดวิเคราะห์ที่เป็นระบบ ประเมินตามวัตถุประสงค์ของโครงการ
ผู้ศึกษาจึงใช้กรอบดังกล่าวมาทำการวิเคราะห์เครื่องมือแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ และ
ขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ตอนดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตาราง 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
เพศชาย	48	48
เพศหญิง	52	52
รวม	100	100
2. อายุ		
ระหว่าง 18-32 ปี	32	32
ระหว่าง 33-46 ปี	21	21
ระหว่าง 47-60 ปี	33	33
ตั้งแต่ 61 ปี ขึ้นไป	14	14
รวม	100	100

ตาราง 2 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)	จำนวน	ร้อยละ
3. อาชีพ		
ว่างงาน	23	23
ค้าขาย	24	24
การเกษตร	20	20
รับจ้าง	33	33
รวม	100	100
4. รายได้		
ระหว่าง 25,001-50,000 บาท	10	10
ระหว่าง 50,001-75,000 บาท	42	42
ระหว่าง 75,001-100,000 บาท	48	48
รวม	100	100
5. การศึกษา		
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	24	24
มัธยมศึกษาตอนปลาย	55	55
ปริญญาตรี	21	21
รวม	100	100
6. ประเภทของผู้ใช้บัตร		
ใช้ด้วยตัวเอง	76	76
ใช้แทน	24	24
รวม	100	100

1.เพศ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง โดยมีเพศหญิงร้อยละ 52 และเพศชายร้อยละ 48

2.อายุ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 47-60 ปี ร้อยละ 33 รองลงมา มีอายุระหว่าง 18-32 ปี ร้อยละ 32 อายุระหว่าง 33-46 ปี ร้อยละ 21 และตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป ร้อยละ 14 ตามลำดับ

3.อาชีพ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นผู้ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 33 รองลงมา ประกอบอาชีพค้าขาย ร้อยละ 24 ว่างาน ร้อยละ 23 และการเกษตรร้อยละ 20 ตามลำดับ

4.รายได้ ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีรายได้ระหว่าง 75,001-100,000 บาท ร้อยละ 48 รองลงมา มีรายได้ระหว่าง 50,001-75,000 บาท ร้อยละ 43 และมีรายได้ระหว่าง 25,001-50,000 บาท ร้อยละ 9 ตามลำดับ

5.การศึกษา ผลการศึกษาพบว่า ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ 55 รองลงมา จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 24 และจบการศึกษาระดับปริญญาตรีร้อยละ 21 ตามลำดับ

6.ประเภทของผู้ใช้บัตรพบว่า ส่วนใหญ่ใช้บัตรด้วยตนเอง ร้อยละ 76 และใช้บัตรแทนผู้พิการ ผู้สูงอายุ และผู้ป่วยติดเตียง ร้อยละ 24

การวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในภาพรวม

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
เนื้อหาของนโยบาย	4.39	.34	เห็นด้วยมาก
กระบวนการ	4.35	.30	เห็นด้วยมาก
ผลลัพธ์	4.39	.32	เห็นด้วยมาก
รวม	4.38	.29	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 3 พบว่าประชาชนในเขตลาดกระบังมีความเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อทำการศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละด้านพบว่า ประชาชนในเขตลาดกระบังมีความเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งด้านเนื้อหา ($\bar{x} = 4.39$) ด้านกระบวนการ ($\bar{x} = 4.35$) และด้านผลลัพธ์ ($\bar{x} = 4.39$) ตามลำดับ จึงสรุปได้ว่า ยอมรับสมมติฐานที่ 1 ประชาชนในเขตลาดกระบัง มีความเห็นต่อนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

ตาราง 4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหาของนโยบาย

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านเนื้อหาของนโยบาย			
1. ท่านคิดว่าสวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตร สอดคล้องกับ ความคาดหวังของท่าน	4.44	.49	เห็นด้วยมาก
2. ร้านค้าในชุมชนได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้	4.35	.47	เห็นด้วยมาก
3. นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนี้ เป็นนโยบายหาเสียง ของรัฐบาล	4.65	.47	เห็นด้วยมากที่สุด
4. มีความเหลื่อมล้ำในบัตรที่ใช้ในกทม. และปริมณฑล กับบัตรที่ใช้ในจังหวัดอื่น	4.35	.47	เห็นด้วยมาก
5. การกำหนดไม่ให้ร้านค้าปลีกทันสมัยเข้าร่วมใน โครงการนี้เหมาะสมแล้ว	4.35	.47	เห็นด้วยมาก
6. สินค้าในร้านธงฟ้ามีราคาถูกกว่าท้องตลาด	4.17	.47	เห็นด้วยมาก
7. ท่านคิดว่าวงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในบัตรมี ความเหมาะสมแล้ว	4.37	.61	เห็นด้วยมาก
8. ท่านคิดว่าวงเงินส่วนลดค่าแก๊สหุงต้ม มีความ เหมาะสมแล้ว	4.50	.52	เห็นด้วยมาก
รวม	4.39	.34	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหาของนโยบายพบว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดมีเพียงข้อเดียวคือ นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนี้ เป็นนโยบายหาเสียงของรัฐบาล ($\bar{x} = 4.65$) โดยกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ประเด็นอื่นๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยประเด็นที่เห็นด้วยมาก 3 อันดับแรกคือวงเงินส่วนลดค่าแก๊สหุงต้ม มีความเหมาะสมแล้ว ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือสวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตร สอดคล้องกับความต้องการ ($\bar{x} = 4.44$) และวงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในบัตรมีความเหมาะสมแล้ว ($\bar{x} = 4.37$) ตามลำดับ

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านกระบวนการ

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านกระบวนการ			
1. รัฐบาลมีการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม	4.30	.48	เห็นด้วยมาก
2. ท่านมีความเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการเป็นอย่างดี	4.38	.64	เห็นด้วยมาก
3. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยในเรื่องค่าธรรมเนียมการศึกษาได้มาก	4.45	.50	เห็นด้วยมาก
4. ถ้าใช้เงินในบัตรไม่หมดในแต่ละ เดือนให้สะสมวงเงินต่อได้	4.37	.54	เห็นด้วยมาก
5. ท่านคิดว่าจำนวนร้านธงฟ้าใน ชุมชนมีเพียงพอต่อการให้บริการ	4.35	.47	เห็นด้วยมาก
6. ร้านค้าธงฟ้าไม่คอยให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการใช้บัตรสวัสดิการ	4.35	.50	เห็นด้วยมาก

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
7. เครื่องรูดชำระเงินที่ใช้ในร้านมัก มีความพร้อม	4.31	.58	เห็นด้วยมาก
8. ท่านได้รับใบเสร็จรับเงินจากร้านทุกครั้งที่ใช้บริการ	4.31	.46	เห็นด้วยมาก
9. การดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความโปร่งใสในขั้นตอนการให้บริการ	4.40	.55	เห็นด้วยมาก
รวม	4.35	.30	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านกระบวนการ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นทุกประเด็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก โดยประเด็นที่เห็นด้วยมาก 3 อันดับแรกได้แก่ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยในเรื่องค่าธรรมเนียมการศึกษาได้มาก ($\bar{x} = 4.45$) รองลงมาได้แก่ การดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความโปร่งใสในขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{x} = 4.40$) และมีความเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.38$) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านผลลัพธ์

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
ด้านผลลัพธ์			
1.ปัจจุบันประชาชนได้รับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพียงพอ	4.27	.58	เห็นด้วยมาก
2.ปัจจุบันบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกำหนดสิทธิครอบคลุมความต้องการของประชาชน	4.44	.59	เห็นด้วยมาก

ตาราง 6 (ต่อ)

ข้อความ	$\bar{x}$	S.D.	ความคิดเห็น
3. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย ในครัวเรือนของท่านได้จริง	4.52	.59	เห็นด้วยมากที่สุด
4. ท่านมีความพึงพอใจจากการได้รับสิทธิบัตร สวัสดิการ	4.47	.57	เห็นด้วยมาก
5. นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะช่วยกระตุ้น เศรษฐกิจ	4.52	.59	เห็นด้วยมากที่สุด
6. บัตรสวัสดิการแห่งรัฐลดความเหลื่อมล้ำใน สังคม	4.28	.53	เห็นด้วยมาก
7. ท่านคาดหวังจะให้รัฐบาลต่อไปสานต่อ โครงการนี้	4.26	.44	เห็นด้วยมาก
รวม	4.39	.32	เห็นด้วยมาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านผลลัพธ์ พบว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นด้วยมากที่สุดมี 2 ประเด็น คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่านได้จริง ($\bar{x} = 4.52$) และบัตรนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.52$) ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ประเด็นอื่น ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยข้อที่เห็นด้วยมาก 3 อันแรกแรกคือ มีความพึงพอใจจากการได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการ ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมาคือ จจุบันบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกำหนดสิทธิครอบคลุมความต้องการของประชาชน ($\bar{x} = 4.44$) และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ($\bar{x} = 4.28$) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ตาราง 7 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐ	ชาย		หญิง		t	Sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านเนื้อหา	4.37	.35	4.42	.33	-.69	.48
ด้านกระบวนการ	4.34	.30	4.36	.30	-.33	.74
ด้านผลลัพธ์	4.42	.38	4.36	.27	.91	.36

จากตาราง 7 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามเพศ พบว่า มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.1 ที่ว่า เพศของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ตาราง 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอายุ

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตาม อายุ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.24	.41	3.80	.01
	ภายในกลุ่ม	96	10.48	.10		
	รวม	99	11.73			
ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	3	.989	.33	3.93	.01
	ภายในกลุ่ม	96	8.04	.08		
	รวม	99	9.03			
ด้านผลลัพธ์	ระหว่างกลุ่ม	3	.639	.21	2.05	.11
	ภายในกลุ่ม	96	9.97	.10		
	รวม	99	10.61			

จากตารางที่ 8 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ประชาชนเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน จึงได้นำด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการมาทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีการเปรียบเทียบพหุ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบแบบ Scheffe เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 9 ดังต่อไปนี้

ตาราง 9 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอายุ

จำแนกตามอายุ	Mean	18-32 ปี	33-46 ปี	47-60 ปี	61 ปี ขึ้นไป
ด้านเนื้อหา					
ระหว่าง 18-32 ปี	4.52		.20982	.25095*	.04911
ระหว่าง 33-46 ปี	4.32			.04113	-.16071
ระหว่าง 47-60 ปี	4.30				-.20184
ตั้งแต่ 61 ปี ขึ้นไป	4.47				
ด้านกระบวนการ					
ระหว่าง 18-32 ปี	4.40		.07143	.21667*	.23036
ระหว่าง 33-46 ปี	4.43			.14524	.08080
ระหว่าง 47-60 ปี	4.23				.15893
ตั้งแต่ 61 ปี ขึ้นไป	4.33				

จากตารางที่ 4.8 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันรายคู่ของความคิดเห็นที่มีต่อบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐจำแนกตามอายุ ในด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการ พบว่า

1.ด้านเนื้อหา

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีอายุระหว่าง 18-32 ปี มีความคิดเห็นต่อบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง
47-60 ปี

2.ด้านกระบวนการ

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีอายุระหว่าง 18-32 ปี มีความคิดเห็นต่อบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอายุระหว่าง
47-60 ปี

จากการศึกษา คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตาม
อายุพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐใน

ด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ประชาชนเขตลาดกระบังจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านผลลัพธ์ไม่แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.2 ที่ว่าอายุของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านผลลัพธ์ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ตาราง 10 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอาชีพ

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตาม อาชีพ	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	3	1.76	.589	5.673	.00
	ภายในกลุ่ม	96	9.96	.104		
	รวม	99	11.731			
ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	3	1.932	.644	8.706	.00
	ภายในกลุ่ม	96	7.100	.074		
	รวม	99	9.032			
ด้านผลลัพธ์	ระหว่างกลุ่ม	3	1.505	..502	5.284	.00
	ภายในกลุ่ม	96	9.112	.095		
	รวม	99	10.617			

จากตารางที่ 10 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอาชีพมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในแต่ละด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีการเปรียบเทียบพหุ (Multiple Comparison)

โดยวิธีการทดสอบแบบ Scheffe เพื่อหาค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 11 ดังต่อไปนี้

ตาราง 11 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามอาชีพ

จำแนกตามอาชีพ	Mean	ว่างงาน	ค้าขาย	การเกษตร	รับจ้าง
ด้านเนื้อหา					
ว่างงาน	4.54		.32994*	.24348	.05484
ค้าขาย	4.19			-.08646	-.27509*
การเกษตร	4.30				-.18864
รับจ้าง	4.50				
ด้านกระบวนการ					
ว่างงาน	4.58		.34339*	.21130	.03146
ค้าขาย	4.22			-.13208	-.31193*
การเกษตร	4.38				-.17985
รับจ้าง	4.46				
ด้านผลลัพธ์					
ว่างงาน	4.57		.33307*	.25093	.12366
ค้าขาย	4.23			-.08214	-.20942
การเกษตร	4.33				-.12727
รับจ้าง	4.45				

จากตารางที่ 11 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันรายคู่ของความคิดเห็นที่มีต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำแนกตามอาชีพ พบว่า

1.ด้านเนื้อหา

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่ว่างงาน มีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีอาชีพค้าขาย มีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง

2.ด้านกระบวนการ

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่ค้าขาย มีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอาชีพรับจ้าง

3.ด้านผลลัพธ์

ประชาชนในเขตลาดกระบังที่ว่างงาน มีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีอาชีพค้าขาย

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามอาชีพพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอาชีพมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2.3 ที่ว่าอาชีพของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ตาราง 12 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามรายได้

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามรายได้	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	2	.080	.040	.33	.717
	ภายในกลุ่ม	97	11.650	.120		
	รวม	99	11.731			
ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.516	.258	2.93	.058
	ภายในกลุ่ม	97	8.516	.088		
	รวม	99	9.032			
ด้านผลลัพธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	.929	.465	4.65	.012
	ภายในกลุ่ม	97	9.688	.100		
	รวม	99	10.617			

จากตารางที่ 12 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามรายได้มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านผลลัพธ์ประชากรในเขตลาดกระบังที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้นำด้านผลลัพธ์มาทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบแบบ Scheffe เพื่อหาว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกัน ดังแสดงในตารางที่ 13 ดังต่อไปนี้

ตาราง 13 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามรายได้

จำแนกตามรายได้	Mean	25,001-50,000 บาท	50,001-75,000 บาท	75,001-100,000 บาท
ด้านผลลัพธ์				
25,001-50,000			-.25238	.11120
50,001-75,000				-.33274*
75,001-100,000				

จากตารางที่ 13 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันรายคู่ของความคิดเห็นที่มีต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐจำแนกตามรายได้ พบว่าด้านผลลัพธ์ ประชาชนในเขตลาดกระบังที่มีรายได้ 50,001-75,000 บาท มีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่มีรายได้ 75,001-100,000 บาท

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามรายได้ พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามรายได้มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านผลลัพธ์ประชากรในเขตลาดกระบังที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.4

ที่ว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนด้านรายได้ของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ตาราง 14 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามการศึกษา

ความคิดเห็นที่มีต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตาม การศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ด้านเนื้อหา	ระหว่างกลุ่ม	2	.602	.301	2.623	.078
	ภายในกลุ่ม	97	11.129	.115		
	รวม	99	11.731			
ด้านกระบวนการ	ระหว่างกลุ่ม	2	.512	.256	2.915	.059
	ภายในกลุ่ม	97	8.520	.088		
	รวม	99	9.032			
ด้านผลลัพธ์	ระหว่างกลุ่ม	2	1.022	.511	5.167	.007
	ภายในกลุ่ม	97	9.595	.099		
	รวม	99	10.617			

จากตารางที่ 14 พบว่า ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างโดยรวมแต่ละด้านที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามการศึกษา ด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงได้นำด้านผลลัพธ์ มาทำการทดสอบต่อเนื่องด้วยวิธีจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparison) โดยวิธีการทดสอบแบบ Scheffe เพื่อหาว่าค่าเฉลี่ยคู่ใดบ้างแตกต่างกัน แสดงในตารางที่ 15 ดังต่อไปนี้

ตาราง 15 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบาย
บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามการศึกษา

จำแนกตามการศึกษา	Mean	มัธยมศึกษา ตอนต้น	มัธยมศึกษา ตอนปลาย	ปริญญาตรี
ด้านผลลัพธ์				
มัธยมศึกษาตอนต้น	4.32		-.08571	-.29252*
มัธยมศึกษาตอนปลาย	4.38			-.20680*
ปริญญาตรี	4.56			

จากตารางที่ 15 เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยที่แตกต่างกันรายคู่ของความคิดเห็นที่มีต่อบัตร
สวัสดิการแห่งรัฐจำแนกตามการศึกษา พบว่าด้านผลลัพธ์ ประชาชนในเขตลาดกระบังที่จบ
การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี และประชาชนในเขต
ลาดกระบังที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมีความคิดเห็นต่อบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับกลุ่มที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

จากการศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามระดับ
การศึกษาพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อนโยบาย
สวัสดิการแห่งรัฐด้านด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 ขณะที่ด้านผลลัพธ์ประชากรในเขตลาดกระบังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความ
คิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่
ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.5 ที่ว่าการศึกษาของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อ
ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้าน
กระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ตาราง 16 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ จำแนกตามประเภทของการใช้บัตร

ความคิดเห็นต่อนโยบาย สวัสดิการแห่งรัฐ	ใช้ด้วยตัวเอง		ใช้แทนผู้พิการ/ ผู้สูงอายุ/ผู้ป่วยติด เตียง		t	Sig
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ด้านเนื้อหา	4.38	.37	4.44	.22	-1.058	.29
ด้านกระบวนการ	4.35	.30	4.35	.28	.096	.92
ด้านผลลัพธ์	4.38	.35	4.41	.19	-.37	.71

จากตารางที่ 16 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐจำแนกตามประเภทของการใช้บัตรในทุกด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามประเภทการใช้บัตร พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามประเภทการใช้บัตรมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2.6 ที่ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนด้านประเภทของการใช้บัตรของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นด้านเนื้อหา ดังนี้

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านเนื้อหาของนโยบาย

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นด้านเนื้อหาว่า นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยสอดคล้องกับความคาดหวังของประชาชน ร้านค้าของชุมชนได้รับประโยชน์จากโครงการนี้ เนื่องจากนโยบายนี้มีการกำหนดอย่างชัดเจนว่า มิให้ร้านค้าปลีกสมัยใหม่เข้าร่วมโครงการ ดังนั้นร้านค้าที่อยู่ในชุมชนจึงได้รับประโยชน์โดยตรงจากนโยบายนี้ แต่

ในปัจจุบันร้านค้าที่เข้าร่วมโครงการถึงแม้เป็นร้านในชุมชน ก็ยังไม่ครอบคลุม จึงอยากให้รัฐบาลประชาสัมพันธ์ สนับสนุนให้ร้านค้าในชุมชนเข้าร่วมโครงการกันมากขึ้น เพื่อให้มีร้านค้าให้เลือกใช้บริการหลากหลายขึ้น ในส่วนของสวัสดิการในบัตรซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่น ถึงแม้ความแตกต่างนั้นเนื่องมาจากสาธารณูปโภคของกรุงเทพมหานครและปริมณฑลกับจังหวัดอื่นมีความแตกต่างกัน แต่อยากให้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลง สวัสดิการที่แตกต่างกันนั้น ให้ผู้ถือบัตรในต่างจังหวัดได้รับประโยชน์ในรูปแบบอื่น เช่น ได้รับส่วนลดในเรื่องค่าเดินทางที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านกระบวนการ

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นด้านกระบวนการว่า ขณะที่เริ่มดำเนินการนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐพบว่า รัฐมีการประชาสัมพันธ์โครงการเป็นอย่างดี จึงทำให้ประชาชนทราบข่าวสารเกี่ยวกับสวัสดิการแห่งรัฐอย่างทั่วถึง เข้าใจถึงสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ อย่างไรก็ตาม ขณะที่กำลังดำเนินนโยบายดังกล่าวนี้ มีการนำนโยบายดังกล่าวเข้ามาโจมตีทางการเมืองจากพรรคการเมืองหรือกลุ่มคนที่เคลื่อนไหวทางการเมืองต่างๆ เช่น การกล่าวว่า หากเข้าร่วมโครงการแล้วจะทำให้ผู้ถือบัตรถูกจำกัดสิทธิในด้านต่างๆ หลายประการ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยจำนวนมาก ตัดสินใจไม่สมัครเข้าร่วมโครงการ ทำให้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐยังไม่ทั่วถึง จึงอยากให้เปิดรับสมัครผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมโครงการอีกครั้งหนึ่ง

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับด้านผลลัพธ์

ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ความคิดเห็นด้านผลลัพธ์ว่า ยังมีผู้มีรายได้น้อยอีกจำนวนมาก ที่ยังเข้าไม่ถึงนโยบายดังกล่าว ทำให้ยังมิได้เป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ดังนั้น จึงควรเปิดให้ผู้มีรายได้น้อยลงทะเบียนอีกครั้งหนึ่ง หลังจากดำเนินการนโยบายนี้ มาระยะหนึ่งแล้ว ขณะเดียวกัน นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ เป็นนโยบายที่กำหนดขึ้นโดยรัฐบาลของพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งได้อำนาจมาจากการรัฐประหารดังนั้น จึงมีความคาดหวังว่า ถึงแม้จัดให้มีการเลือกตั้งแล้ว และได้รัฐบาลของพรรคการเมืองอื่นเข้ามาบริหารประเทศ ก็อยากให้สานต่อนโยบายนี้ เนื่องจากเป็นนโยบายที่บรรเทาความเดือดร้อนด้านการครองชีพของประชาชน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่อง การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง
สรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 100 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 47-60 ปี ประกอบอาชีพรับจ้าง มีรายได้ระหว่าง 75,000 -100,000 บาท จบการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐด้วยตัวเอง

1. ความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

จากการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตลาดกระบังมีความเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 1 ที่ว่า ประชาชนในเขตลาดกระบัง มีความเห็นต่อนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐว่ามีความเหมาะสมอยู่ในระดับดีมาก

โดยความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหาของนโยบาย เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประเด็นที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดมีเพียงข้อเดียวคือ บัตรนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนี้ เป็นนโยบายหาเสียงของรัฐบาล ($\bar{x} = 4.65$) นอกนั้นเห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก โดยประเด็นที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมในระดับมาก 3 อันดับแรกคือวงเงิน ส่วนลดค่าแก๊สหุงต้ม มีความเหมาะสมแล้ว ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือสวัสดิการที่กำหนดไว้ในบัตร สอดคล้องกับความคาดหวัง ($\bar{x} = 4.44$) และวงเงินซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคในบัตรมีความเหมาะสมแล้ว ($\bar{x} = 4.37$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้าน กระบวนการ เห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าทุกประเด็นมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยประเด็นที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมใน ระดับมาก 3 อันดับแรกได้แก่ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐช่วยในเรื่องค่าธรรมเนียมการศึกษาได้มาก ($\bar{x} = 4.45$) รองลงมาได้แก่ การดำเนินนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความโปร่งใสในขั้นตอนการ

ให้บริการ ($\bar{x} = 4.40$) และมีความเข้าใจสิทธิประโยชน์ที่จะได้รับจากบัตรสวัสดิการเป็นอย่างดี ($\bar{x} = 4.38$) ตามลำดับ

ความคิดเห็นโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านผลลัพธ์เห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก ($\bar{x} = 4.39$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กลุ่มตัวอย่างเห็นว่าประเด็นที่มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุดมี 2 ประเด็น คือ บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของท่านได้จริง ($\bar{x} = 4.52$) และนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ จะช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.52$) ส่วนประเด็นอื่นนั้น กลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีเหมาะสมในระดับมาก โดย 3 อันดับแรกคือ มีความพึงพอใจจากการได้รับสิทธิบัตรสวัสดิการ ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมาคือ จวบจนบัตรสวัสดิการแห่งรัฐกำหนดสิทธิครอบคลุมความต้องการของประชาชน ($\bar{x} = 4.44$) และบัตรสวัสดิการแห่งรัฐลดความเหลื่อมล้ำในสังคม ($\bar{x} = 4.28$) ตามลำดับ

2. อิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

จากการศึกษาอิทธิพลของคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตตลาดกระบ้งจำแนก เพศ อายุ อาชีพ รายได้ การศึกษาและประเภทของผู้ใช้บัตรที่มีต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตตลาดกระบ้งเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ พบว่า

1. ความสัมพันธ์ระหว่างเพศของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตตลาดกระบ้งจำแนกตามเพศพบว่า มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ ด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.1 ที่ว่า เพศของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตตลาดกระบ้งเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างอายุของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตตลาดกระบ้งจำแนกตามอายุพบว่า ประชากรเขตตลาดกระบ้งจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหา และด้านกระบวนการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ประชาชนเขตตลาดกระบ้งจำแนกตามอายุมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านผลลัพธ์ไม่

แตกต่างกัน จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.2 ที่ว่าอายุของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านผลลัพธ์ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามอาชีพพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามอาชีพมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2.3 ที่ว่าอาชีพของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

4. ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามรายได้พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามรายได้มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐในด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านผลลัพธ์ประชากรในเขตลาดกระบังที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.4 ที่ว่าคุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนด้านรายได้ของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

5. ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหาและด้านกระบวนการ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ขณะที่ด้านผลลัพธ์ประชากรในเขตลาดกระบังที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านผลลัพธ์มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ 2.5 ที่ว่าการศึกษาของผู้ใช้บัตรที่แตกต่างกัน มีผลต่อ

ความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

6. ความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของผู้ใช้บัตรกับความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐ

คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนในเขตลาดกระบังจำแนกตามประเภทการใช้บัตร พบว่า ประชากรเขตลาดกระบังจำแนกตามประเภทการใช้บัตรมีความคิดเห็นต่อนโยบายสวัสดิการแห่งรัฐด้านเนื้อหา ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเป็นการยอมรับสมมติฐานที่ 2.6 ที่ว่า คุณลักษณะส่วนบุคคลของประชาชนด้านประเภทของการใช้บัตรของผู้ใช้บัตรที่ต่างกัน มีผลต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตลาดกระบังเกี่ยวกับนโยบายด้านเนื้อหาของนโยบาย ด้านกระบวนการ และด้านผลลัพธ์ของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ด้านเนื้อหา อยากให้รัฐบาลประชาสัมพันธ์ สนับสนุนให้ร้านค้าในชุมชนเข้าร่วมโครงการกันมากขึ้น และ ในส่วนของสวัสดิการในบัตรซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กับผู้ถือบัตรที่อาศัยอยู่ในจังหวัดอื่นนั้น อยากให้มีการชดเชยให้แก่ผู้ถือบัตรในต่างจังหวัดได้รับประโยชน์ในรูปแบบอื่นแทน เช่น ได้รับส่วนลดในเรื่องค่าเดินทางที่เพิ่มขึ้น เป็นต้น

ด้านกระบวนการ อยากให้เปิดรับสมัครผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมโครงการอีกครั้งหนึ่ง เพื่อให้นโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ทัวถึง ครอบครัวผู้มีรายได้น้อยที่ยังไม่ได้สมัครเข้าร่วมโครงการมากขึ้น

ด้านผลลัพธ์ อยากให้รัฐบาลต่อไปสานต่อนโยบายนี้ เนื่องจากเป็นนโยบายที่บรรเทาความเดือดร้อนด้านการครองชีพของประชาชน

อภิปรายผล

จากการศึกษา การประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง พบว่า ในภาพรวม ประชาชนในเขตลาดกระบังเห็นด้วยมากกับนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐทุกด้าน โดยด้านที่ประชาชนเห็นด้วยมากที่สุดได้แก่

ด้านกระบวนการ อันประกอบไปด้วยการประชาสัมพันธ์นโยบาย ซึ่งถึงแม้ประชาชนเห็นว่าขณะที่เริ่มดำเนินนโยบายนั้นมีการประชาสัมพันธ์ที่เหมาะสม แต่ในปัจจุบันไม่มีการ

ประชาสัมพันธืโครงการดังกล่าวอย่างต่อเนื่องและในส่วนจรงร้านค้าจรงฟ้านั้นพบว่า สิ้นค้าท่วไป มีราคาถูกกว่าห้องตลาด ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการควบคุมราคาจำหน่ายจรงรัฐบาล อย่างไรก็ตาม ในการรับบริการนั้นพบว่า การให้บริการยังไม่มีประสิทธิภาพมากเท่าที่ควร จึงควรให้การอบรมผู้ประกอบการร้านจรงฟ้า เกี่ยวกับสาระสำคัญของนโยบายนี้ เพื่อให้ผู้ประกอบการร้านจรงฟ้าให้บริการโดยให้คำแนะนำแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ด้านเนื้อหา ประชาชนส่วนใหญ่เห็นด้วยมากที่สุดว่า บัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความจำเป็นต่อผู้ถือบัตรซึ่งเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อย สอดคล้องกับการศึกษาของวิชสิณี วิบูลผลประเสริฐ และภวิณทร์ เติวียนันท์ (2560 :ออนไลน์) ซึ่งทำการศึกษาเรื่องถอดบทเรียนนโยบายไฟฟ้าฟรี สูโครงการประชารัฐสวัสดิการ ซึ่งเห็นว่า โครงการที่ช่วยลดค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยนั้น เป็นโครงการที่ให้ความช่วยเหลือประชาชนถูกทางแล้ว และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโพลล์ ซึ่งสองในสามของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าโครงการนี้ ช่วยแบ่งเบาภาระค่าครองชีพให้แก่ผู้มีรายได้น้อยได้จริง นอกจากนี้ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมีความเห็นด้วยในระดับมากกว่า ร้านค้าในชุมชนได้รับประโยชน์จากนโยบายนี้ อนึ่ง ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐยังมีความเห็นด้วยในระดับมากกว่า ยังมีความเหลื่อมล้ำกันในการใช้บัตรที่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดได้รับ ดังนั้น จึงเห็นว่า จึงมีข้อเสนอคือรัฐไม่ควรแบ่งสวัสดิการออกเป็นส่วนๆ เช่น ส่วนที่ใช้ซื้อแก๊สหุงต้ม ส่วนที่ใช้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภค ส่วนที่ใช้เป็นค่าเดินทาง แต่ควรมีการกำหนดวงเงินในบัตรเอาไว้ แล้วให้ผู้ถือบัตรเลือกใช้อย่างเหมาะสมและจำเป็นของชีวิตซึ่งแต่ละคนมีความแตกต่างกัน ขณะเดียวกัน วงเงินค่าเดินทางในส่วนที่แตกต่างกันในบัตรนั้น ประชาชนเห็นว่า ควรมีการชดเชยวงเงินให้แก่ผู้ถือบัตรที่อยู่ในจังหวัดอื่นได้เลือกใช้บริการรถยนต์โดยสารในรูปแบบอื่นภายใต้วงเงินเดียวกัน เพื่อมิให้เกิดการเหลื่อมล้ำกันในการใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ

ด้านกระบวนการ ดังที่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเห็นว่ารัฐบาลทำการประชาสัมพันธ์ข่าวสารเกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐน้อยเกินไปนั้น ผู้ศึกษาเห็นว่า ถึงแม้รัฐจะมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐมากขึ้น ประชาชนบางส่วนก็ยังไม่มีโอกาสเข้าถึงนโยบายนี้ ดังนั้นจึงควรมีการเปิดรับสมัครผู้มีรายได้น้อยเข้าร่วมโครงการบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเป็นการเพิ่มเติม แต่เปลี่ยนวิธีการในลงทะเบียนจากเดิมที่กำหนดให้ไปยื่นใบสมัครได้ที่ธนาคารกรุงไทย และธนาคารออมสิน เป็นการส่งเจ้าหน้าที่ลงพื้นที่ เพื่อให้คนจนที่ไม่มีโอกาสรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ผ่านทางช่องทางสื่อสารหลัก หรือไม่สะดวกในการเดินทางเพื่อเข้าถึงนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ สามารถเข้าถึงนโยบายดังกล่าวได้ง่ายขึ้น

ด้านผลลัพธ์ ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเห็นว่า นโยบายนี้สามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายในครัวเรือนของผู้ถือบัตรได้จริง และช่วยสร้างความเป็นธรรมในสังคมได้ อย่างไรก็ตาม มีข้อพิจารณาคือ คนจนส่วนใหญ่ยังไม่มีบัตรสวัสดิการแห่งรัฐนี้ ทั้งนี้อาจมีสาเหตุมาจากหลายประการ เช่น ในการเปิดให้ลงทะเบียนที่ผ่านมา นั้น ได้เปิดให้คนจนมาลงทะเบียนที่ธนาคารกรุงไทยหรือธนาคารออมสิน แต่ธนาคารเหล่านี้มักตั้งอยู่ในตัวเมือง ทำให้คนจนที่อยู่ในชนบทห่างไกล ไม่สะดวกในการเดินทาง ไม่สามารถเดินทางไปลงทะเบียนตามเวลาและสถานที่ที่รัฐกำหนดได้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2560) ที่เห็นว่าผู้มีรายได้น้อยส่วนใหญ่ ไม่รู้รายละเอียดว่าตนเองต้องไปลงทะเบียนที่ใด ดังนั้น ผู้ถือบัตรจึงเสนอให้ เปิดรับคนจนเข้ามาเป็นผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐรอบใหม่ โดยการส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำการรับสมัครในชุมชน ก็จะทำให้คนจนสามารถเข้าถึงสวัสดิการแห่งรัฐได้มากขึ้น นอกจากนี้ นโยบายดังกล่าวเป็นนโยบายที่เกิดขึ้นภายใต้รัฐบาลของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งเป็นรัฐบาลที่มาจากการรัฐประหาร จึงมีความหวั่นเกรงว่า เมื่อมีการเลือกตั้งแล้ว รัฐบาลต่อไปอาจไม่สานต่อนโยบายนี้ ก็จะทำให้ผู้มีรายได้น้อยเสียประโยชน์จากที่เคยได้รับ

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประเมินผลนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ กรณีศึกษาเขตลาดกระบัง ผู้ศึกษามีข้อเสนอดังต่อไปนี้

1. ด้านเนื้อหา

ควรสนับสนุนให้ร้านค้าในชุมชนเข้ามาเป็นร้านค้าธงฟ้าในโครงการสวัสดิการแห่งรัฐมากยิ่งขึ้น พร้อมทั้งให้การสนับสนุนสินค้าชุมชนให้สามารถนำมาจำหน่ายในร้านธงฟ้าได้ โดยเฉพาะสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่ผลิตในชุมชน และควบคุมราคาของสินค้าที่ร้านค้าธงฟ้านำเข้ามาจำหน่ายภายในร้าน มิให้มีการจำหน่ายเกินราคา

กรณีของบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ ซึ่งผู้ใช้บัตรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีวงเงินในการขึ้นรถเมล์และรถไฟฟ้ามหานครไม่เกิน 500 บาทต่อเดือนนั้น แต่บัตรสวัสดิการแห่งรัฐของจังหวัดอื่นไม่มีนั้น ควรนำวงเงินจำนวนเท่ากันเพิ่มเป็นวงเงินสำหรับค่าเดินทางด้วยยานพาหนะอื่นให้แก่ประชาชนในจังหวัดอื่น เพื่อใช้เป็นค่าเดินทางในวงเงินเดียวกัน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำในส่วนนี้

2.ด้านกระบวนการ

ควรมีการอบรมเจ้าของร้านธงฟ้าให้สามารถให้คำแนะนำในการใช้บัตรแก่ผู้ถือบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้มากขึ้น โดยเฉพาะประเภทของสินค้าที่สามารถใช้บัตรสวัสดิการแห่งรัฐชำระแทนเงินสดได้ ควรมีการปรับปรุงระบบการชำระเงินมิให้เกิดการชำรุดหรือใช้งานไม่ได้ และควรเชิญชวนให้ร้านค้าภายในชุมชนเข้ามาร่วมโครงการเป็นร้านธงฟ้า เพื่อให้มีร้านที่สามารถนำบัตรสวัสดิการแห่งรัฐไปใช้ได้มากยิ่งขึ้น

3.ด้านผลลัพธ์

ควรสานต่อนโยบายบัตรสวัสดิการแห่งรัฐเพื่อให้เกิดการดำเนินงานที่ต่อเนื่อง เนื่องจากนโยบายนี้ เป็นนโยบายที่ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย และควรขยายขอบเขตความช่วยเหลือให้กว้างขวางออกไป เช่น การเพิ่มวงเงินหรือสวัสดิการภายในบัตรให้ประชาชนผู้มีรายได้น้อยได้รับสิทธิประโยชน์ที่เพิ่มขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมบัญชีกลางฯ. (2560). ประชากรรัฐสวัสดิการ การให้ความช่วยเหลือผ่านบัตรสวัสดิการแห่งรัฐ. กรุงเทพฯ: กรมบัญชีกลาง.
- กระทรวงการคลัง, ส. ก. (2560). คู่มือการดำเนินโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐปี 2560. กรุงเทพฯ: สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง.
- กระทรวงพาณิชย์. (2561). ร้านธงฟ้าประชารัฐ. <http://www.shop.moc.go.th/>.
- กวี รัชชชน. (2541). การสัมมนาการบริหารรัฐกิจ : การประเมินนโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- กุลลินี มุทธากลิน. (2559). การศึกษาเศรษฐศาสตร์ของไทยท่ามกลางการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2559). สวัสดิการแห่งรัฐ : ลดหรือเพิ่มโอกาสคนจน. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จักรวัชร ศิริวรรณ. (2554). ตัวแบบการประเมินโครงการ : ตัวแบบชิป (CIPP Model). Retrieved from <https://www.gotoknow.org/posts/440828>.
- จิรภัทร์ เอกตาแดง. (2548). การประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดีอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในเขตตลิ่งชัน. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
- จุมพล หนีพานิช. (2549). การวิเคราะห์นโยบาย: ขอบข่าย แนวคิด ทฤษฎี และกรณีตัวอย่าง. นนทบุรี : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ดุจฤดี คงสุวรรณ. (2556). การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสังคมชนบทในภาคเหนือ. สืบค้นเมื่อ 18 เมษายน 2561 (ออนไลน์), จาก https://www.baanjommyut.com/library2/development_of_society/29.html.
- ถวัลย์รัฐ วรเทพพิพิพัทธ์. (2540). การกำหนดและการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะ : ทฤษฎีและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เสมาธรรม.
- ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2546). เทคนิควิธีการวิเคราะห์นโยบาย. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บังอาจ บำรุงศรี. (2538). การประเมินโครงการฝึกช่างเย็บจักรอุตสาหกรรมของศูนย์ฝึกช่างเย็บจักรอุตสาหกรรม จังหวัดนครสวรรค์. ลพบุรี : สถาบันราชภัฏเทพสตรี.

บุญเจริญ พรหมพงศ์, (2558). การประเมินโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกำลังพลและครอบครัวทหาร กองทัพบกในการแก้ไขปัญหาหนี้สินของกำลังพล กองพันทหารม้าที่ 3 รักษาพระองค์, การศึกษาอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สำหรับนักบริหาร. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปนัดดา มีอิสระ. (2560). ความต้องการที่แท้จริงในการลงทะเบียนผู้มีรายได้้น้อย 2560 ของประชาชนหมู่บ้านป่าแะ หมู่ที่ 1 ตำบลป่าแะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย: การประชุมวิชาการระดับชาติ สังคมศาสตร์วิชาการ ครั้งที่ 14.

ประเสริฐ หอมดี. (2532). การประเมินโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิตเพื่อชาชนบท (สคช.) ของศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดอุบลราชธานี ปีงบประมาณ 2531. ปรินิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

พรพิมล วรดิกล. (2547). ผลของการบังคับใช้พระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 กรณีศึกษา โครงการ 30 บาท รักษาทุกโรค. งานวิจัยหลักสูตรผู้บริหาร กระบวนการยุติธรรมระดับสูง (บ.ย.ส.) วิทยาลัยการยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม, รุ่นที่ 7.

พลกฤต แสงอาวุธ. (2552). การประเมินผลนโยบายการป้องกันอุบัติเหตุจราจรในเขตภาคใต้. (ปรินิพนธ์ ปร.ม. รัฐประศาสนศาสตร), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มนต์ทิพย์ ถานะสุข, (2560). บัตรสวัสดิการคนจนออกใช้! สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561 (ออนไลน์), จาก https://www.matichon.co.th/foreign/news_653786.

มณีรัตน์ สุวรรณวารี,(2556), แบบจำลองการประเมินผลตาม CIPP Model, สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561 (ออนไลน์), จาก <https://www.gotoknow.org/posts/460456>.

รุ่งเรือง สุชาภิรมย์. (2543). การวิเคราะห์ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการนำนโยบายการศึกษาไปปฏิบัติ กรณีศึกษานโยบายการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชสิทธิ์ วิบูลผลประเสริฐ และภวินทร์ เตวียนนท์. (2560). ถอดบทเรียนนโยบายไฟฟ้าฟรี ๓๐๐ ชั่วโมง ประชารัฐสวัสดิการ.

วิชาญ บุญคำ. (2557 กรกฎาคม-ธันวาคม). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้บริการสุขภาพของประชาชนที่มีสิทธิหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ของโรงพยาบาลหัวเฉียว. มฉก. วิชาการ., 18(35), 75-76.

- ศศิพัฒน์ ยอดเพชร, ถ. (2552). สุขภาวะทางเพศในผู้สูงอายุ : ประเด็นด้านสังคม. พญมาวิทยาและ
เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ,, 10(2), 13.
- ศิริกานต์ กำลังดี. (2559). ความคิดเห็นของประชาชนในเขตเมืองปริมณฑลต่อยุทธศาสตร์การพัฒนา
แห่งชาติ. (สารนิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์)), มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศุภามณ จันทร์สกุล. (2557). ยุทธศาสตร์ของการประเมินผลและแนวคิดทฤษฎีของนักประเมิน.
วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเซีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, ปีที่ 8
ฉบับที่ 1. หน้า 68-79.
- ศูนย์ทดสอบและประเมินเพื่อพัฒนาการศึกษาและวิชาชีพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2556)
รูปแบบการประเมินโครงการ. สืบค้นเมื่อ 30 กรกฎาคม 2561 (ออนไลน์), chrome-
extension://oemmnndcbldboiebfnladdacbfmadadm/http://
km.moi.go.th/km/quality_plan/evaluate/evaluate5_4.pdf
- สมชัย จิตสุชน. (2561). นโยบายแก้จนฉบับ คสช. สืบค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2561 (ออนไลน์), จาก
, <https://tdri.or.th/tag/สวัสดิการแห่งรัฐ>.
- สมบัติ อารมย์วงศ์ (2546), นโยบายสาธารณะ, พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2528). การประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2550). รวมบทความทางการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ :
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. (2560). ความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ
(บัตรผู้มีรายได้น้อย). Retrieved from [http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-
detail&id=558](http://nidapoll.nida.ac.th/index.php?op=polls-detail&id=558)
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2548). ผลกระทบของโครงการ 30 บาทยุทธศาสตร์
สุขภาพถ้วนหน้าที่มีต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของประชาชน. โครงการติดตามประเมินผลการ
จัดหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า ระยะที่สอง (2546-2547) (Vol. 2). กรุงเทพฯ: สำนักงาน
หลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.).
- สำนักงานเขตลาดกระบัง. จำนวนประชากรและผู้มีสิทธิเลือกตั้ง. [http://www.bangkok.go.th/
ladkrabang/page/sub/3678/ข้อมูลทั่วไป](http://www.bangkok.go.th/ladkrabang/page/sub/3678/ข้อมูลทั่วไป)
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). รายงานการวิเคราะห์

สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำในประเทศไทย ปี 2560. กรุงเทพฯ :
สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการ
เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (2560). *ทีดีอาร์ไอชี้ช่องโหว่ สวัสดิการแห่งรัฐ*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561
(ออนไลน์), จาก <https://www.posttoday.com/finance/news/520917>.

สำนักข่าวไลน์ทูเดย์, (2560). *สำรวจการใช้บัตรคนจน คนกรุงเทพฯ ยังสับสน เสียใจวิจารณ์เอื้อราย
ใหญ่ทิ้งรายเล็ก*, สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561 (ออนไลน์), จาก
[https://today.line.me/th/pc/article//สำรวจการใช้บัตรคนจน+คนกรุงเทพฯ+ยังสับสน+](https://today.line.me/th/pc/article//สำรวจการใช้บัตรคนจน+คนกรุงเทพฯ+ยังสับสน+เสียใจวิจารณ์เอื้อ)
[เสียใจวิจารณ์เอื้อ](https://today.line.me/th/pc/article//สำรวจการใช้บัตรคนจน+คนกรุงเทพฯ+ยังสับสน+เสียใจวิจารณ์เอื้อ).

สำนักวิจัยสยามเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตโพลล์ วิทยาลัยเทคโนโลยีสยาม (STC). (2560).
*ความคิดเห็นของประชาชนทั่วไปต่อการดำเนินโครงการลงทะเบียนเพื่อสวัสดิการแห่งรัฐ
สำหรับผู้มีรายได้ต่ำ*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561 (ออนไลน์),
จาก <http://www.springradio.in.th/contents/1394>.

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2553). *การสำรวจความคิดเห็น ประสิทธิภาพ และ
ความคาดหวังของประชาชนต่อระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า*. สืบค้นเมื่อ
16 มีนาคม 2561 (ออนไลน์), จาก <http://www.ryt9.com/s/abcp/1030665>.

สำนักข่าวไลน์ทูเดย์. (2560). *สำรวจการใช้บัตรคนจน คนกรุงเทพฯ ยังสับสน เสียใจวิจารณ์เอื้อราย
ใหญ่ทิ้งรายเล็ก*.

สำนักพิมพ์โพสต์ทูเดย์. (2560). *ทีดีอาร์ไอชี้ช่องโหว่ สวัสดิการแห่งรัฐ*. Retrieved from
<https://www.posttoday.com/finance/news/520917>

สำนักวิจัยเอแบคโพลล์ มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ. (2553). *การสำรวจความคิดเห็น ประสิทธิภาพ และ
ความคาดหวังของประชาชนต่อระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า*.

สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2549). *นโยบายสาธารณะเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: ธารสวรรค์.

สุพัตร์ พิบูลย์. (2528). *การมีส่วนร่วม แนวคิด ทฤษฎีและกระบวนการ*. กรุงเทพฯ:
สถาบันพระปกเกล้า.

เสาวภา ศรีสว่าง. (2555). *การประเมินผลโครงการเรียนฟรี เรียนดี อย่างมีคุณภาพของโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร ในเขตตลิ่งชัน*. ศึกษาศาสตร် คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ, 13(1), 110.

หนังสือพิมพ์ผู้จัดการ.(2560). *บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ รูดนั่ง บขส. ฟรี 500 บาท ส่วนต่างจ่ายเอง*.

สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561 (ออนไลน์) จาก <https://mgronline.com/livelite/detail/9600000102766>.

หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์.(2560). *บัตรสวัสดิการคนจน ยังไม่ชัดเจนตอบโจทย์คนใช้งาน*. สืบค้นเมื่อ 16 มีนาคม 2561 (ออนไลน์). จาก <http://www.thaipost.net/home/?q=node/37142>.

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล สุวรรณี แย้มพราย
วัน เดือน ปี เกิด 26 พฤษภาคม 2536
สถานที่เกิด สมุทรปราการ
วุฒิการศึกษา พ.ศ.2562 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
 สาขาเนโยบายสาธารณะ
 จาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

